

2024

9 ნაბიჯი ევროკავშირისკენ

შესრულების მდგომარეობა

სტატუსი 1.0

2023 წლის 8 ნოემბრიდან 2024 წლის 31 მარტის ჩათვლით

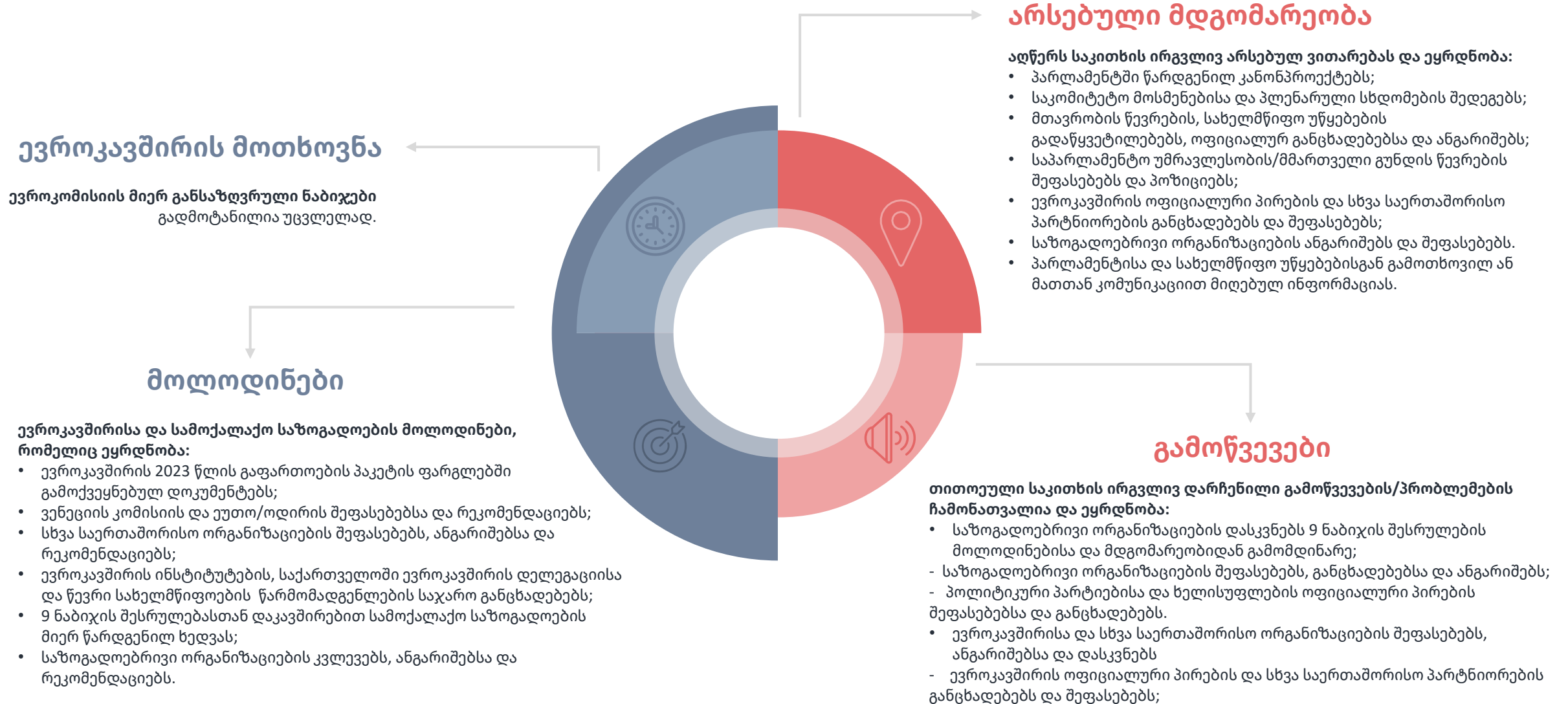


დოკუმენტი გამოცემულია „სამოქალაქო საზოგადოების ფონდის“ შიდა პროექტის „გაწევრების მოლაპარაკებების გახსნა ევროკავშირთან“ ფარგლებში. *

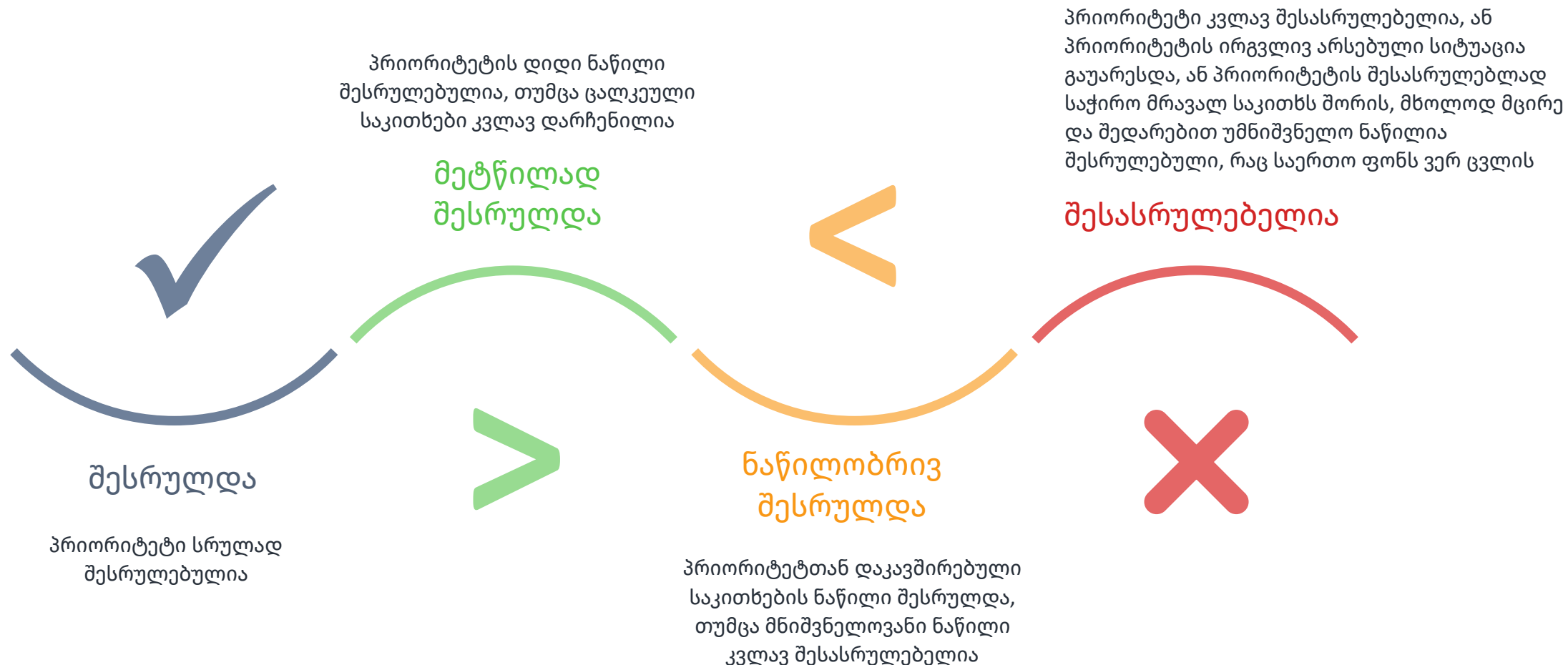
* დოკუმენტი მომზადებულია შემდეგი ორგანიზაციების მიერ: „საქართველოს რეფორმების ასოციაცია“(GRASS), „სამართლიანი არჩევნებისა და დემოკრატიის საერთაშორისო საზოგადოება“ (ISFED), „საქართველოს სტრატეგიისა და საერთაშორისო ურთიერთობების კვლევის ფონდი“ (GFSIS), „დემოკრატიის კვლევის ინსტიტუტი (DRI)“, „სასამართლოს გუმაგი“, „საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია“ (GYLA), „სოციალური სამართლიანობის ცენტრი“ (SJC), „საქართველოს დემოკრატიული ინიციატივა“ (GDI), „ინფორმაციის თავისუფლების განვითარების ინსტიტუტი“ (IDFI), „მმართველობის მონიტორინგის ცენტრი“ (GMC), „საფარი“.



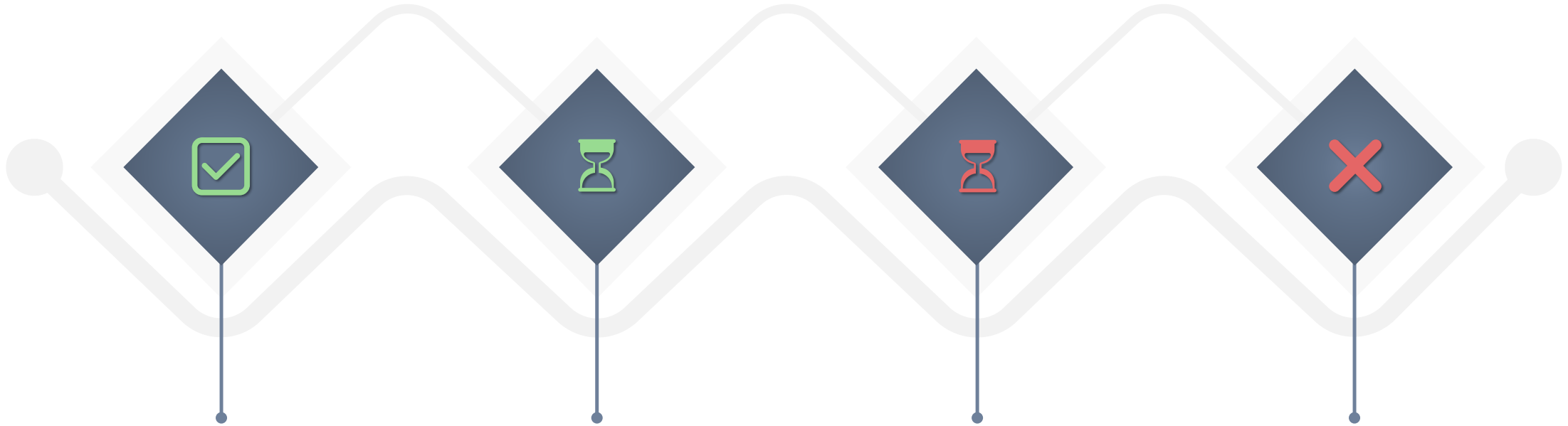
9 ნაბიჯის შესრულების მონიტორინგის ანგარიში „სტატუსმეტრი“ მოიცავს 4 სექციას



9 ნაბიჯის შესრულება შეფასებულია 4 სხვადასხვა ვერდიქტით



სექციაში „არსებული მდგომარეობა“ თითოეული საკითხის აღწერისთვის გამოყენებულია გრაფიკული მონიშვნა, რომელთაც შემდეგი დატვირთვა გააჩნიათ:



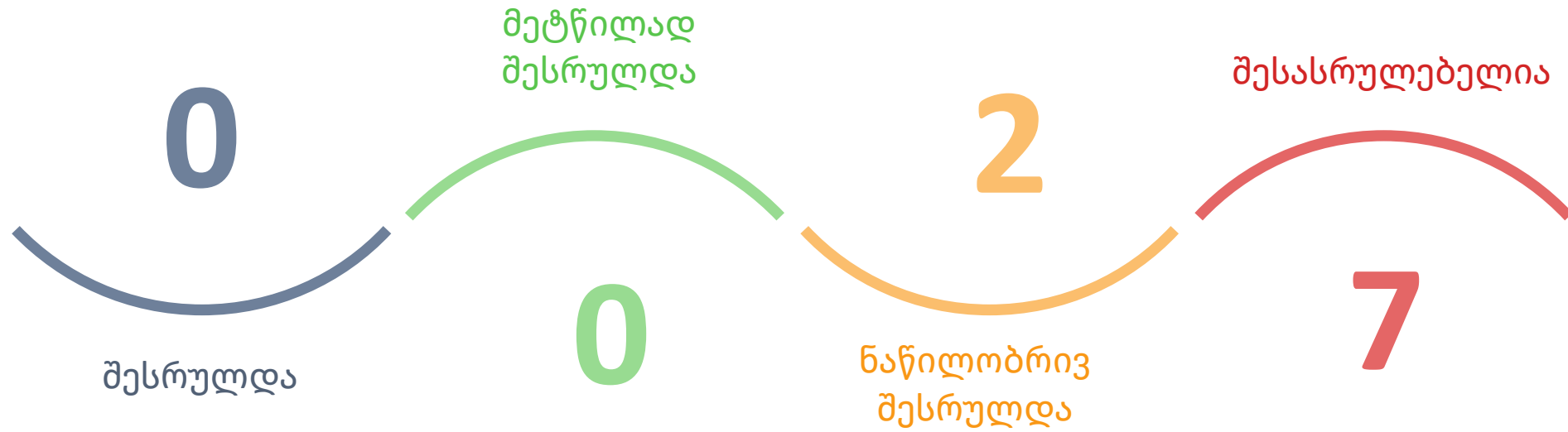
გამოყენებულია შესრულებულ საკითხებთან მიმართებით

მწვანე საათი გამოყენებულია იმ საკითხებთან მიმართებით, რომელიც ნაწილობრივ შესრულდა, თუმცა პროცესი კვლავ გრძელდება ან საკითხი შესრულების პროცესშია

წითელი საათი გამოყენებულია იმ საკითხებთან მიმართებით, რომელიც არ/ვერ შესრულდა, თუმცა პროცესი არ დასრულებულა და შესაძლებელია, სიტუაცია შეიცვალოს

გამოყენებულია შესასრულებელ ან გაუარესებელ საკითხებთან მიმართებაში

სტატუსი



შესავალი

2022 წლის მარტში საქართველომ ევროკავშირის წევრობაზე განაცხადი წარადგინა. 2022 წლის 17 ივნისს ევროკომისიამ რეკომენდაცია გაუწია საქართველოსთვის კანდიდატის ქვეყნის სტატუსის მინიჭებას, მას შემდეგ, რაც შესაბამისი პრიორიტეტული მიმართულებებით ნაბიჯები გადაიდგმებოდა. 24 ივნისს ევროპულმა საბჭომ საქართველოს ევროპული პერსპექტივა აღიარა და გამოთქვა მზადყოფნა საქართველოსთვის კანდიდატი ქვეყნის სტატუსის მინიჭებასთან დაკავშირებით - ევროკომისიის მიერ განსაზღვრული 12 პრიორიტეტის შესრულების პირობით.

2023 წლის 8 ნოემბერს, საქართველოს შესახებ ევროკომისიის ანგარიშის თანახმად, 12 პრიორიტეტიდან 3 შესრულებულად ჩაითვალა.

ევროკომისიამ 8 ნოემბრის კომუნიკაციით რეკომენდაცია გაუწია საქართველოსთვის კანდიდატი ქვეყნის სტატუსის მინიჭებას, იმის გათვალისწინებით, რომ ევროკომისიის მიერ განსაზღვრული შესაბამისი ნაბიჯები (9 მიმართულებით) გადაიდგმება.

2023 წლის 14 დეკემბერს, ევროპულმა საბჭომ მიიღო გადაწყვეტილება საქართველოსთვის კანდიდატი ქვეყნის სტატუსის მინიჭების შესახებ ევროკომისიის მიერ განსაზღვრული 9 ნაბიჯის შესრულების დათქმით.

2023 წლის 27 ნოემბერს საქართველოს ევროინტეგრაციის სამთავრობო კომისიამ დაამტკიცა „ევროკომისიის 2023 წლის გაფართოების პოლიტიკის შესახებ კომუნიკაციაში საქართველოსთვის განსაზღვრული ნაბიჯების განსაზღვრული ღონისძიებების“ [გეგმა](#), რომელიც საქართველოს მთავრობამ 2023 წლის 25 დეკემბერს [გამოაქვეყნა](#).

დოკუმენტის შემუშავების და დამტკიცების პროცესში არ ყოფილან

ჩართული სამოქალაქო ორგანიზაციები, მიუხედავად იმისა, რომ ევროინტეგრაციის გზაზე სამოქალაქო საზოგადოების ჩართულობა ევროკომისიის მიერ ერთ-ერთ პრიორიტეტულ ნაბიჯად განისაზღვრა და მის მნიშვნელობაზე ევროკავშირის ოფიციალური პირების მხრიდან არაერთი [განცხადება](#) გაკეთდა. აღნიშნულთან დაკავშირებით 2024 წლის 9 იანვარს ათმა საზოგადოებრივმა ორგანიზაციამ ერთობლივი [განცხადება](#) გამოაქვეყნა.

2024 წლის 14 მარტს საზოგადოებრივმა ორგანიზაციებმა მიმართეს საქართველოს მთავრობის ადმინისტრაციას ევროკომისიის მიერ განსაზღვრული ნაბიჯების შესასრულებლად სამთავრობო გეგმის შესაბამისად განხორციელებული და დაგეგმილი აქტივობების, ისევე როგორც მიღწეული შედეგების შესახებ ანგარიშების მოწოდების თხოვნით. საანგარიშო პერიოდის დასრულებამდე საზოგადოებრივ ორგანიზაციებს მიმართვაზე პასუხი არ მიუღიათ.

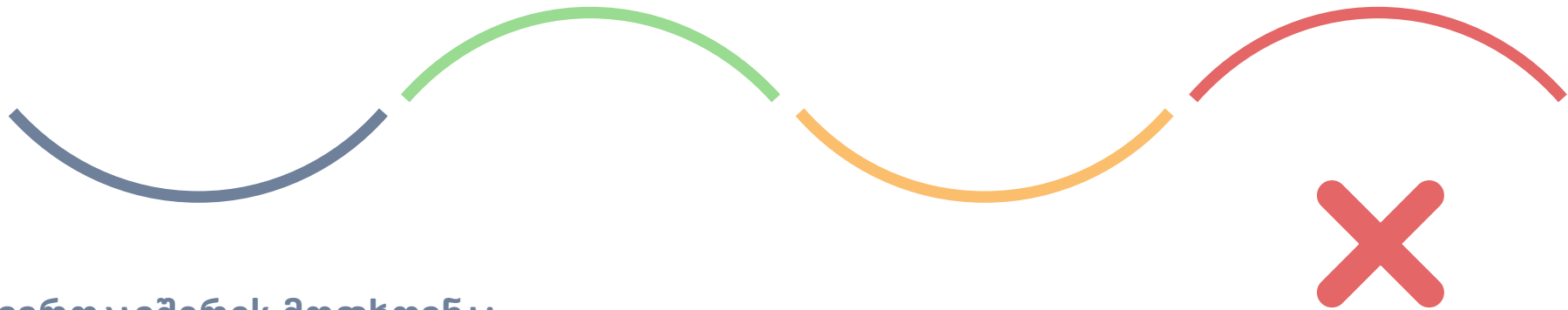
2024 წლის აპრილის დასაწყისში “ქართულმა ოცნებამ” მოახდინა “უცხოური გავლენის გამჭვირვალობის შესახებ” კანონპროექტის ინიცირება, რომელიც ძირეულად ეწინააღმდეგება, სულ მცირე, ევროკავშირის პირველ, მეორე, მესამე და მეცხრე ნაბიჯებს და ამორებს საქართველოს ევროკავშირისგან. იმის გამო, რომ ამ კანონპროექტის ირგვლივ განვითარებული მოვლენები საანგარიშო პერიოდს სცდება, შესაბამისი ანალიზი და შეფასებები შემდეგ ანგარიშში იქნება ასახული.

წინამდებარე დოკუმენტი მომზადებულია 12 საზოგადოებრივი ორგანიზაციის^[1] მიერ და აფასებს საქართველოს მიერ 9 ნაბიჯის შესრულების კუთხით არსებულ მდგომარეობას.

[1] სამოქალაქო საზოგადოების ფონდი; საქართველოს რეფორმების ასოციაცია (GRASS); რონდელის ფონდი (GFSIS); საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია (GYLA); სამართლიანი არჩევნებისა და დემოკრატიის საერთაშორისო საზოგადოება (ISFED); სასამართლოს გუმაგი; სოციალური სამართლიანობის ცენტრი (SJC); ინფორმაციის თავისუფლების განვითარების ინსტიტუტი (IDFI); მმართველობის მონიტორინგის ცენტრი (GMC); დემოკრატიის კვლევის ინსტიტუტი (DRI); საქართველოს დემოკრატიული ინიციატივა (GDI); საფარი

ნაბიჯი N1 დეზინფორმაციასთან ბრძოლა

შესასრულებელია



ევროკავშირის მოთხოვნა:

ევროკავშირისა და მისი ფასეულობების საწინააღმდეგო დეზინფორმაციასთან, უცხოურ საინფორმაციო მანიპულირებასა და ჩარევასთან ბრძოლა

* მომზადებულია საქართველოს რეფორმების ასოციაციის (GRASS), სამართლიანი არჩევნებისა და დემოკრატიის საერთაშორისო საზოგადოების (ISFED), დემოკრატიის კვლევის ინსტიტუტის (DRI) მიერ



მოლოდინები:

- ხელისუფლების მხრიდან დეზინფორმაციასთან გამიჯვნა და დაპირისპირება, რომლის მიხედვითაც დასავლეთი საქართველოში რუსეთის წინააღმდეგ „მეორე ფრონტის“ გახსნას [ცდილობს](#). ამასთან, ევროკავშირისა და მისი ღირებულებების შესახებ პროაქტიული კამპანიის წარმოება;
- ჰომოფობიის პოლიტიკური ინსტრუმენტალიზაციის შეწყვეტა, რომელიც ტრადიციულ და რელიგიურ სენტიმენტებზე აპელირებით კოლექტიური დასავლეთის დისკრედიტაციას ისახავს მიზნად;
- ევროკავშირის და დასავლეთის სახელმწიფოების მიერ სამოქალაქო საზოგადოების საქმიანობის ხელშეწყობის და დაფინანსების დისკრედიტაციის შეწყვეტა;
- „ერთიანი საზოგადოებრივი მიდგომის“ (whole-of-society approach) გამოყენებით ჰიბრიდულ/კიბერ მედეგობის გასაზრდელად ძალისხმევის გაზრდა;
- დეზინფორმაციის წინააღმდეგ ბრძოლაში სტრატეგიული კომუნიკაციების სპეციალისტების, სამოქალაქო საზოგადოების ორგანიზაციების, ფაქტების შემმოწმებლების, აკადემიური წრეების, მედიისა და სხვა ძირითადი აქტორების ჩართვა და მათთან მჭიდრო თანამშრომლობა;
- თანამშრომლობისთვის ხელშემწყობი გარემოს შექმნა იმ საზოგადოებრივ ორგანიზაციებთან, რომლებიც წლებია ანტიდასავლური და პრორუსული დეზინფორმაციისა და პროპაგანდასთან ბრძოლის მიმართულებით მუშაობენ;
- დეზინფორმაციასთან ბრძოლის მიმართულებით პრინციპული გადაწყვეტილებების მიღება კონსენსუსის შედეგად. აღმასრულებელ და საკანონმდებლო დონეზე ანტიდასავლური დეზინფორ-

მაციის წინააღმდეგ, როგორც პოლიტიკის შემუშავების, ისე მისი აღსრულების პროცესში, საზოგადოებრივი ორგანიზაციებისა და პროფესიული წრეების ჩართულობის უზრუნველყოფა. დაუშვებელია, პირველი ნაბიჯის შესრულების საბაბით, იმგვარი საკანონმდებლო რეგულირების შემოღება, რომელიც საფრთხეს შეუქმნის ქვეყანაში სიტყვისა და გამოხატვის თავისუფლებას;

- პარლამენტში საგამოძიებო კომისიის შექმნა, რომელიც კომპანია Meta-ს ანგარიშში მითითებულ საქართველოს მთავრობის ადმინისტრაციის სტრატეგიული კომუნიკაციების დეპარტამენტთან დაკავშირებულ კოორდინირებულ და არაავთენტური ქსელის საკითხს შეისწავლის და რეაგირების მიზნით შესაბამის აღმასრულებელ ორგანოებზე რეკომენდაციებს გასცემს;
- მთავრობის ადმინისტრაციის, ასევე სამინისტროებში მოქმედი სტრატეგიული კომუნიკაციების დეპარტამენტების მხრიდან ინფორმაციის გაზიარება მათი სამოქმედო გეგმებისა და შესრულებული სამუშაოს შესახებ;
- დეზინფორმაციის საკითხებზე მომუშავე პროფესიულ ჯგუფებთან და საზოგადოებრივ ორგანიზაციებთან თანამშრომლობით, ანტიდასავლური და პრორუსული დეზინფორმაციის გამოწვევების განსაზღვრა და ეფექტიანი საპასუხო ნაბიჯების დაგეგმვა, რაც შესაძლოა მოიცავდეს ანტიდასავლური დეზინფორმაციის გამავრცელებელი ჯგუფების, მათი გზავნილების, ტაქტიკის გამოაშკარავებაზე ორიენტირებულ ღონისძიებებს;
- 2024 წლის საპარლამენტო არჩევნების მავნე უცხოური (რუსეთის) ჩარევისა და ადგილობრივი საინფორმაციო მანიპულაციებისგან დაცვა

არსებული მდგომარეობა:

☑ საქართველოს მთავრობამ 2023 წლის 11 დეკემბერს დაამტკიცა 2024-2027 წლების საკომუნიკაციო [სტრატეგია](#), რომლის ერთ-ერთ პრიორიტეტად დეზინფორმაციის წინააღმდეგ ბრძოლა დასახელდა. სტრატეგია ითვალისწინებს უწყებათაშორისი საკოორდინაციო ჯგუფის შექმნას, რომელიც მოემსახურება დეზინფორმაციის კუთხით დასახული მიზნების და მათი ამოცანების შესრულებას.

✗ სტრატეგიაზე მუშაობის პროცესი არ ყოფილა გამჭვირვალე და ინკლუზიური; დოკუმენტში არ არის მიმოხილული უცხოური საინფორმაციო მანიპულირებისა და ჩარევის საფრთხეები; სტრატეგია ვერ უზრუნველყოფს ევროკავშირის მიერ რეკომენდებული ე.წ. „ერთიანი საზოგადოების მიდგომის“ მხარდაჭერას, რადგან მასში უგულებელყოფილია სამოქალაქო საზოგადოებასთან, მათ შორის საზოგადოებრივ ორგანიზაციებთან, აკადემიასთან თუ კერძო სექტორთან, თანამშრომლობის საკითხი;

✗ ევროკავშირის წინააღმდეგ მიმართული დეზინფორმაციისგან გამიჯვნისა და დაპირისპირების მაგივრად, ხელისუფლების წარმომადგენლები თავად უწყობენ ხელს ანტიდასავლური დეზინფორმაციის გავრცელებას. კერძოდ, ისინი დონორ-ორგანიზაციებსა და ევროკავშირის წევრი-ქვეყნების ელჩებს შიდა საქმეებში ჩარევაში, რადიკალური ჯგუფებისა და პროპაგანდის დაფინანსებასა და ტყუილის გავრცელებაში ადანაშაულებენ. პრემიერ-მინისტრის ირაკლი კობახიძის [განცხადებით](#), კონკრეტულმა ელჩებმა საზოგადოებას „სამარცხვინო ტყუილი აკადრეს“, როდესაც 2023 წელს ე.წ. აგენტების კანონი (უცხოური გავლენის გამჭვირვალობის შესახებ) „გააპროტესტებინეს“;

⌚ ხელისუფლების წარმომადგენლები აგრძელებენ მტკიცებას, რომ დასავლეთში არსებული „გლობალური ომის პარტია“ საქართველოში „მეორე ფრონტის“ გახსნას ცდილობს.

⌚ მმართველი პარტიის წარმომადგენლები ამტკიცებენ, რომ მათი ოპონენტები, მათ შორის, საქართველოს პრეზიდენტი, „გლობალური ომის პარტიის“ წევრები და „უცხო ძალების აგენტები“ არიან, რომელთაც საქართველოში დესტაბილიზაციის გამოწვევა და საქართველოს ომში ჩართვა სურთ;

⌚ მმართველი პარტიის წევრები ანტი-დასავლური დეზინფორმაციის გავრცელებას ხელს უწყობენ დასავლურ ფონდებზე და მათ მიერ დაფინანსებულ ადგილობრივ არასამთავრობო ორგანიზაციებზე შეტევით. „ქართული ოცნების“ და „ხალხის ძალის“ წევრები სისტემატურად ესხმიან თავს ისეთ ორგანიზაციებს, როგორც არის: USAID, European Endowment for Democracy (EED), National Endowment for Democracy (NED), Swedish International Development Agency (SIDA). 2024 წელს მმართველი პარტიის წევრების მიერ სამოქალაქო საზოგადოებაზე და დასავლურ ფონდებზე თავდასხმები გახშირდა;

⌚ გრძელდება ჰომოფობიის პოლიტიკური ინსტრუმენტალიზაცია, რომელიც ტრადიციულ და რელიგიურ სენტიმენტებზე აპელირებით კოლექტიური დასავლეთის დისკრედიტაციას ისახავს მიზნად. „ქართულმა ოცნებამ“ დააანონსა საკონსტიტუციო ცვლილებებისა და „ოჯახურ ღირებულებათა და არასრულწლოვანთა დაცვის შესახებ“ კონსტიტუციური კანონპროექტის ინიცირება, რაც პარტიის ლიდერების განცხადებით, „ლგბტ პროპაგანდისა“ და „ფსევდოლიბერალური იდეოლოგიისგან და მისი გარდაუვალი მავნე შედეგებისგან“ საზოგადოების დაცვას ემსახურება;

✗ ანტიდასავლური დეზინფორმაციის გავრცელებას აქტიურად უწყობენ ხელს პროსახელისუფლებო მედია-საშუალებები;

⌚ საინფორმაციო ცენტრი ნატოსა და ევროკავშირის შესახებ განაგრძობს საქართველოს რეგიონებში საინფორმაციო შეხვედრების ორგანიზებას ევროინტეგრაციის პროცესისა და მის ფარგლებში მიღებული ხელშეშახები სიკეთეების თაობაზე, ასევე სკოლის მოსწავლეებისთვის სიმულაციური სწავლებების ჩატარებას დეზინფორმაციასთან ბრძოლის უნარ-ჩვევების განვითარების მიზნით;

⌚ დეზინფორმაციასთან ბრძოლის მიმართულებით არ მიმდინარეობს აქტიური და სისტემური თანამშრომლობა შესაბამისი გამოცდილების მქონე სამოქალაქო საზოგადოების ორგანიზაციებთან.

გამოწვევები:

! საქართველოს ხელისუფლების წარმომადგენლების რიტორიკა „გლობალური ომის პარტიის“ არსებობის შესახებ აძლიერებს კრემლის ოფიციალური პირების და საქართველოში მოქმედი პრო-რუსული დაჯგუფებების ნარატივს, რომ დასავლეთს საქართველოში დესტაბილიზაციის გამოწვევა და „მეორე ფრონტის“ გახსნა სურს.

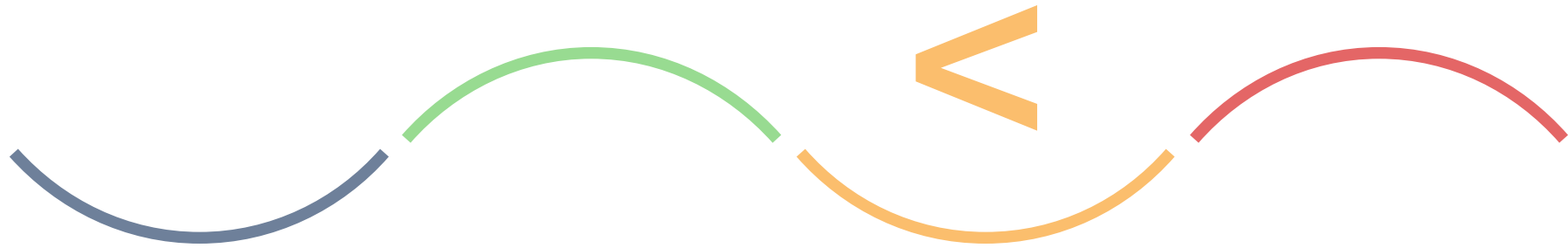
! საქართველოს ხელისუფლების წარმომადგენლების მიერ დასავლურ ფონდებზე და მათ მიერ დაფინანსებულ არასამთავრობო ორგანიზაციებზე თავდასხმა ემთხვევა პრო-რუსული დაჯგუფებების მიერ გავრცელებულ ნარატივებს, აღვივებს ანტი-დასავლურ განწყობებს და ქმნის ცრუ წარმოდგენებს, რომ დასავლეთი საქართველოს სუვერენიტეტს, სახელმწიფო ინსტიტუტებს და იდენტობას ძირს უთხრის.

! საქართველოს ხელისუფლების წარმომადგენლების მიერ „ლგბტ პროპაგანდის და ფსევდოლიბერალური იდეოლოგიის“ შესახებ რიტორიკა და ნაბიჯები ხელს უწყობს ევროკავშირისა და მისი ფასულობების საწინააღმდეგო დეზინფორმაციული ნარატივების გავრცელებას.

! ევროკავშირის მიერ რეკომენდებული ე.წ. „ერთიანი საზოგადოების მიდგომის“ საპირისპიროდ, პირველი ნაბიჯის შესრულების მიზნით დეზინფორმაციის საკითხებზე მომუშავე საზოგადოებრივ ორგანიზაციებთან არ ხდება თანამშრომლობა.

ნაბიჯი N2

ევროკავშირის ერთიანი საგარეო და უსაფრთხოების პოლიტიკასთან თანხვედრა



ნაწილობრივ შესრულდა



ევროკავშირის მოთხოვნა:

ევროკავშირის ერთიანი საგარეო და უსაფრთხოების პოლიტიკასთან საქართველოს თანხვედრის გაუმჯობესება

* მომზადებულია რონდელის ფონდის (GFSIS) და საქართველოს რეფორმების ასოციაციის (GRASS) მიერ




მოლოდინები:


- ევროკავშირის ერთიანი საგარეო და უსაფრთხოების პოლიტიკის ფარგლებში მიღებულ გადაწყვეტილებებსა და გაცხადებებზე და შემზღვეულ ზომებზე მიერთების პრაქტიკის გადახედა და ევროკავშირის განცხადებების მხარდაჭერის მაჩვენებლის საგრძობლად [გაუმჯობესება](#);
- საერთაშორისო ფორუმებზე ევროკავშირის მიერ გამოხატული პოზიციების გაზიარებისა და მათი მხარდაჭერის გაგრძელება;
- ისეთი განცხადებებისა და ქმედებებისგან თავის შეკავება, რომლებიც საგარეო პოლიტიკაზე ევროკავშირის პოზიციას ეწინააღმდეგება;
- ჰიბრიდული და კიბერ საფრთხეების მიმართ მედეგობის გაზრდის მიზნით „ერთიანი საზოგადოებრივი მიდგომის“ ფარგლებში ძალისხმევისა და ევროკავშირთან თანამშრომლობის გაგრძელება;
- ევროკავშირთან თანამშრომლობა და ძალისხმევის გაგრძელება რუსეთის, ბელარუსის თუ სხვა ქვეყნების წინააღმდეგ ევროკავშირის მიერ დაწესებული სანქციების გვერდის ავლის არდამშვების მიზნით;
- რუსეთის ფედერაციის წინააღმდეგ დაწესებული სანქციებისგან თავის ასარიდებლად საქართველოს ტერიტორიის გამოყენების წინააღმდეგ პრევენციული და, საჭიროების შემთხვევაში, ქმედითი ზომების გამოყენების გაგრძელება;
- რუსეთის ფედერაციასთან ეკონომიკური თანამშრომლობის ხელშემწყობი ზომების მიღებისგან თავის შეკავება;
- რუსეთის ფედერაციასთან სატრანსპორტო კავშირების შემდგომი განვითარებისგან თავის შეკავება (ფრენები, საზღვაო-საბორნე მი-


მოსვლა, ახალი დამაკავშირებელი სატრანსპორტო მაგისტრალების მშენებლობა)


- ევროკავშირის უსაფრთხოებისა და თავდაცვის პოლიტიკის კრიზისების მართვის მისიებსა და ოპერაციებში აქტიურად მონაწილეობა.
- ევროკავშირის “სისტემურ მეტოქე” ქვეყნებთან თანამშრომლობის გაღრმავებისა (განსაკუთრებით პოლიტიკურ საკითხებში) და ურთიერთობების დონის შემდგომი [ამაღლებისგან თავის შეკავება](#);


არსებული მდგომარეობა:


 საქართველომ 2024 წლის 1 იანვრიდან 20 მარტამდე გაზარდა ევროკავშირის საერთო პოზიციებთან (სულ 16 გადაწყვეტილება) შეერთების მაჩვენებელი (57%). აღსანიშნავია, რომ საქართველო შეუერთდა ევროკავშირის პრაქტიკულად ყველა იმ განცხადებას, რომელიც ეხებოდა აზიის, ოკეანეთის, ლათინური ამერიკის, ახლო აღმოსავლეთის თუ აფრიკის ქვეყნებში ადამიანის უფლებების, ან საკონსტიტუციო მართლწესრიგის დარღვევის მნიშვნელოვან ფაქტებს. ამ განცხადებების ნაწილი აწესებს შემზღვეველ ზომებს ქვეყნების, ან კონტურული პირების მიმართ. ასეთ ზომებთან შეერთებას საქართველო წინა წლებში თავს არიდებდა.

 საქართველო შეუერთდა ევროკავშირის საბჭოს 2024 წლის 19 თებერვლის [2024/633 გადაწყვეტილებას](#), რომელიც 2022 წლის 23 თებერვლის [2022/266 საბჭოს გადაწყვეტილებას](#) 12 თვით ახანგრძლივებს. ეს გადაწყვეტილება გმობს რუსეთის მიერ უკრაინის ტერიტორიების ოკუპაციის მიზნით ძალის გამოყენებას და შემზღვეველ ზომებს უწესებს ოკუპირებულ ტერიტორიებზე ეკონომიკური საქმიანობით დაკავებულ სუბიექტებს. ეს ევროკავშირის ერთადერთი გადაწყვეტილებაა რუსეთის მიერ უკრაინის ტერიტორიების ოკუპაციას დაგმობის და სანქციების შესახებ, რომელსაც საქართველო უერთდება.

 საქართველო არ შეუერთდა ევროკავშირის არცერთ გადაწყვეტილებას, რომლითაც წესდება სანქციები იმ კერძო, ან იურიდიულ პირებზე, რომლებიც ძირს უთხრიან, ან საფრთხეს უქმნიან უკრაინის ტერიტორიულ მთლიანობას, სუვერენიტეტსა და დამოუკიდებლობას ([\(\(CFSP\) 2024/195](#)), ახდენენ უკრაინის დესტაბილიზაციას ([\(\(CFSP\) 2024/577](#)), ან ხელს უწყობს რუსეთის ეროვნული ბანკის, ან ეროვნული კეთილდღეობის ფონდის სასარგებლოდ ნებისმიერი სახის ტრანზაქციის განხორციელებას ([\(\(EU\) 2024/576](#)).

 საქართველომ არ გამოიყენა შესაძლებლობა, შეერთებოდა სირიის წინააღმდეგ 2013 წელს დაწესებულ შემზღვეველ ზომებს ([2013/255/CFSP](#)), რომლის დანამატს წარმოადგენს ევროკავშირის 2023 წლის 18 დეკემბრის გადაწყვეტილება ([\(\(CFSP\) 2023/28761](#)). აღსანიშნავია, რომ სირიამ უკვე წლებია რაც ცნო აფხაზეთისა და ე.წ. სამხრეთ ოსეთის “დამოუკიდებლობა” და მის წინააღმდეგ დაწესებულ სანქციებზე თავშეკავებისთვის არავითარი „მიზანშეწონილობის“ არგუმენტი აღარ არსებობს.

 საქართველო კვლავ არ უერთდება რუსეთთან დაკავშირებულ განცხადებებს. კერძოდ, ამ პერიოდში საქართველო არ შეუერთდა ევროკავშირის უმაღლესი წარმომადგენლის განცხადებას ([26/24 17/01/2024](#)), რომელიც რუსეთისგან მოითხოვდა უპირობოდ გაეთავისუფლებინა ვლადიმერ ყარამურზა, ილია იაშინი, ალექსეი ნავალნი და სხვა უკანონო პატიმრები. საქართველო ასევე არ შეუერთდა ალექსეი ნავალნის სიკვდილთან დაკავშირებით უმაღლესი წარმომადგენლის განცხადებას ([134/24 19/02/2024](#)). საქართველო ასევე არ შეუერთდა ევროკავშირის გლობალური ადამიანის უფლებების სასანქციო რეჟიმის ([\(\(CFSP\) 2020/1999](#)) ფარგლებში მიღებულ 2024 წლის 29 იანვრის გადაწყვეტილებას ([\(CFSP\) 2024/418](#), რომლითაც ევროკავშირმა დაგმო რუსი ოპოზიციონერის ვლადიმერ ყარამურზას წინააღმდეგ კრემლის სასამართლოს მიერ გამოტანილი პოლიტიკურად მოტივირებული 25 წლიანი განაჩენი და სანქციები დაუწესა რუსეთის ოთხ მოქალაქეს და ერთ ორგანიზაციას. აღსანიშნავია, რომ ადამიანის უფლებების საკითხზე რუსეთის წინააღმდეგ ევროკავშირის ყველა განცხადებას შეუერთდნენ უკრაინა და მოლდოვა.

 საქართველო ასევე არ შეუერთდა სანქციებს იმ მოქალაქეების და იურიდიული პირების მიმართ, რომლებიც ეწევიან ძირგამომთხრელ

საქმიანობას მოლდოვის დამოუკიდებლობისა და სუვერენიტეტის წინააღმდეგ ([CFSP 2024/740](#)).

✔ საქართველოს თავდაცვის ძალების კონტინგენტი აგრძელებს ევროკავშირის სამშვიდობო სასწავლო მისიაში ([EUTM RCA](#)) მონაწილეობას ცენტრალური აფრიკის რესპუბლიკაში, სადაც წარმოდგენილია 53 სამხედრო მოსამსახურით. საქართველოს თავდაცვის წარმომადგენელი ასევე მუშაობს ოფიცრის სახით მონაწილეობს ევროკავშირის საწვრთნელ-სამშვიდობო მისიაში მალის რესპუბლიკაში ([EUTM MALI](#)).

გამოწვევები:

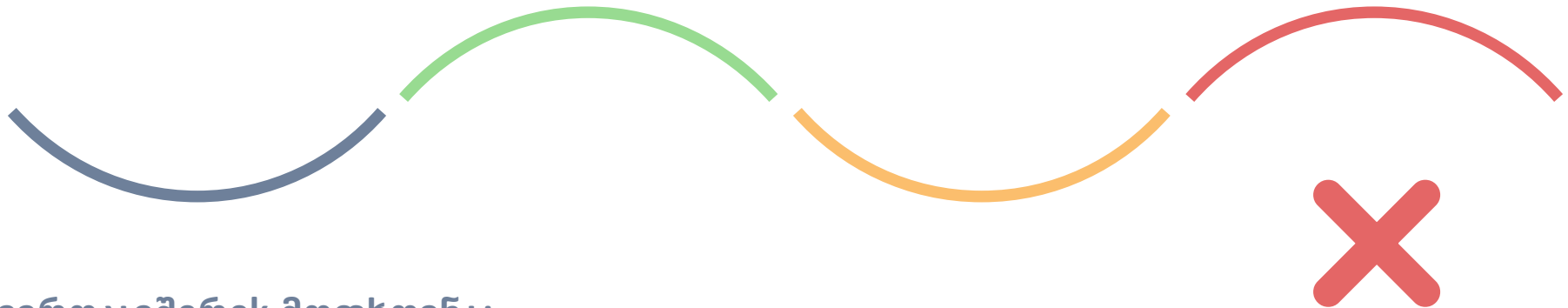
! მიუხედავად იმისა, რომ საქართველოს მიერ ევროკავშირის განცხადებებზე შეერთების საერთო მაჩვენებელი გაზრდილია, მკაფიოდ იკვეთება საქართველოს მთავრობის უკიდურესად ფრთხილი პოზიცია რუსეთთან მიმართებაში. საქართველო პრაქტიკულად არ რეაგირებს რუსეთის მიერ განხორციელებულ საერთაშორისო სამართლის (ჰუმანიტარულის ჩათვლით) დარღვევებზე.

! საქართველო არ იჩენს სოლიდარობას ასოცირებული ტრიოს პარტნიორების მიმართ და არ უერთდება უკრაინის და მოლდოვის მხარდამჭერ ევროკავშირის განცხადებებს, ან ნაბიჯებს.

ნაბიჯი N3

პოლარიზაციის დაძლევა

შესასრულებელია



ევროკავშირის მოთხოვნა:

შემდგომი მუშაობა პოლიტიკური პოლარიზაციის დასაძლევად, მათ შორის, საპარლამენტო ოპოზიციურ პარტიებთან ერთად მეტად ინკლუზიური საკანონმდებლო პროცესის უზრუნველყოფის გზით, განსაკუთრებით საქართველოს ევროინტეგრაციასთან დაკავშირებულ კანონმდებლობაზე.

* მომზადებულია საქართველოს რეფორმების ასოციაციის (GRASS) მიერ



მოლოდინები:

- ხელისუფლებასა და ოპოზიციას შორის მწვავე რიტორიკის დასრულება;
- ხელისუფლების მხრიდან ოპოზიციურ პარტიებთან და სამოქალაქო საზოგადოებასთან თანამშრომლობის, კომპრომისის მიღწევისა და ინკლუზიური კონსულტაციების უზრუნველყოფა, განსაკუთრებით, ევროინტეგრაციის დღის წესრიგთან დაკავშირებული რეფორმების ირგვლივ.
- პარლამენტის ფარგლებში თანამშრომლობის უზრუნველყოფა, რაც გულისხმობს მმართველი პარტიის მიერ ოპოზიციის გადაწყვეტილების მიღების პროცესში საფუძვლიანი მონაწილეობის უზრუნველყოფას, ხოლო ოპოზიციას მხრიდან სამუშაო ჯგუფებსა და საკომიტეტო სამუშაო პროცესში ჩართულობას;
- თავის შეკავება ისეთი ქმედებებისგან, რომლებმაც შესაძლოა პოლიტიკური დაძაბულობის გაღრმავება და დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და რეფორმების დღის წესრიგის შეფერხება გამოიწვიოს;
- ევროკავშირის წინააღმდეგ მიმართული დეზინფორმაციული განცხადებების შეწყვეტა;
- საკონსტიტუციო ცვლილების დასრულება, მათ შორის, საარჩევნო ბარიერთან დაკავშირებით, არჩევნებამდე სულ მცირე 6 თვით ადრე;
- ცესკო-ს თავმჯდომარისა და პროფესიული წევრების კვალიფიციური უმრავლესობით (2/3) არჩევა;
- პარლამენტში ძალაუფლების განაწილება რამდენიმე კომიტეტის თავმჯდომარის თანამდებობის ოპოზიციისთვის დათმობის გზით;
- მმართველი პარტიის მიერ ოპოზიციისთვის პარლამენტში მის ხელთ არსებული ბერკეტების ეფექტიანი გამოყენების შესაძლებლობის მიცემა, მათ შორის, ოპოზიციის მიერ ინიცირებული საკანონმდებლო პროექტების დროული განხილვით, საგამოძიებო კომისიების შექმნაში ხელის არშეშლით და ა.შ.;
- პოლიტიკურ ოპონენტებზე ძალადობის, ან/და ძალადობის წახალისების გზით პოლარიზაციის გაღრმავების შეწყვეტა და აქამდე ჩადენილი ძალადობის ფაქტების ადეკვატური გამოძიება;
- მმართველ პარტიასა და პრეზიდენტს შორის პოლიტიკური პოლარიზაციის შემცირება, მათ შორის, პრეზიდენტის ლეგიტიმურობის კითხვის ნიშნის ქვეშ არდაყენებით და მასთან თანამშრომლობის განახლებით;
- მმართველი პარტიის მხრიდან სამოქალაქო საზოგადოებასთან და მედიასთან დაკავშირებული კონფრონტაციული განცხადებების, ან/და ქმედებების შეწყვეტა, მათი საქმიანობისთვის ხელშემშლელი კანონების ინიცირებაზე უარის თქმა და კონსტრუქციული თანამშრომლობის დაწყება, განსაკუთრებით, 9 ნაბიჯის შესრულების კონტექსტში;
- მმართველი პარტიის ლიდერების მხრიდან კრიტიკულად განწყობილი ტელევიზიების პოლიტიკური გადაცემების და დებატების ბოიკოტის შეწყვეტა და კრიტიკულ მედიასთან თანამშრომლობის განახლება; ანალოგიურად, პრო-სახელისუფლებო ტელევიზიებს და ოპოზიციური პარტიების წარმომადგენლებს შორის თანამშრომლობის აღდგენა;
- მმართველ პარტიასა და ოპოზიციას შორის კონსენსუსის მიღწევის მიზნით, კონსტრუქციული თანამშრომლობის რეჟიმის ჩამოყალიბება ისეთ საპარლამენტო დანიშვნებზე, სადაც მათალი კვორუმი საჭირო;
- ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოებში მრავალპარტიული დიალოგისა და კოალიციური მმართველობის პოლიტიკური კულტურის გაძლიერების ხელშეწყობა;
- ევროპარლამენტთან ჟან მონეს დიალოგის ჩამოყალიბება “ქართულ ოცნებასა” და ოპოზიციას შორის პოლიტიკური დიალოგის გასაგრძელებლად.

არსებული მდგომარეობა:

✗ მიუხედავად იმისა, რომ „ქართული ოცნების“ ლიდერები ამბობდნენ, რომ საქართველოსთვის კანდიდატის სტატუსის მინიჭება პოლარიზაციას შეამცირებდა და პოლიტიკურ გარემოში ფუნდამენტურ ცვლილებებს შეიტანდა, კანდიდატის სტატუსის მიღების შემდეგ პოლიტიკური პოლარიზაცია ხელისუფლებასა და ოპოზიციას, ხელისუფლებასა და პრეზიდენტს, ხელისუფლებასა და სამოქალაქო საზოგადოებას შორის არათუ შემცირდა, წინასაარჩევნო პერიოდში კიდევ უფრო გაიზარდა;

✗ მწვავე რიტორიკა ხელისუფლებასა და ოპოზიციას შორის არ შეწყვეტილა და ხშირ შემთხვევაში შეურაცხმყოფელ ხასიათსაც იღებს. საპარლამენტო განხილვების დროს ისევ ხდება ფიზიკური დაპირისპირება და ერთმანეთის ქვეყნის დალატში დადანაშაულება;

✗ „ქართული ოცნება“ ოპოზიციური ძალების დამოუკიდებელ იდენტობას არ აღიარებს და მათ „კოლექტიურ ნაციონალურ მოძრაობას“ უწოდებს, რომელიც უნდა „განეიტრალდეს“;

⌚ ევროკომისიის 9 ნაბიჯის შესრულების პროცესთან დაკავშირებით პარლამენტში შეიქმნა სამუშაო ფორმატი, რომელშიც მონაწილეობას იღებენ საპარლამენტო უმრავლესობისა და ოპოზიციის წევრები, ასევე „აღმოსავლეთ პარტნიორობის სამოქალაქო საზოგადოების ფორუმის“ საქართველოს ეროვნული პლატფორმის წევრი საზოგადოებრივი ორგანიზაციების წარმომადგენლები;

✗ აღნიშნულ საპარლამენტო ფორმატში არ მონაწილეობს პოლიტიკური პარტია „ლელო“, რადგან მას „თანამშრომლობის იმიტირებულ პროცესად“ მიიჩნევენ;

✗ ევროკავშირის რეკომენდაციების შესრულება არ ხდება ინკლუზიური ფორმით, რადგან მმართველი პარტია არ თანამშრომლობს სამოქალაქო საზოგადოების ორგანიზაციებთან, გარდა „აღმოსავლეთ

პარტნიორობის სამოქალაქო საზოგადოების ფორუმის“ საქართველოს ეროვნული პლატფორმისა. პლატფორმის მიღმა მყოფმა ორგანიზაციებმა პროცესში ჩართულობისთვის მზადყოფნა რამდენჯერმე გამოთქვეს და ოფიციალური წერილით პარლამენტის თავმჯდომარეს მიმართეს, თუმცა „ქართულმა ოცნებამ“ თანამშრომლობაზე უარი განაცხადა;

✗ საპარლამენტო უმრავლესობამ არ გაითვალისწინა ოპოზიციისა და სამოქალაქო საზოგადოების პოზიციები საარჩევნო, სასამართლო და ანტიკორუფციულ საკითხებთან დაკავშირებულ მნიშვნელოვან საკითხებზე; ცესკო-ს დაკომპლექტების საკითხის და მოსამართლეთა კეთილსინდისიერების შემოწმების (ე.წ. „ვეტინგის“) საკითხის განხილვამ პოლარიზაცია უფრო გააღრმავა; მეტიც, „ქართულმა ოცნებამ“ ე.წ. ვეტინგის პროცედურის საჭიროებასთან დაკავშირებით ევროკავშირის წარმომადგენლების, მათ შორის საქართველოში ელჩის, განცხადებებს სიტყვიერი თავდასხმით უპასუხა და მოსამართლეების კეთილსინდისიერების შემოწმების შესახებ მოწოდებები სუვერენიტეტში ჩარევად და შეურაცხყოფად შეაფასა;

✗ პოლარიზაციის გაღრმავებას ხელი შეუწყო ევრონესტის საპარლამენტო ასამბლეაზე 2024 წლის მარტში რეზოლუციის მიღების საკითხზე მმართველი პარტიისა და ოპოზიციის განსხვავებულმა პოზიციებმა;

✗ „ქართული ოცნება“ აგრძელებს სამოქალაქო სექტორზე სიტყვიერ თავდასხმებს და მათი დისკრედიტაციის მცდელობებს. მმართველი პარტიის ლიდერები სამოქალაქო სექტორს ევროინტეგრაციის პროცესის ხელის შეშლაში, დეზინფორმაციის გავრცელებაში, „რადიკალურ“ ოპოზიციასთან კავშირებში, სახელმწიფო ინტერესების წინააღმდეგ მიმართულ დესტრუქციულ ქმედებებსა და საქართველოს რუსეთის წინააღმდეგ ომში ჩართვის სურვილში ადანაშაულებენ; ასევე

კითხვის ნიშნის ქვეშ აყენებენ სახელმწიფო ინტერესების მიმართ მათ ერთგულებას და ამტკიცებენ, რომ მათი დაფინანსება გაუმჭირვალეა, ისინი უცხოური ძალების მიერ ფინანსდებიან და უცხოური ძალების ინტერესებს ემსახურებიან; პარლამენტის თავმჯდომარე დონორებს სამოქალაქო საზოგადოების ორგანიზაციების დაფინანსების გასა-
ჯაროების და შეწყვეტისკენ მოუწოდებს;

X ამავე კონტექსტში საპარლამენტო უმრავლესობის წარმომადგენ-
ლების მხრიდან კეთდება განცხადებები 2023 წელს ინიცირებული და
მასობრივი საპროტესტო აქციების შემდგომ ჩავარდნილი ე.წ. აგენ-
ტების კანონის (უცხოური გავლენის გამჭირვალეობის შესახებ) სა-
ჭიროების შესახებ;

X მმართველ პარტიას არ განუახლება თანამშრომლობა კრიტიკულ-
ად განწყობილ ტელევიზიებთან; გრძელდება მათ მიმართ სიტყვიერი
თავდასხმები. ასევე არ განახლებულა თანამშრომლობა ოპოზიციურ
პარტიებსა და პრო-სახელისუფლებო ტელევიზიებს შორის;

X მმართველი პარტიის ლიდერების ანტიდასავლური რიტორიკა
უკანასკნელ პერიოდში ისევ გააქტიურდა, მათ შორის, თავად ევრო-
კავშირის, ევროპარლამენტისა და წევრი ქვეყნების წინააღმდეგ. „ქარ-
თული ოცნების“ ლიდერები ევროკავშირისა და ამერიკულ ფონდებს
შიდა პოლიტიკურ საქმეებში, მათ შორის, მართლმსაჯულებასა და
არჩევნებში ჩარევამი და ქვეყნის საწინააღმდეგო საქმიანობაში ადანა-
შაულებენ. საქართველოში ევროკავშირის ელჩი თავდასხმის ობიექტი
განდა, რადგან ოპოზიციური პარტია „ლელოს“ წარმომადგენლებს
შეხვდა. ევროპელი პარტნიორების მისამართით თავდასხმა გამოიწვია
ევროპარლამენტის რეზოლუციამ, რომელშიც შევიდა შესწორება
მიხეილ სააკაშვილის გათავისუფლებასთან დაკავშირებით, ასევე
საქართველოს იუსტიციის ყოფილი მინისტრის, ზურაბ ადეიშვილის,
ვიზიტმა ბუნდესტაგსა და ევროპარლამენტში;

X „ქართულმა ოცნებამ“ მოახდინა “ღებტ პროპაგანდის ამკრძალ-
ავი” საკონსტიტუციო ცვლილებებისა და “ოჯახურ ღირებულებათა და

არასრულწლოვანთა დაცვის შესახებ” კონსტიტუციური კანონპროექ-
ტის ინიცირება, რითაც კიდევ უფრო აღრმავებს პოლარიზაციას და
დაპირისპირებას პოლიტიკურ ოპოზიციასთან და სამოქალაქო საზო-
გადობასთან;

X „ქართულმა ოცნებამ“ განაახლა ნარატივი, თითქოს ევროკავშირს
და დასავლელ პარტნიორებს საქართველოს ომში ჩათრევა სურთ.
საპარლამენტო უმრავლესობის ლიდერის, მამუკა მდინარაძის
[განცხადებით](#), „გლობალური ომის პარტია“ გამოგონილი არ არის და
მან ევროკავშირის გადაწყვეტილებაზე იმოქმედა, როდესაც 2022 წელს
საქართველოს კანდიდატის სტატუსი არ მიენიჭა;

X „ქართულმა ოცნებამ“ გააქტიურა ნარატივი, რომ პოლიტიკური
ოპოზიცია, სამოქალაქო საზოგადოება და საქართველოს პრეზიდენტი
მოქმედებენ უცხოეთის ძალების გავლენით;

X ხელისუფლებასა და პრეზიდენტს შორის ურთიერთობა მწვავე პო-
ლარიზაციით ხასიათდება. მმართველი პარტია სალომე ზურაბიშ-
ვილს „არალეგიტიმურ“, „ფორმალურ“ პრეზიდენტს უწოდებს და ოპო-
ზიციასთან თანამშრომლობაში, ღალატსა და არასახელმწიფოებრივ
ქმედებებში ადანაშაულებს. კანდიდატის სტატუსის მიღებისადმი
მიძღვნილ საზეიმო ღონისძიებაზე მმართველმა პარტიამ პრეზი-
დენტს ტრიბუნა არ დაუთმო. „ქართულმა ოცნებამ“ მწვავედ გააკრი-
ტიკა პრეზიდენტის ინიციატივა „ერთობის პლატფორმის ევროპის-
თვის“ შექმნის შესახებ, რომელშიც მონაწილეობისთვის ოპოზიციურმა
პარტიებმა (პარტია „საქართველოსთვის“ გარდა) მზადყოფნა გამოთ-
ქვეს. ასევე მმართველი პარტია პრეზიდენტს ინსტიტუტების ძირის
გამოთხრის მცდელობაში ადანაშაულებს ცესკო-ს რეფორმასთან და-
კავშირებული კანონპროექტისთვის ვეტოს დადების გამო.

X მმართველმა პარტიამ არ გაითვალისწინა საარჩევნო ცვლილებ-
ებთან დაკავშირებით 2023 წლის დეკემბერში ვენეციის კომისიის მიერ
გამოქვეყნებული რეკომენდაციები და პრეზიდენტის მოტივირებული
შენიშვნები და პრეზიდენტის ვეტოს დაძლევიტ დაამტკიცა ცვლილებ-

ები საარჩევნო კოდექსსა და პარლამენტის რეგლამენტში. ცვლილებების თანახმად, ცესკო-ს თავმჯდომარისა და პროფესიული წევრების არჩევას მმართველი პარტია ოპოზიციასთან კონსენსუსის მიღწევის გარეშე შეძლებს, რაც პოლარიზაციის დაძლევის ერთ-ერთი ნაბიჯი შეიძლება ყოფილიყო;

✗ პარლამენტში არ მომხდარა ძალაუფლების განაწილება საპარლამენტო უმრავლესობასა და უმცირესობას შორის;

✗ პარლამენტს არ დაუმტკიცებია 2021 წლის სექტემბერში, პირველი მოსმენით მიღებული საკონსტიტუციო ცვლილებები, რომლებიც საპარლამენტო არჩევნების 2%-იანი ბარიერით ჩატარებას ითვალისწინებს. მეტიც, მმართველი პარტიის გაცხადებით, ეს საკითხი მისთვის არააქტუალურია და დღის წესრიგში არ დგას.

გამოწვევები:

! კანდიდატის სტატუსის მიღების მიუხედავად, მწვავე რიტორიკა ხელისუფლებასა და ოპოზიციას შორის არ შემცირებულა; პოლიტიკური პროცესები 2024 წლის არჩევნების წინ მეტად პოლარიზებული გახდა;

! 9 ნაბიჯის შესრულების პროცესთან დაკავშირებით პარლამენტში შექმნილ სამუშაო ფორმატში არ მონაწილეობს ყველა პოლიტიკური პარტია და ჩართული არ არის სამოქალაქო საზოგადოების ორგანიზაციები; ფორმატის მუშაობის მიუხედავად კონსენსუსი ვერ შედგა მნიშვნელოვან რეფორმებთან დაკავშირებით;

! არ მომხდარა ძალაუფლების განაწილება საპარლამენტო უმრავლესობასა და უმცირესობას შორის;

! მმართველი პარტიის მხრიდან არ არსებობს 2021 წლის სექტემბერში, პირველი მოსმენით დამტკიცებული საკონსტიტუციო ცვლილებების

მიღების მზაობა, რომელიც საპარლამენტო არჩევნების ბარიერის დაწევას გულისხმობს;

! მინიმალურ დონეზე მიმდინარეობს თანამშრომლობა სამოქალაქო საზოგადოებასთან; სამოქალაქო საზოგადოებისა და მედიის ნაწილის მისამართით გრძელდება სიტყვიერი თავდასხმები და უსაფუძვლო ბრალდებები;

! გრძელდება ანტიდასავლური რიტორიკა, ევროპული ღირებულებების წინააღმდეგ მიმართული დეზინფორმაციის შემთხვევების ჩათვლით. ამ კუთხით ყველაზე პრობლემურია ოპოზიციის და სამოქალაქო საზოგადოების დადანაშაულება “გლობალური ომის პარტიის” და უცხოური გავლენის ინტერესების გატარებაში, და ე.წ. “ლგბტ პროპაგანდის” წინააღმდეგ მიმართული საკანონმდებლო ინიციატივა;

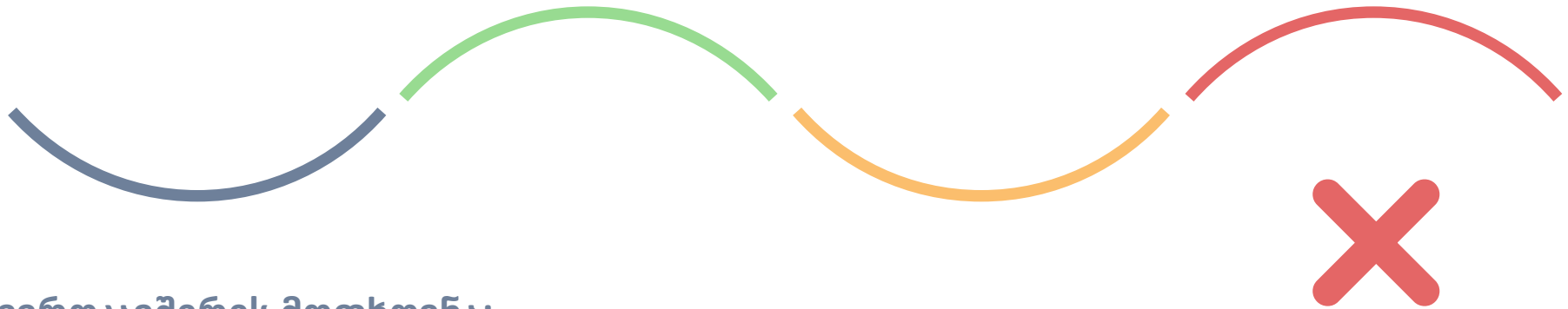
! მმართველ პარტიასა და პრეზიდენტს შორის პოლარიზაცია იზრდება;

! საპარლამენტო დანიშვნებზე, სადაც მაღალი კვორუმია საჭირო, შეთანხმების პოლიტიკური ნება არ არსებობს. ცალკეულ შემთხვევებში „ქართული ოცნება“ ცალმხრივად, საპარლამენტო ოპოზიციასთან თანამშრომლობის გარეშე იღებს კანონმდებლობას, რომელიც მაღალ კვორუმს ხელისუფლების სასარგებლოდ უბრალო უმრავლესობამდე სწევს და, შესაბამისად, იგნორირებას უკეთებს საპარლამენტო დანიშვნებში ოპოზიციისა და პრეზიდენტის მონაწილეობას.

ნაბიჯი N4

თავისუფალი და სამართლიანი არჩევნები

შესასრულებელია



ევროკავშირის მოთხოვნა:

თავისუფალი, სამართლიანი და კონკურენტული საარჩევნო პროცესის უზრუნველყოფა, განსაკუთრებით 2024 წელს, და ეუთო/ოდირის რეკომენდაციების სრულად გათვალისწინება. არჩევნების დღემდე გაცილებით ადრე საარჩევნო რეფორმების დასრულება, მათ შორის ამომრჩევლის ადეკვატური წარმომადგენლობის უზრუნველყოფა.

* მომზადებულია სამართლიანი არჩევნებისა და დემოკრატიის საერთაშორისო საზოგადოების (ISFED) მიერ




მოლოდინები:

სახელმწიფომ:

- უზრუნველყოს 2024 წლის საპარლამენტო არჩევნების თავისუფალ, სამართლიან და კონკურენტულ გარემოში ჩატარება;
- დაასრულოს საარჩევნო რეფორმები, მათ შორის ამომრჩეველთა ადეკვატური წარმომადგენლობის უზრუნველყოფა, არჩევნების დღემდე საკმაო პერიოდით აღრუ;
- სრულად გაითვალისწინოს ვენეციის კომისიისა და ეუთო-ს დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და ადამიანის უფლებების ოფისის (ეუთო/ოღირის) რეკომენდაციები, მათ შორის წინა წლებში გამართულ არჩევნებზე დაყრდნობით მომზადებული რეკომენდაციები დაშინებასა და ადმინისტრაციული რესურსის ბოროტად გამოყენებაზე;
- უზრუნველყოს საარჩევნო ადმინისტრაციის ინსტიტუციური დამოუკიდებლობა და მიუკერძოებლობა;
- ცენტრალური საარჩევნო კომისიის დაკომპლექტების წესი შეუსაბამოს ვენეციის კომისიისა და ეუთო/ოღირის 2023 წლის დეკემბრის რეკომენდაციებს;
- სათანადოდ გამოიძიოს ბრალდებები საარჩევნო დარღვევების შესახებ, რომლებიც აღნიშნულია ეუთო/ოღირის ანგარიშებში.



არსებული მდგომარეობა:

 2023 წლის 27 ნოემბერს ევროინტეგრაციის სამთავრობო კომისიის მიერ „ევროკომისიის 2023 წლის გაფართოების პოლიტიკის შესახებ კომუნიკაციაში საქართველოსთვის განსაზღვრული ნაბიჯების განსახორციელებელი ღონისძიებების“ [გეგმაში](#) მე-4 ნაბიჯის განსახორციელებელ აქტივობებად განისაზღვრა:

1. 2024 წლის არჩევნებზე ეუთო/ოღირი-ს გრძელვადიანი სადამკვირვებლო მისიის მოწვევა;
2. ხელისუფლების შესაბამის ორგანოებსა და სადამკვირვებლო ორგანიზაციებს შორის ეფექტიანი თანამშრომლობისთვის სამუშაო ფორმატების შექმნა;
3. საარჩევნო კოდექსში პარტიების/არჩევნების დაფინანსების საკითხზე ცვლილებების შეტანა (პოლიტიკური პარტიებისთვის იურიდიული პირების შემოწირულებების აკრძალვა; მშპ-სთან მიმართებით წლიური ხარჯების ზედა ჭერის შემცირება);

აღსანიშნავია, რომ მითითებული სამი აქტივობიდან 1-ელი და მე-3 აქტივობა უკვე შესრულდა. კერძოდ:

1. საქართველოს მთავრობამ 2024 წლის საპარლამენტო არჩევნებზე დაკვირვების მიზნით ეუთო/ოღირის წარმომადგენლები არჩევნებზე დასაკვირვებლად მოიწვია. რომლის ფარგლებშიც, 2024 წლის 12 თებერვალს, საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტრომ, ეუთო/ოღირის დირექტორს, მატეო მეკაჩის საქართველოში საპარლამენტო არჩევნებზე დამკვირვებლების მოწვევის მიზნით [წერილი გაუგზავნა](#).
2. 2023 წლის 15 დეკემბერს საქართველოს პარლამენტმა დაჩქარებული წესით მიიღო საკანონმდებლო პაკეტი, რომლის მიხედვითაც, ცვლილებები შევიდა „მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანებების შესახებ“ [საქართველოს ორგანულ კანონსა](#) და საქართველოს

ორგანულ კანონში [„საქართველოს საარჩევნო კოდექსი“](#). ამ ცვლილებებით პოლიტიკურ პარტიებს/საარჩევნო სუბიექტებს აკრძალათ იურიდიული პირებისგან შემოწირულებების მიღება. ასევე, ახალი რედაქციით განისაზღვრა, რომ პარტიის მიერ წლის განმავლობაში გაწეული ხარჯების საერთო ოდენობა არ უნდა აღემატებოდეს საქართველოს წინა წლის მთლიანი შიდა პროდუქტის 0.04%-ს, ნაცვლად მანამდე არსებული 0.05%-ისა. გარდა ამისა, ცვლილებებით დაზუსტდა გარკვეული საკითხები.

✗ ევროინტეგრაციის სამთავრობო კომისიის მიერ 27 ნოემბერს დამტკიცებული გეგმის შემუშავების პროცესში არ ყოფილან ჩართული სამოქალაქო ორგანიზაციები. ამასთანავე, დამტკიცებული დოკუმენტი შინაარსობრივად სრულყოფილად არ ეხმიანება ევროკომისიის მიერ განსაზღვრულ [რეკომენდაციებს](#).

⌚ 2024 წელს საქართველოს პარლამენტში ევროკავშირის მიერ მოთხოვნილ 9 ნაბიჯთან დაკავშირებით რამდენიმე [შეხვედრა](#) გაიმართა, რომელთაც სხვადასხვა დროს ესწრებოდნენ საპარლამენტო უმრავლესობისა და ოპოზიციის წევრები, ასევე, აღმოსავლეთ პარტნიორობის სამოქალაქო საზოგადოების ფორუმის ეროვნული პლატფორმის წარმომადგენლები.

სამოქალაქო ორგანიზაციების იმ ნაწილმა, რომლებიც არ იყვნენ პლატფორმის წევრები, დაინტერესებული პროფილური ორგანიზაციების ჩართვისა და ფართო სამუშაო ფორმატის გამართვის მოთხოვნით მიმართეს პარლამენტს, თუმცა, მოთხოვნა არ დაკმაყოფილდა და ისინი არ იქნენ [ჩართული](#) პროცესში.

✗ პარლამენტმა 2024 წლის 20 თებერვალს მიიღო საქართველოს ორგანულ კანონში [„საქართველოს საარჩევნო კოდექსი“](#) და [„საქართველოს პარლამენტის რეგლამენტში“](#) შესატანი ცვლილებები ცესკოს თავმჯდომარისა და პროფესიული წევრების არჩევის ახალ წესთან დაკავშირებით. კანონის მიხედვით, ცესკოს თავმჯდომარეობის/წევრობის კანდიდატებს კვლავ საქართველოს პარლამენტის თავმჯდომარე

მარე შეარჩევს და წარუდგენს პარლამენტს და მათი სრული ვადით არჩევა შესაძლებელი იქნება პარლამენტის სრული შემადგენლობის უმრავლესობით. კერძოდ, კანდიდატი არჩეულად ჩაითვლება, თუ იგი მიიღებს პარლამენტის სრული შემადგენლობის ხმათა 3/5-ს (90 ხმა). თუ პირი ამ ეტაპზე ვერ შეირჩევა, მას ხელახლა ეყრება კენჭი და იგი არჩეულად ჩაითვლება თუ მას მხარს დაუჭერს პარლამენტის სრული შემადგენლობის უმრავლესობა (76 ხმა). იმ შემთხვევაში, თუ ორი კენჭისყრისას ვერ მოხერხდება კანდიდატის არჩევა უბრალო უმრავლესობით, საკითხზე გადაწყვეტილებას საქართველოს პრეზიდენტი მიიღებს. კანონით გაუქმდა ცესკოს თავმჯდომარის ოპოზიციონერი მოადგილის თანამდებობა. აღნიშნული ცვლილებები არ ეფუძნება ვენეციის კომისიის, ეუთო/ოდირის და ევროკავშირის რეკომენდაციებს.

აღსანიშნავია, რომ განხილულ კანონპროექტს პრეზიდენტმა [ვეტო დაადო](#), რომელიც პარლამენტმა [დაძლია](#).

⌚ 2023 წლის 13 დეკემბერს [ცვლილებები](#) შევიდა საქართველოს ორგანულ კანონში [„საქართველოს საარჩევნო კოდექსი“](#), რომლითაც არჩევნებში მონაწილეობის უფლება საქართველოს მოქალაქის პირადობის ელექტრონული მოწმობისა და საქართველოს მოქალაქის პასპორტის მფლობელ პირებთან ერთად განესაზღვრათ საქართველოს მოქალაქის პირადობის მოქმედი არაელექტრონული (ინფორმაციის ელექტრონული მატარებლის არმქონე) პირადობის მოწმობის მქონე პირებსაც.

✓ 2023 წლის 15 დეკემბერს [ცვლილებები](#) შევიდა საქართველოს კანონში [„საქართველოს მოქალაქეთა და საქართველოში მცხოვრებ უცხოელთა რეგისტრაციის, პირადობის \(ბინადრობის\) მოწმობისა და საქართველოს მოქალაქის პასპორტის გაცემის წესის შესახებ“](#), რომლის მიხედვითაც 2024 წლის 1 ივლისიდან გაუქმდება საქართველოს მოქალაქის პირადობის ის მოქმედი არაელექტრონული (ინფორმაციის ელექტრონული მატარებლის არმქონე) მოწმობები, რომლებიც გაცემულია 2011 წლის 28 ივლისამდე. აღსანიშნავია, რომ 2024 წლის

15 მარტიდან იუსტიციის სამინისტრო პროექტის ფარგლებში არაელექტრონული (ე.წ. ლამინირებული) პირადობის მოწმობების მფლობელთათვის უზრუნველყოფს პირადობის ელექტრონული მოწმობებით (ID ბარათით) უსასყიდლოდ [ჩანაცვლებას](#). ცვლილები არ შეეხება რწმენისა და ჯანმრთელობის გამო აღებულ არაელექტრონულ მოწმობებს.

📅 2024 წლის 6 მარტს პარლამენტმა პირველი მოსმენით მიიღო „კორუფციის წინააღმდეგ ბრძოლის შესახებ“ საქართველოს კანონში ცვლილების შეტანის თაობაზე [პროექტის პაკეტი](#).

იმავე პაკეტის მიხედვით [ცვლილებები](#) ასევე შეეხება საქართველოს ორგანულ კანონს „საქართველოს საარჩევნო კოდექსი“, რომლის მიხედვითაც საარჩევნო სუბიექტის ფინანსური საქმიანობის მონიტორინგის განხორციელების მიზნით ანტიკორუფციული ბიურო უფლებამოსილი იქნება გამოკითხოს ან/და დაკითხოს ფიზიკური პირი მაგისტრატის მოსამართლის წინაშე, საჭიროების შემთხვევაში საჯარო დაწესებულებისგან და სხვა სუბიექტებისგან გამოითხოვოს ინფორმაცია.

[ცვლილებების პაკეტი](#) ასევე შეეხება „მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანებების შესახებ“ საქართველოს ორგანულ კანონს, რომლის მიხედვითაც თუ პარტია ანტიკორუფციულ ბიუროს საფინანსო დეკლარაციას არ წარუდგენს ზედიზედ 2 კალენდარული წლის განმავლობაში, საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტო უფლებამოსილი იქნება აღნიშნული ბიუროს უფროსის მიმართვის საფუძველზე გააუქმოს ამ პარტიის რეგისტრაცია. ამგვარი მკაცრი სანქციის პროპორციულობა ეჭვის ქვეშ დგას.

პაკეტის მიხედვით, [ცვლილებები](#) ასევე შეეხება ანტიკორუფციული ბიუროს ხელმძღვანელის გარანტიებს, კერძოდ, ანტიკორუფციული ბიუროს უფროსის სისხლის სამართლის პასუხისგებაში მიცემა, დაკავება ან დაპატიმრება, მისი საცხოვრებელი ან სამუშაო ადგილის, მანქანის ან პირადი გაჩხრეკა შესაძლებელი იქნება მხოლოდ საქართველოს პარლამენტის წინასწარი თანხმობით. გამონაკლისი

იქნება დანაშაულზე წასწრების შემთხვევა, რაც დაუყოვნებლივ უნდა ეცნობოს საქართველოს პარლამენტს.

📅 მიმდინარე წლის 20 მარტს მმართველი პარტიის დეპუტატებმა საქართველოს პარლამენტში წარადგინეს [საკანონმდებლო ინიციატივა](#), რომელიც ითვალისწინებს ცვლილებების შეტანას საქართველოს ორგანულ კანონში „საქართველოს საარჩევნო კოდექსში“. კანონპროექტით შემოთავაზებულ ცვლილებებს შორისაა ორი მნიშვნელოვანი საკითხი: უქმდება მაჟორიტარული საარჩევნო სისტემის საფუძველზე საკრებულოს წევრად კანდიდატის ასარჩევად დადგენილი 40 პროცენტისანი საარჩევნო ბარიერი და საკმარისი ხდება შესაბამის მაჟორიტარულ საარჩევნო ოლქში ჩატარებულ არჩევნებში მონაწილე ამომრჩეველთა ყველაზე მეტი ნამდვილი ხმის მიღება; პარტიას უფლება ეძლევა პარტიული სიის შედგენისას, საარჩევნო ოლქის (ოლქების) ტერიტორიაზე რეგისტრირებულ ამომრჩეველთა დელეგატად განსაზღვროს პარლამენტის წევრობის კანდიდატი. პარლამენტის წევრობის კანდიდატი შესაძლებელია განისაზღვროს მხოლოდ ერთი საარჩევნო ოლქის ტერიტორიაზე რეგისტრირებულ ამომრჩეველთა დელეგატად. ამ შემთხვევაში, პარტიულ სიაში პარლამენტის წევრობის კანდიდატის გასწვრივ მიეთითება იმ საარჩევნო ოლქის ნომერი, რომელი საარჩევნო ოლქის ტერიტორიაზე რეგისტრირებულ ამომრჩეველთა დელეგატადაც არის იგი წარდგენილი.

📅 საქართველოს პრეზიდენტმა დიასპორის საარჩევნო უფლებებთან დაკავშირებით შეხვედრები გამართა ცესკოს წევრებთან, სახალხო დამცველის აპარატის, საქართველოში ევროკავშირის წარმომადგენლობისა და არასამთავრობო ორგანიზაციების წარმომადგენლებთან. შეხვედრას არ ესწრებოდა საგარეო საქმეთა სამინისტროს წარმომადგენელი.

📅 16 მარტს საქართველოს პრეზიდენტმა ქართულ დიასპორასთან საარჩევნო საკითხებთან დაკავშირებით [ონლაინშეხვედრა](#) გამართა,

რომელშიც მონაწილეობას იღებდნენ 20 სხვადასხვა ქვეყანაში მცხოვრები საქართველოს მოქალაქეები 70-ზე მეტი ქალაქიდან. ამომრჩევლებმა ისაუბრეს იმ გამოწვევებზე, რომლებიც მათ ხვდებათ საარჩევნო უფლების რეალიზების მიმართულებით.

გამოწვევები:

! არ არის უზრუნველყოფილი, მთავრობის მიერ ევროკავშირის მოთხოვნილი 9 ნაბიჯის შესრულების შესახებ სამოქმედო გეგმასთან დაკავშირებით შექმნილ სამუშაო შეხვედრებში იმ პროფილური სამოქალაქო ორგანიზაციების ჩართვა, რომლებიც არ არიან აღმოსავლეთ პარტნიორობის სამოქალაქო საზოგადოების ფორუმის ეროვნული პლატფორმის წევრები;

! 2024 წლის საპარლამენტო არჩევნებისათვის დადგენილი ბარიერი 5%-ია, რაც არსებულ პოლიტიკურ კონტექსტში მაღალ ბარიერს წარმოადგენს და შესაძლოა, პრობლემები შექმნას ამომრჩეველთა ადეკვატური წარმომადგენლობის კუთხით. საპარლამენტო პოლიტიკურმა პარტიებმა 2021 წლის 19 აპრილს ევროპული საბჭოს პრეზიდენტის, შარლ მიშელის მედიაციით მიაღწიეს შეთანხმებას, მომდევნო ორი არჩევნებისათვის 2%-მდე საარჩევნო ბარიერის დაწესების შესახებ. ამ საკითხზე საკონსტიტუციო ცვლილებები მხოლოდ 1-ელი მოსმენითაა მიღებული და მმართველი პარტია შეთანხმების დატოვების შემდეგ უარს აცხადებს მის შესრულებაზე;

! არ ხდება საზოგადოების ინფორმირება 2022 წლის ივლისში გენერალურ პროკურატურაში საარჩევნო დარღვევებთან დაკავშირებით წარდგენილ ფაქტებზე გამოძიების შესახებ;

! არ იქნა შესრულებული ვენეციის კომისიის, ეუთო/ოდირისა და სამოქალაქო ორგანიზაციების რეკომენდაციები, ყოვლისმომცველი და ინკლუზიური საარჩევნო რეფორმის განხორციელებასთან დაკავშირებით;

! ცესკოს დაკომპლექტების წესთან დაკავშირებით მიღებული ცვლილებები კვლავ ტოვებს ცესკოს პროფესიული შემადგენლობის ერთპარტიულად, მმართველი ძალის მიერ არჩევის შესაძლებლობას;

! პარტიის რეგისტრაციის გაუქმების შესახებ შემოთავაზებული ცვლილება არსებული სახით, შესაძლოა გამოწვევებს აჩენდეს სანქციის პროპორციულობასთან დაკავშირებით;

! გამოწვევად რჩება საარჩევნო ადმინისტრაციისა და საგარეო საქმეთა სამინისტროს მხრიდან ემიგრანტების საარჩევნო უფლების უკეთესად რეალიზაციისთვის სათანადო გარანტიების შექმნა;

! საარჩევნო მიმართულებით საქართველოს პროგრესის შემაჯამებელი შეფასება მნიშვნელოვნად იქნება დამოკიდებული 2024 წლის საპარლამენტო არჩევნების საარჩევნო გარემოსა და არჩევნების მაღალი სტანდარტით ჩატარებაზე;

ნაბიჯი N5

საპარლამენტო ზედამხედველობა და ინსტიტუტების დამოუკიდებლობა

შესასრულებელია



ევროკავშირის მოთხოვნა:

საპარლამენტო ზედამხედველობის აღსრულების შემდგომი გაუმჯობესება, განსაკუთრებით უსაფრთხოების სამსახურებზე. საკვანძო ინსტიტუციების, განსაკუთრებით საარჩევნო ადმინისტრაციის, ეროვნული ბანკისა და კომუნიკაციების კომისიის, ინსტიტუციური დამოუკიდებლობისა და მიუკერძოებლობის უზრუნველყოფა.

* მომზადებულია დემოკრატიის კვლევის ინსტიტუტის (DRI), საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაციის (GYLA), სოციალური სამართლიანობის ცენტრის (SJC), საქართველოს დემოკრატიული ინციატივის (GDI) და საქართველოს რეფორმების ასოციაციის (GRASS) მიერ



მოლოდინები:

საპარლამენტო საზედამხედველო მექანიზმების გაუმჯობესება:

ზოგადი რეკომენდაციები:

- საპარლამენტო ზედამხედველობის მექანიზმების პრაქტიკაში ეფექტიანად დანერგვა; საპარლამენტო უმრავლესობის მიერ პროცედურული საბოტაჟის გზით ოპოზიციის მიერ საპარლამენტო კონტროლის მექანიზმების გამოყენების, მათ შორის დროებითი საგამოძიებო კომისიების შექმნის მცდელობებისთვის ხელის არ შეშლა;
- საპარლამენტო კონტროლის ისეთი მექანიზმების პროცედურული გაუმჯობესება და დაიხვეწა, როგორებიცაა: მინისტრის საათი, ინტერპელაცია, თემატური მოკვლევა და თემატური მომხსენებელი და ოპოზიციონერი დეპუტატების ჩართულობის უზრუნველყოფა როგორც საპარლამენტო, ისე საკომიტეტო მექანიზმების [გამოყენებაში](#).
- საპარლამენტო ზედამხედველობის პრაქტიკის სრულყოფის მიზნით, პარლამენტის რეგლამენტით გათვალისწინებულ მექანიზმებისთვის „სამთავრობო საათის“ (Question Time) მექანიზმის დამატება, რომელიც უზრუნველყოფს აქტუალურ საკითხებზე/პრობლემებზე არსებულ შეკითხვებზე მთავრობის წევრებისგან პასუხების მოსმენას/დებატებს (სხვა ქვეყნების კარგი პრაქტიკის [გათვალისწინებით](#));
- თანამდებობის პირის მიერ რეგლამენტის დარღვევის შემთხვევაში საქართველოს პარლამენტის რეგლამენტით გათვალისწინებული სანქციების გამკაცრება; დარღვევის შემთხვევაში, საქართველოს პარლამენტის მიერ ეფექტიანი რეაგირებისა და სანქციების პროაქტიულად გამოყენების უზრუნველყოფა;

- დეპუტატების ყველა შეკითხვაზე ყველა ანგარიშვალდებული უწყების მიერ დროული და ამომწურავი [პასუხის](#) გაცემა;
- პარლამენტის წინაშე ანგარიშვალდებული პირების რეგლამენტის შესაბამისად [პარლამენტში](#) გამოცხადება;

უსაფრთხოების სექტორზე საპარლამენტო საზედამხედველო მექანიზმების გაუმჯობესება:

- საქართველოს პარლამენტის რეგლამენტში ცვლილებების განხორციელება, რომელიც შეზღუდავს შესაძლებლობას, პროცედურული მანიპულაციის გზით ხელი შეეშალოს დროებითი საგამოძიებო კომისიის [შექმნას](#);
- ნდობის ჯგუფის ინსტიტუტის სისტემური ცვლილებების განხორციელება, საპარლამენტო სისტემაში მისი ინსტიტუციური მოწყობის და პარლამენტის წინაშე მისი ანგარიშვალდებულების გაზრდის მიზნით;
- ნდობის ჯგუფში საპარლამენტო უმრავლესობისა და ოპოზიციის თანაბარი წარმომადგენლობის უზრუნველყოფა; ნდობის ჯგუფის საზედამხედველო უფლებამოსილებების გაფართოება უსაფრთხოების სექტორში შემავალ [უწყებებზე](#);
- ნდობის ჯგუფის აპარატის გაძლიერება შესაბამისი კვალიფიკაციის მქონე ადამიანური რესურსით;
- საქართველოს პარლამენტში დროებითი საგამოძიებო კომისიის შექმნა 2021 წლის ფარული მოსმენების საქმესთან დაკავშირებით, რომელმაც სახელმწიფო უსაფრთხოების სამსახურში არსებული სისტემური პრობლემები გამოავლინა;

- ფარული საგამოძიებო მოქმედებების განხორციელებაზე დემოკრატიული ზედამხედველობის გაძლიერება (მათ შორის, ფარული საგამოძიებო მოქმედებების ღონისძიებების და მათზე ზედამხედველობის მომწესრიგებელი კანონმდებლობის სრულყოფილად გადახედვის გზით);
- პარლამენტში წარდგენილ სამთავრობო პროგრამაში თავდაცვისა და უსაფრთხოების სფეროში პოლიტიკის წარმართვის ძირითადი პრინციპებისა და მიმართულებების ასახვა. ეს პარლამენტს საშუალებას მისცემს, ჯეროვნად გააკონტროლოს მთავრობის წევრთა საქმიანობა შესაბამისი მექანიზმების გამოყენებით;
- რეგლამენტის საგამონაკლისო წესის გაუქმება კომიტეტის სხდომაზე პრემიერ-მინისტრის, გენერალური პროკურორის ან/და სუს-ის უფროსის მოწვევასთან [დაკავშირებით](#). სხვა თანამდებობის პირების მსგავსად, პრემიერ-მინისტრის, გენერალური პროკურორის და სუს-ის უფროსის კომიტეტის სხდომაზე დამსწრეთა უმრავლესობის ან ფრაქციის მოთხოვნის [საფუძველზე](#) გამოცხადება;
- თავდაცვისა და უშიშროების კომიტეტის მიერ საქართველოს პარლამენტის რეგლამენტით გათვალისწინებული ყველა საზედამხედველო [მექანიზმის](#) აქტიურად გამოყენება;
- პარლამენტის თავდაცვის და უშიშროების კომიტეტის მიერ კომიტეტის მუშაობაში სამოქალაქო საზოგადოების ჩართულობის უზრუნველყოფა;
- თანამდებობის პირის მიერ რეგლამენტის დარღვევის შემთხვევაში საქართველოს პარლამენტის რეგლამენტით გათვალისწინებული სანქციების გამკაცრება; საქართველოს პარლამენტის მიერ ამ სანქციების პროაქტიულად გამოყენების უზრუნველყოფა;
- დეპუტატების ყველა შეკითხვას ყველა ანგარიშვალდებული უწყების მიერ დროული და ამომწურავი [პასუხის](#) გაცემა;
- პარლამენტის წინაშე ანგარიშვალდებული პირების რეგლამენტის შესაბამისად [პარლამენტში](#) გამოცხადება;

- გრძელვადიან პერსპექტივაში, უსაფრთხოების სექტორზე საპარლამენტო ზედამხედველობის გაძლიერების მიზნით თავდაცვისა და უშიშროების კომიტეტის რეორგანიზაციის კონცეფციის მომზადება.

საარჩევნო ადმინისტრაცია

- უზრუნველყოს ცესკო-ს დამოუკიდებლობა და მიუკერძოებლობა.
- ცენტრალური საარჩევნო კომისიის დაკომპლექტების წესი შეუსაბამოს ვენეციის კომისიისა და ეუთო/ოდირის 2023 წლის დეკემბრის რეკომენდაციებს.

ეროვნული ბანკი

- ეროვნული ბანკის დამოუკიდებლობის უზრუნველყოფა, მათ შორის, საერთაშორისო სავალუტო ფონდის მხრიდან პროგრამის შეჩერების გამომწვევი მიზეზების აღმოფხვრის გზით;
- უმოკლეს დროში ეროვნული ბანკის საბჭოს სრულად დაკომპლექტება დამოუკიდებელი და შესაბამისი კომპეტენციის მქონე პირებით, არჩევის პროცედურის საუკეთესო პრაქტიკის დაცვით (რაც კანდიდატების საკომიტეტო მოსმენასა და დაინტერესებული მხარეების ჩართულობას გულისხმობს); საბჭოს სრულად დაკომპლექტების შემდეგ, ახლად არჩეულ წევრთაგან ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის არჩევა, რათა ეროვნული ბანკი განუსაზღვრელი ვადით მოვალეობის შემსრულებლის მიერ არ იმართებოდეს;
- ასევე საჭიროა ეროვნული ბანკის მიერ ევროკავშირის, აშშ-ისა და გაერთიანებული სამეფოს მიერ დაწესებული ფინანსური სანქციების აღსრულებაში საგამონაკლისო წესის შესახებ ბრძანების გაუქმება, რომლის მიღებაც აშშ-ის მიერ ყოფილი გენერალური პროკურორისთვის სანქციების დაწესებას მოჰყვა;

- IMF-ის [განცხადებით](#), ფონდი საქართველოს ეროვნული ბანკისგან მოელის მმართველობისა და დამოუკიდებლობის გაუმჯობესებას, მათ შორის, საბჭოში არა-აღმასრულებელი წევრების უმრავლესობით ყოფნით, მემკვიდრეობის გეგმის მკაფიო განსაზღვრითა და პრეზიდენტის მიერ ერთპიროვნული გადაწყვეტილების მიღების მოდელიდან კოლექტიურ მოდელზე გადასვლით.

კომუნიკაციების ეროვნული კომისია

- კომუნიკაციების ეროვნული კომისიის დამოუკიდებლობის უზრუნველსაყოფად, კომისიის წევრთა არჩევის წესის ცვლილება ფართო პოლიტიკური და საზოგადოებრივი ჩართულობის უზრუნველყოფის გზით. კერძოდ:
- კომუნიკაციების კომისიის დაკომპლექტება იმგვარი პრინციპით, რომ კომისიაში უმრავლესობას არ წარმოადგენდნენ მხოლოდ ერთი პოლიტიკური ძალის მიერ მხარდაჭერილი წევრები. ამისათვის შესაძლებელია, წევრთა არჩევა წევრის დანიშნისთვის საჭირო ხმათა რაოდენობის გაზრდით, მაგალითად 2/3-მდე, ან 3/4-მდე, ამჟამად მოქმედი უბრალო უმრავლესობის ნაცვლად, რაც შესაძლებელს გახდის კომისიის წევრების კონსენსუსის საფუძველზე შერჩევას;
- კანდიდატურების შერჩევის მიზნით შექმნილი საკონკურსო კომისიის დაკომპლექტება ფართო პოლიტიკური და საზოგადოებრივი მონაწილეობით და საკონკურსო კომისიის მიერ შერჩეული კანდიდატების სიაში ხელისუფლების, ამ შემთხვევაში, პრემიერის მხრიდან თვითნებური ცვლილებების შეტანის შესაძლებლობის გამორიცხვა;

გარდა ამისა, მნიშვნელოვანია შემდეგი ცვლილებების განხორციელება:

- კომუნიკაციების კომისიის სხდომების ღიაობა, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც კომისია განიხილავს კონფიდენციალურ ბიზნეს ინფორმაციას;

- კომისიის მიერ გადაწყვეტილებების მხოლოდ კომისიის სიითი შემადგენლობით გათვალისწინებულ წევრთა (და არა დამსწრეთა) ხმების უმრავლესობით მიღება;
- კომუნიკაციების კომისიის წევრის უფლებამოსილების ვადის შემცირება, ან 6 წლით განსაზღვრა, ხელმეორედ არჩევის უფლების გარეშე;
- მთავრობის როლის გადახედვა კომისიის წევრთა შერჩევის პროცესში, რათა მაქსიმალურად გამოირიცხოს პროცესის პოლიტიზირების საფრთხე;
- საქართველოს პარლამენტის მიერ კომისიის წევრის თანამდებობრივი უფლებამოსილების შეწყვეტის წესისა და საფუძვლების გადახედვა. უფლებამოსილების შეწყვეტის საფუძვლებისთვის კომისიის წევრის მოვალეთა რეესტრში რეგისტრაციის დამატება. კანონში ინტერესთა კონფლიქტის შემთხვევაში კომისიის წევრის უფლებამოსილების შეწყვეტის საკითხის მკაფიოდ განსაზღვრა. ამ პროცესში ევროსაბჭოს ადამიანის უფლებათა და კანონის უზენაესობის გენერალური დირექტორატის დასკვნის გათვალისწინება;
- კარგი პრაქტიკის შესაბამისად, ანგარიშვალდებულებისა და გამჭვირვალობის ხელშესაწყობად, კომისიის მიერ ყოველწლიურ ანგარიშისთვის მომავალი წლის საქმიანობის გეგმის, ასევე, წინა წლის გეგმის შესრულების ანგარიშის თან დართვა;

არსებული მდგომარეობა:

საპარლამენტო საზედამხედველო მექანიზმების გაუმჯობესება:

✔ საქართველოს მთავრობის მიერ 25 დეკემბერს გამოქვეყნებული გეგმის მიხედვით „ევროკომისიის 2023 წლის გაფართოების პოლიტიკის შესახებ კომუნიკაციაში საქართველოსთვის განსაზღვრული ნაბიჯების განსახორციელებელი ღონისძიებების“ შესახებ, უსაფრთხოების სექტორზე ზედამხედველობის გაუმჯობესების მიზნით, განისაზღვრა 2 ღონისძიება:

- რეგულარული დიალოგის ხელშეწყობა ყველა საპარლამენტო პოლიტიკურ პარტიასა და არასამთავრობო ორგანიზაციებთან ზედამხედველობის პრაქტიკის გასაუმჯობესებლად;
- საპარლამენტო ნდობის ჯგუფის შემადგენლობის შევსება.

✗ 9 იანვარს ათმა საზოგადოებრივმა ორგანიზაციამ ერთობლივი [განცხადებით](#) კრიტიკულად შეაფასა მთავრობის მხრიდან ევროკომისიის 9 ნაბიჯის შესასრულებელი გეგმის შემუშავების არაინკლუზიური პროცესი. შესაბამის აქტორებთან ყოველგვარი კონსულტაციების გარეშე განისაზღვრა ევროკომისიის მე-5 ნაბიჯის შესასრულებლად გასატარებელი აქტივობებიც;

✗ საზოგადოებრივი ორგანიზაციების ნაწილმა პარლამენტის თავმჯდომარეს [წერილობით](#) მიმართა და ევროკომისიის 9 ნაბიჯის შესასრულებლად პარლამენტში დაგეგმილ სამუშაო პროცესში ჩართვა ითხოვა. საზოგადოებრივმა ორგანიზაციებმა პარლამენტს მოუწოდეს, გაეფართოებინა სამოქალაქო სექტორთან თანამშრომლობის ფორმატი, უზრუნველყო ფართო სამუშაო ფორმატის გამართვა და მასში დაინტერესებული ორგანიზაციების ჩართვა. საქართველოს პარლამენტმა საზოგადოებრივი ორგანიზაციები სამუშაო პროცესში არ [ჩართო](#);

✗ 2024 წლის 29 იანვარს, უმრავლესობის ინიციატივით, საქართველოს პარლამენტში გაიმართა [შეხვედრა](#) ევროკომისიის 9 რეკომენდაციის, მათ შორის, მე-5 პრიორიტეტის შესრულების მიზნით. შეხვედრას უმრავლესობისა და ოპოზიციის წარმომადგენლები, ასევე "აღმოსავლეთ პარტნიორობის სამოქალაქო საზოგადოების ფორუმის" საქართველოს ეროვნული პლატფორმის 3 წარმომადგენელი ესწრებოდა. შეხვედრაზე მიწვეული არ იყვნენ ის საზოგადოებრივი ორგანიზაციები, რომლებმაც პარლამენტს სამუშაო პროცესში ჩართვის მიზნით განცხადებით მიმართეს და ევროკომისიის პრიორიტეტებით განსაზღვრულ საკითხებზე მუშაობის ხანგრძლივი გამოცდილება აქვთ.

უსაფრთხოების სექტორზე საპარლამენტო საზედამხედველო მექანიზმების გაუმჯობესება:

⌚ პარლამენტის პოლიტიკური ჯგუფის მხარდაჭერით, დამოუკიდებელმა დეპუტატმა თეონა აქუბარდიამ ნდობის ჯგუფის მე-5 წევრობაზე განაცხადი შეიტანა და სახელმწიფო საიდუმლოებასთან დაშვების მისაღებად შემოწმებას გადის „სახელმწიფო საიდუმლოების შესახებ“ საქართველოს კანონის საფუძველზე.

⌚ 2023 წლის 8 დეკემბერს საპარლამენტო პოლიტიკური ჯგუფის „ლელო - პარტნიორობა საქართველოსთვის“ ორგანიზებით, ოპოზიციონერი დეპუტატები „საერთაშორისო გამჭვირვალობა - საქართველოს“ წარმომადგენლებს [შეხვედრენ](#). შეხვედრაზე განხილული იყო უსაფრთხოების სექტორზე საპარლამენტო კონტროლის გაძლიერებასთან დაკავშირებული საკითხები.

⌚ 2023 წლის 8 ნოემბრიდან ანგარიშის წარდგენის მომენტამდე, საქართველოს პარლამენტის წევრებს უსაფრთხოების სექტორში შემავალი უწყებების მიმართ არ გამოუყენებიათ ინტერპელაციის მექანიზმი; უსაფრთხოების სექტორის წარმომადგენლები არ დაუბარებიათ საპარლამენტო კომიტეტებსა და პლენარულ სხდომებზე.

⌚ საქართველოს პარლამენტის რეგლამენტში ცვლილებების შეტანის შესახებ რეგლამენტის [პროექტი](#), რომელიც დემოკრატიის კვლევის ინსტიტუტმა მოამზადა და 2023 წლის სექტემბერში პარლამენტში დარეგისტრირდა, საპარლამენტო კომიტეტებზე დღემდე არ განხილულა. რეგლამენტის პროექტი, ნდობის ჯგუფის მანდატის გაძლიერებით, უსაფრთხოების სექტორზე საპარლამენტო კონტროლის გაუმჯობესებას ეხება. საქართველოს პარლამენტმა [უარი თქვა](#) საქართველოს პარლამენტის რეგლამენტში ცვლილებების შეტანის შესახებ საია-ს [საკანონმდებლო წინადადებაზე](#), რომელიც პარლამენტის საზედამხედველო მექანიზმების გაუმჯობესებას ეხებოდა.

✗ 2024 წლის 19 თებერვალს თავდაცვისა და უშიშროების კომიტეტის სხდომაზე თავდაცვისა და უშიშროების კომიტეტის 2024 წლის სამოქმედო გეგმა [დამტკიცდა](#). გეგმა ასევე ეხება კომიტეტის საზედამხედველო მექანიზმებს. გეგმის შემუშავების პროცესში საზოგადოებრივი ორგანიზაციები ჩართულები არ იყვნენ.

✗ ნდობის ჯგუფის მიერ გამართული 4 სხდომიდან ოპოზიციის წარმომადგენელი არცერთ სხდომას არ დაესწრო;

✅ საანგარიშო პერიოდში სახელმწიფო უსაფრთხოების სამსახურმა პარლამენტის წევრების ყველა წერილობით კითხვას უპასუხა;

⌚ საანგარიშო პერიოდში სახელმწიფო უსაფრთხოების სამსახურისთვის გაგზავნილი 4 და თავდაცვის სამინისტროში გაგზავნილი 17 წერილობითი კითხვიდან, საპარლამენტო უმრავლესობის წევრ დეპუტატებს არც ერთი შეკითხვა არ ეკუთვნით; შინაგან საქმეთა სამინისტროსთვის გაგზავნილი 31 წერილობითი კითხვიდან, საპარლამენტო

უმრავლესობის წევრი მხოლოდ ერთი შეკითხვის ავტორია; თავდაცვის და შინაგან საქმეთა სამინისტროებმა უპასუხოდ დატოვეს პარლამენტის წევრების თითო-თითო შეკითხვა (თავდაცვის სამინისტროსთვის გაგზავნილი 14 და შინაგან საქმეთა სამინისტროსთვის გაგზავნილი 28 წერილობითი კითხვიდან, რომლებზეც, პარლამენტის რეგლამენტით დადგენილი, პასუხის გაცემის ვადა ამოწურულია). თავდაცვისა და შინაგან საქმეთა სამინისტროსთვის გაგზავნილ თითო-თითო შეკითხვაზე, პასუხის გაცემის ვადა ამ დროისთვის ამოწურული არ არის.

საარჩევნო ადმინისტრაცია:

✗ პარლამენტმა 2024 წლის 20 თებერვალს მიიღო საქართველოს ორგანულ კანონში [“საქართველოს საარჩევნო კოდექსი”](#) და [“საქართველოს პარლამენტის რეგლამენტში”](#) შესატანი ცვლილებები ცესკოს თავმჯდომარისა და პროფესიული წევრების არჩევის ახალ წესთან დაკავშირებით. კანონის მიხედვით, ცესკოს თავმჯდომარეობის/წევრობის კანდიდატებს კვლავ საქართველოს პარლამენტის თავმჯდომარე შეარჩევს და წარუდგენს პარლამენტს და მათი სრული ვადით არჩევა შესაძლებელი იქნება პარლამენტის სრული შემადგენლობის უმრავლესობით. კერძოდ, კანდიდატი არჩეულად ჩაითვლება, თუ იგი მიიღებს პარლამენტის სრული შემადგენლობის ხმათა 3/5-ს (90 ხმა). თუ პირი ამ ეტაპზე ვერ შეირჩევა, მას ხელახლა ეყრება კენჭი და იგი არჩეულად ჩაითვლება თუ მას მხარს დაუჭერს პარლამენტის სრული შემადგენლობის უმრავლესობა (76 ხმა). იმ შემთხვევაში, თუ ორი კენჭისყრისას ვერ მოხერხდება კანდიდატის არჩევა უბრალო უმრავლესობით, საკითხზე გადაწყვეტილებას საქართველოს პრეზიდენტი მიიღებს. კანონით გაუქმდა ცესკოს თავმჯდომარის ოპოზიციონერი მოადგილის თანამდებობა.

აღსანიშნავია, რომ განხილულ კანონპროექტს პრეზიდენტმა [ვეტო დაადო](#), რომელიც პარლამენტმა [დაძლია](#).

ეროვნული ბანკი:

⌚ ამჟამად ეროვნული ბანკის საბჭოს 5 წევრი აკომპლექტებს, მათ შორის, პირველი ვიცე-პრეზიდენტი და ორი ვიცე-პრეზიდენტი. 4 ადგილი ვაკანტური რჩება, რაც განპირობებულია 2023 წლის სექტემბერში ოთარ ფარცხალაძის ირგვლივ განვითარებული მოვლენების გამო სამი წევრის მიერ თანამდებობის დატოვებით (აქედან, ერთ წევრს ვადა ლეკემბერში ეწურებოდა) და 2023 წლის დეკემბერში ერთი წევრის უფლებამოსილების ვადის ამოწურვით. 2024 წლის 7 თებერვალს დაიწყო ეროვნული ბანკის საბჭოს წევრის 4 ვაკანტური თანამდებობის დასაკავებლად კანდიდატურების შერჩევის პროცესი, რომლის ვადა 1 მარტამდე გახანგრძლივდა. მნიშვნელოვანია საბჭოს სრულად დაკომპლექტება და ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის არჩევა დროულად მოხდეს;

⌚ 2024 წლის 18 მარტს საერთაშორისო სავალუტო ფონდის (IMF-ის) წარმომადგენელთან გამართულ ერთობლივ ბრიფინგზე ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის მოვალეობის შემსრულებელმა, ნათია თურნავამ განაცხადა, რომ არსებობს პოზიტიური მოლოდინი შესაბამის ვადებში IMF-ის პროგრამის აქტივაციასთან დაკავშირებით;

✗ ეროვნული ბანკის მიერ ევროკავშირის, აშშ-ისა და გაერთიანებული სამეფოს მიერ დაწესებული ფინანსური სანქციების აღსრულებაში საგამონაკლისო წესის შესახებ ბრძანება არ გაუქმებულა.

კომუნიკაციების ეროვნული კომისია:

☑ 2024 წლის თებერვალში კომუნიკაციების კომისიამ მედიაში სიძულვილის ენის, ტერორიზმისკენ მოწოდებისა და უხამსობის რეგულირების შესახებ შემუშავებული სახელმძღვანელო ევროკომისიას, მაუწყებლებსა და არასამთავრობო ორგანიზაციებს უკუკავშირის მიზნით გაუზიარა. კომისიის [განცხადებით](#), საბოლოო დოკუმენტის დამტკიცება კომენტარების მიღების შემდგომ მოხდება. კომი-

სიის ამგვარი მიდგომა დადებითად უნდა შეფასდეს, რადგან მედია საშუალებებთან ურთიერთდობაზე დამყარებულ თანამშრომლობას უზრუნველსაყოფად წინგადადგმული ნაბიჯია.

გამოწვევები:

საპარლამენტო საზედამხედველო მექანიზმების გაუმჯობესება:

! ევროკომისიის მე-5 ნაბიჯის შესრულების პროცესი არაინკლუზიურია. საზოგადოებრივ ორგანიზაციებს, რომლებიც მე-5 ნაბიჯში გაერთიანებულ საკითხებზე მუშაობენ, სურვილის მიუხედავად, არ ეძლევათ სამუშაო პროცესში ჩართვის შესაძლებლობა;

! საზოგადოებრივი ორგანიზაციების შეფასებით, მთავრობის გეგმა არ პასუხობს ევროკომისიის მოთხოვნებს, მე-5 ნაბიჯის შესრულებასთან დაკავშირებით;

! კანონმდებლობით გათვალისწინებული კონტროლის მექანიზმები ვერ უზრუნველყოფს ეფექტიან საპარლამენტო ზედამხედველობას. გაუმჯობესებას საჭიროებს საპარლამენტო კონტროლის ისეთი მექანიზმები, როგორებიცაა: მინისტრის საათი, ინტერპელაცია, თემატური მოკვლევა და თემატური მომხსენებელი;

! კვლავ ლიმიტირებულია ოპოზიციონერი დეპუტატების ჩართულობა, როგორც საპარლამენტო, ისე საკომიტეტო მექანიზმების გამოყენების თვალსაზრისით.

უსაფრთხოების სექტორზე საპარლამენტო საზედამხედველო მექანიზმების გაუმჯობესება:

! უსაფრთხოების სექტორზე კონტროლის გაუმჯობესების მიზნით საქართველოს პარლამენტის რეგლამენტის გადახედვა პარლამენტის დღის წესრიგში არ დგას;

! არასამთავრობო სექტორის მოტივირებულ და დასაბუთებულ საკანონმდებლო წინადადებებს დროულად არ განიხილავენ და ამავდროს არასაკმარისი დასაბუთებით ეუბნებიან უარს;

! პარლამენტის ნდობის ჯგუფი სრულად კვლავ არ არის დაკომპლექტებული;

! პარლამენტის წევრები, განსაკუთრებით საპარლამენტო უმრავლესობიდან, აქტიურად არ იყენებენ უსაფრთხოების სექტორზე საპარლამენტო კონტროლის მექანიზმებს;

! 2021 წლის ფარული მოსმენების საქმე პარლამენტის ყურადღების მიღმა დარჩენილი.

საარჩევნო ადმინისტრაცია:

! ცესკოს დაკომპლექტების წესთან დაკავშირებით მიღებული ცვლილებები კვლავ ტოვებს ცესკოს პროფესიული შემადგენლობის ერთპარტიულად, მმართველი ძალის მიერ არჩევის შესაძლებლობას.

ეროვნული ბანკი:

! ეროვნული ბანკის საბჭოს აღმასრულებელი წევრების რაოდენობა აღემატება არაღმასრულებელი წევრების რაოდენობას;

! არ მომხდარა საბჭოს სრული დაკომპლექტება და პრეზიდენტის არჩევა;

! ძალაში რჩება ბრძანება ეროვნული ბანკის მიერ ევროკავშირის, აშშ-ისა და გაერთიანებული სამეფოს მიერ დაწესებული ფინანსური სანქციების აღსრულებაში საგამონაკლისო წესის შესახებ

კომუნიკაციების ეროვნული კომისია:

! გამოწვევად რჩება კომუნიკაციების ეროვნული კომისიის დამოუკიდებლობის უზრუნველსაყოფად საკანონმდებლო ინიციატივების არ არსებობა.

მართლმსაჯულების ყოვლისმომცველი რეფორმა

შესასრულებელია



ევროკავშირის მოთხოვნა:

ყოვლისმომცველი და ეფექტიანი სასამართლო რეფორმის დასრულება და განხორციელება, იუსტიციის უმაღლესი საბჭოსა და პროკურატურის ყოვლისმომცველი რეფორმის ჩათვლით, ვენეციის კომისიის რეკომენდაციების სრულად განხორციელებისა და გამჭვირვალე და ინკლუზიური პროცესის უზრუნველყოფის გზით.

- „საერთო სასამართლოების შესახებ“ ორგანულ კანონში ცვლილებების შეტანა, იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს უფლებამოსილების შესახებ მოსამართლეთა გადაყვანასთან და დისციპლინურ სამართალწარმოებასთან დაკავშირებით ვენეციის კომისიის რეკომენდაციებთან სრულ შესაბამისობაში მოსაყვანად. უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა შერჩევის პროცესში ეფექტიანი გასაჩივრების უფლების უზრუნველყოფა. ამ პროცესში უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილებების სავალდებულოდ აღიარება.
- სასამართლო სისტემაში უფრო ფართო რეფორმის გატარება, კერძოდ, იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს რეფორმა ვენეციის კომისიის რეკომენდაციების შესაბამისად. უფრო კონკრეტულად, საგანგებო სისტემის შექმნა, რომელშიც საერთაშორისო ექ-

სპერტებს ექნებათ გადამწყვეტი როლი, რათა შემოწმდეს კანდიდატებისა და სასამართლო სისტემაში ხელმძღვანელ თანამდებობებზე უკვე დანიშნული/არჩეული პირების კეთილსინდისიერება. იგულისხმება იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრები, უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეები და სასამართლოების თავმჯდომარეები. გარდა ამისა, ქონებრივი მდგომარეობის დეკლარაციების პერმანენტული და პერიოდული შემოწმების მიზნით სისტემის შექმნა, რომელშიც ჩართულები იქნებიან საერთაშორისო ექსპერტები საზედამხედველო და საკონსულტაციო მანდატით.

- საქართველოს პარლამენტის მიერ [2022 წლის ოქტომბერში პირველი მოსმენით მიღებული] საკონსტიტუციო ცვლილების მიღება, რომელიც ითვალისწინებს გენერალური პროკურორის არჩევას კვალიფიციური უმრავლესობით. „პროკურატურის შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისობაში მოყვანა ევროპულ სტანდარტებთან, ვენეციის კომისიის, OECD-ისა და TAIEX-ის რეკომენდაციების მიხედვით.

* მომზადებულია სასამართლოს გუშაგის (Court Watch), საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაციის (GYLA), სოციალური სამართლიანობის ცენტრის (SJC) მიერ



მოლოდინები:

- სასამართლოს რეფორმირებისთვის ფართო, ინკლუზიური და პოლიტიკურ პარტიებს შორის კონსენსუსზე დაფუძნებული პროცესის წარმართვა;
- კანდიდატების და სხვადასხვა ხელმძღვანელ პოზიციაზე არჩეული პირების, მათ შორის, იუსტიციის უმაღლეს საბჭოს წევრების, უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეების, სასამართლოების თავმჯდომარეების კეთილსინდისიერების შემოწმების მექანიზმის შექმნა საერთაშორისო ექსპერტების ჩართულობით, რომლებსაც ექნებათ გადამწყვეტი როლი. აღნიშნული მექანიზმის შექმნა რეგიონში არსებული საუკეთესო პრაქტიკის გათვალისწინებით და ევროკომისიასთან და ვენეციის კომისიასთან კონსულტაციების გზით;
- ქონებრივი მდგომარეობის დეკლარაციების პერმანენტული და პერიოდული შემოწმების სისტემის ჩამოყალიბება ამ პროცესში საერთაშორისო ექსპერტების საზედამხედველო და საკონსულტაციო ფუნქციებით;
- წინა რეფორმების და სისტემაში დღეს არსებული გამოწვევების დეტალური ანალიზი, რომლის მიზანიც იქნება შემდგომი რეფორმების სრულფასოვანი დაგეგმვა;
- სასამართლო რეფორმის სტრატეგიის და სამოქმედო გეგმის შემუშავება, რომელიც ითვალისწინებს მართლმსაჯულების სისტემაში არსებულ ძირითად გამოწვევებს და სტრატეგიულ საკითხებს.

ფუნდამენტური ინსტიტუციური რეფორმა:

- საბჭოს უფლებამოსილებების, ფუნქციების, შემადგენლობის, მისი წევრების (მოსამართლე და არამოსამართლე) არჩევის წესების

- გადასინჯვა, გადაწყვეტილების მიღების პროცესში მოსამართლე და არამოსამართლე წევრების ხმების ბალანსის დაცვა, საბჭოს წევრების ეტაპობრივი არჩევა და მათი მეორე ვადით დანიშვნის შესაძლებლობის შეზღუდვა. იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრი მოსამართლეების მიერ სხვა ადმინისტრაციული თანამდებობის დაკავების შეზღუდვა.

უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა შერჩევა:

- იუსტიციის უმაღლესი საბჭოსთვის უზენაესი სასამართლოს საკვალიფიკაციო პალატის გადაწყვეტილებების სავალდებულოობის მკაფიოდ განსაზღვრა;
- უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა შერჩევის პროცესში იუსტიციის უმაღლეს საბჭოში გადაწყვეტილების მიღებისას ეფექტური ანტი-ჩიხური მექანიზმის შემუშავება, ასევე ე.წ. „მეორე რაუნდის“ კენჭისყრის გაუქმება და დამსახურებაზე დაფუძნებული შერჩევის პროცესის უზრუნველყოფა;
- უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეობის კანდიდატის ასაკობრივი და საკვალიფიკაციო კრიტერიუმის გაზრდა ვენეციის კომისიის რეკომენდაციების შესაბამისად; უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარის უფლებამოსილების ვადის შემცირება (სამომავლო საკონსტიტუციო ცვლილებების დროს უნდა გადაიხედოს).

ინდივიდუალური მოსამართლეების დამოუკიდებლობის გარანტიები:

- თანხმობის გარეშე მოსამართლეთა მივლინების წესის რეფორმა და 2021 წლის დეკემბრის ცვლილებებამდე არსებული გარანტიების დაბრუნება კანონმდებლობაში;

- საკანონმდებლო ცვლილებების განხორციელება მოსამართლის ფუნქციურ იმუნიტეტთან დაკავშირებით;
- საქმეთა შემთხვევითად ელექტრონული წესით განაწილების სისტემის იმგვარი დახვეწა, რაც შეამცირებს ზოგადი წესიდან არაერთ გამონაკლისს და საქმეთა განაწილების პროცესში გამორიცხავს არასათანადო გავლენებს;
- „პოლიტიკური ნეიტრალიტეტის პრინციპის“ დარღვევის, როგორც მოსამართლის დისციპლინური გადაცდომის შემადგენლობის დაზუსტება ვენეციის კომისიის რეკომენდაციების შესაბამისად და მისი პრაქტიკაში განმარტებისას მოსამართლის გამონატვის თავისუფლების სტანდარტების დაცვის უზრუნველყოფა.

მართლმსაჯულების სისტემის გამჭვირვალობა, ანგარიშვალდებულება, ეფექტიანობა:

- იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს დამოუკიდებლობის, ანგარიშვალდებულებისა და მიუკერძოებლობის გაზრდა ვენეციის კომისიის და ODIHR-ის რეკომენდაციების საფუძველზე;
- სასამართლო აქტების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა დაუყოვნებლივ, ვენეციის კომისიისა და ეუთო/ოდირის რეკომენდაციების შესაბამისად;
- 2023 წლის სექტემბრის საკანონმდებლო ცვლილებების მიღება „საერთო სასამართლოების შესახებ“ ორგანულ კანონში, რომლითაც უზრუნველყოფილი იქნება სასამართლო აქტების ხელმისაწვდომობა სასამართლოს მიერ გადაწყვეტილები მიღებისთანავე;
- სასამართლოს ეფექტიანობის გაზრდის მიზნით საქმეთა განხილვის გაჭიანურების პრობლემის დაძლევა;
- მოსამართლეთა ვაკანსიების შევსება კვალიფიციური და კეთილსინდისიერი კადრებით ღია და დამსახურებაზე დაფუძნებული კონკურსის გზით;

- მოსამართლეთა გადამზადება არაპირდაპირი მტკიცებულებების გამოყენებასთან დაკავშირებით;
- გენერალური პროკურორის არჩევა პარლამენტის მიერ კვალიფიციური უმრავლესობით.
- არსებული საკანონმდებლო ჩარჩოს გადახედვა პროკურორების შიდა დამოუკიდებლობასთან და დისციპლინური წარმოების პროცედურასთან დაკავშირებით ევროპულ სტანდარტებთან შესაბამისობაში მოყვანის მიზნით, OECD-ისა და ვენეციის კომისიის რეკომენდაციების გათვალისწინებით;
- ვენეციის კომისიისა და OECD-ის რეკომენდაციების გათვალისწინება საპროკურორო ინსტიტუტებთან დაკავშირებით, რაც მათ შორის გულისხმობს: 1) საპროკურორო საბჭოს შემადგენლობის გადახედვას, რათა უზრუნველყოფილ იქნას ბალანსი პროკურორ და არა-პროკურორ წევრებს შორის; 2) პროკურორების ინდივიდუალური დამოუკიდებლობის გაზრდას საკადრო და დისციპლინური საკითხების მართვის ფუნქციის საპროკურორო საბჭოსა და გენერალურ პროკურორს შორის გადანაწილებით და ამ მიმართულებით საბჭოს უფლებამოსილების გაძლიერებით;
- პროკურორების სწავლება და საუკეთესო პრაქტიკის გაზიარება ფინანსური ხასიათის დანამაულებების გამოძიების კუთხით.

არსებული მდგომარეობა:

✗ საქართველოს პარლამენტში ჩატარდა [სამუშაო შეხვედრა](#) 9 ნაბიჯის შესრულებასთან დაკავშირებით. მიუხედავად იმისა, რომ პოლიტიკურ პარტიებს აქვთ მონაწილეობის შესაძლებლობა, სამოქალაქო საზოგადოების ფართო ჩართულობა უზრუნველყოფილი არ არის. პოლიტიკურმა პარტია „ლელომ“ 2024 წლის 29 იანვარს [განაცხადა](#), რომ პროცესში მონაწილეობას არ მიიღებს. რაც შეეხება სამოქალაქო საზოგადოებას, კოალიციამ „დამოუკიდებელი და გამჭვირვალე მართლმსაჯულებისთვის“ [მიმართა](#) იურიდიულ საკითხთა კომიტეტს პროცესში მონაწილეობის მისაღებად, თუმცა მათ უარი ეთქვათ იმ საბაბით, რომ მმართველი გუნდი აღნიშნულ საკითხზე თანამშრომლობს საქართველოს ეროვნულ პლატფორმასთან და შესაბამისად ის ორგანიზაციები, რომელთაც პლატფორმა დატოვებს ვერ ჩართვებიან სამუშაო ჯგუფში. აღსანიშნავია, რომ ქართული ოცნებას არც სხვა ორგანიზაციები ან ექსპერტები, რომლებსაც აქვთ შესაბამისი გამოცდილება, არ მიუწვევია სამუშაო ჯგუფში მონაწილეობის მისაღებად.

✗ ქართული ოცნება [უარს აცხადებს](#) კანდიდატების და სხვადასხვა ხელმძღვანელ პოზიციაზე არჩეული პირების, მათ შორის, იუსტიციის უმაღლეს საბჭოს წევრების, უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეების, სასამართლოების თავმჯდომარეების კეთილსინდისიერების შემოწმების მექანიზმის შექმნის თაობაზე საერთაშორისო ექსპერტების ჩართულობით. პრემიერ-მინისტრის განცხადებით ეს საკითხი მათთვის [დახურულია](#). ხელისუფლების წარმომადგენლების განცხადებებიდან იკვეთება, რომ აღნიშნული პირობა მათთვის მიუღებელია, [მათი თქმით](#) ის ეწინააღმდეგება საქართველოს კონსტიტუციას და საფრთხეს უქმნის სასამართლოს დამოუკიდებლობას. შესაბამისად, ამ მიმართულებით ხელისუფლებას არავითარი ნაბიჯი არ გადაუდგამს. 2024 წლის 22 მარტის [საგანგებო განცხადებით](#) კიდევ ერთხელ

დაადასტურა და მოუწოდა საქართველოს ხელისუფლებას, შეწყვიტოს იმ ინდივიდუალურ მოსამართლეებზე თავდასხმები, ვინც კეთილსინდისიერის შემოწმებასთან დაკავშირებით მოსაზრება გამოთქვა და აღნიშნა, რომ სასამართლო სისტემაში არსებული სისტემური ხარვეზების გამოსასწორებლად, საქართველომ მოსამართლეთა კეთილსინდისიერების შესამოწმებლად საგანგებო სისტემა უნდა შექმნას, რომელშიც გადამწყვეტი როლი საერთაშორისო ექსპერტებს ექნებათ.

✗ არ გატარებულა ღონისძიებები მოსამართლეთა ქონებრივი მდგომარეობის დეკლარაციების პერმანენტული და პერიოდული შემოწმების სისტემის შექმნასთან დაკავშირებით.

✗ არ გადადგმულა ნაბიჯები წინა რეფორმების და სისტემაში დღეს არსებული გამოწვევების დეტალური ანალიზის და შემდგომი რეფორმების სრულფასოვანი დაგეგმვის მიზნით. ხელისუფლებას არ წარმოუდგენია რაიმე ანალიტიკური დოკუმენტი, რომელიც მოიცავს გატარებული რეფორმების მიზნების, მასშტაბებისა და მიღწეული შედეგების დაწვრილებით მიმოხილვას, ასევე დღეს არსებული გამოწვევების მიზეზებისა და მათი აღმოფხვრის გზების შესახებ სისტემურ ხედვას.

✗ მიუხედავად იმისა, რომ 2022 წელს საქართველოს პარლამენტის მიერ მიღებული სასამართლო რეფორმის სტრატეგიის და სამოქმედო გეგმა არ შეუსრულებია და მიზეზებიც არ განუმარტავს, ქართულ ოცნებას ამ დრომდე არ შეუმუშავებია ახალი სტრატეგია, რომელიც ითვალისწინებს მართლმსაჯულების სისტემაში არსებულ ძირითად გამოწვევებს და სტრატეგიულ საკითხებს. როგორც იურიდიულ საკითხთა კომიტეტის თავმჯდომარემ განაცხადა 2024 წლის 4 მარტს გამართულ კომიტეტის სხდომაზე, საქართველოს პარლამენტი იხელმძღვანელებს 2022 წელს შემუშავებული სასამართლოს სტრატეგიით და მისი შემდგომი განახლება არ იგეგმება.

ფუნდამენტური ინსტიტუციური რეფორმა:

✗ “საერთო სასამართლოების შესახებ” საქართველოს ორგანული კანონის პირველი მოსმენით [მიღებული](#) კანონპროექტი ([ინიციატივა-უღი](#) 2023 წლის 21 სექტემბერს) არ ითვალისწინებს რაიმე ცვლილებას იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს უფლებამოსილების, ფუნქციების გადასინჯვის, შემადგენლობის ცვლილების და სხვა ორგანოებზე ძალაუფლების გადანაწილების თვალსაზრისით. აგრეთვე, არ ითვალისწინებს საბჭოს წევრების მეორე ვადით არჩევის შესაძლებლობის და იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრი მოსამართლეების მიერ სხვა ადმინისტრაციული თანამდებობის დაკავების შეზღუდვას.

რაც შეეხება იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მიერ გადაწყვეტილების მიღების წესს, ერთადერთი ცვლილება, რასაც აღნიშნული კანონპროექტი გვთავაზობს, არის მოსამართლის დისციპლინურ პასუხისგებაში მიცემის შესახებ გადაწყვეტილების მისაღებად საჭირო ხმათა რაოდენობის გაზრდა საბჭოს სრული შემადგენლობის 2/3-მდე. შესაბამისად ვენეციის კომისიის [რეკომენდაცია](#), რომელიც ეხება იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მიერ გადაწყვეტილების მიღების პროცესში მოსამართლე და არამოსამართლე წევრებს შორის ბალანსის დაცვას არ არის გაზიარებული.

იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრების არჩევის წესის ცვლილებასთან დაკავშირებული რეკომენდაციიდან მხოლოდ მცირე ნაწილი იქნა გაზიარებული, კერძოდ [კანონპროექტი](#) ეტაპობრივი არჩევის წესს ავრცელებს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს არამოსამართლე წევრებზეც და განსაზღვრავს, რომ პარლამენტის ერთი და იმავე სესიის განმავლობაში 4-ზე მეტი არამოსამართლე წევრის არჩევა დაუშვებელია.

უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა შერჩევა:

✗ პარლამენტის მიერ პირველი მოსმენით მიღებული [კანონპროექტის](#) თანახმად, უზენაესი სასამართლოს საკვალიფიკაციო პალატის

მიერ იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს განკარგულების/წარდგინების გაუქმებისა და საქმის ხელახლა განსახილველად დაბრუნების შემდეგ, კანდიდატის ხელახლა შეფასებისას და ხელახალი წარდგინების მიღებისას, იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრები ითვალისწინებენ უზენაესი სასამართლოს საკვალიფიკაციო პალატის გადაწყვეტილებას. ეს ინიციატივა ვენეციის კომისიის მხრიდან [შეფასდა](#), როგორც “სუსტი ფრაზა”, რადგან მისი განმარტებით “გათვალისწინება” ჯერ კიდევ არ ნიშნავს უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილებების ისეთ დაცვასა და შესრულებას, რომელსაც სავალდებულო ხასიათი აქვს. ამდენად მიუხედავად წესის გაუმჯობესებისა რეკომენდაცია სრულყოფილად არ სრულდება.

✗ ხელისუფლების მიერ არ არის შემოთავაზებული უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა შერჩევის პროცესში იუსტიციის უმაღლეს საბჭოში გადაწყვეტილების მიღებისას ეფექტური ანტი-ჩიხური მექანიზმი, ასევე კვლავ შენარჩუნებულია ე.წ. „მეორე რაუნდის“ კენჭისყრა. კანონპროექტი არ ითვალისწინებს რაიმე მნიშვნელოვან ინიციატივას დამსახურებაზე დაფუძნებული შერჩევის პროცესის უზრუნველსაყოფად.

⌚ უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეობის კანდიდატების საკვალიფიკაციო მოთხოვნებთან დაკავშირებული რეკომენდაციები [კანონპროექტით](#) მხოლოდ ნაწილობრივ სრულდება: კანონპროექტის თანახმად უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეობის კანდიდატის პროფესიული გამოცდილების მინიმალური ზღვარი 10 წლამდე იზრდება, ხოლო კანდიდატის მინიმალური ასაკობრივი ზღვარი უცვლელი რჩება.

✗ არ გადადგმულა ნაბიჯი საკონსტიტუციო ცვლილებების მოსამზადებლად, რომელიც მოიცავს უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარის უფლებამოსილების ვადის შემცირებას და მოსამართლეობის კანდიდატის მინიმალური ასაკობრივი ზღვარს.

ინდივიდუალური მოსამართლეების დამოუკიდებლობის გარანტიები:

⌘ კანონპროექტი მოსამართლის თანხმობის გარეშე მივლინებასთან დაკავშირებით მხოლოდ ერთ რეკომენდაციას იზიარებს და ისიც ნაწილობრივ. კერძოდ, მივლინების ვადის გაგრძელების შემთხვევაში მივლინების ვადა 2 წლიდან 1 წლამდე მცირდება, ხოლო თავდაპირველი ვადა (2 წელი) უცვლელი რჩება. არ არის გაზიარებული ისეთი რეკომენდაციები როგორც არის: მივლინების წესთან დაკავშირებული უფრო ნათელი და ვიწრო კრიტერიუმების განსაზღვრა; მოსამართლის შერჩევა შემთხვევითი პრინციპით (წილისყრის საფუძველზე); ტერიტორიული შეზღუდვის დაწესება; სააპელაციო სასამართლოს მოსამართლის რაიონულ/საქალაქო სასამართლოში მივლინების აკრძალვა.

✗ კანონპროექტი არ ითვალისწინებს მინიმალურ გარანტიებს მოსამართლის ფუნქციური იმუნიტეტის უზრუნველსაყოფად.

✗ არ შემუშავებულა ნორმები, რომელიც უზრუნველყოფდა საქმეთა შემთხვევითად ელექტრონული წესის განაწილების სისტემის იმგვარად დახვეწას, რომ შემცირდეს ზოგად წესში გათვალისწინებული გამოწვევები და საქმეთა განაწილების პროცესში გამოირიცხოს პროცესზე არასათანადო გავლენები მოხდენის შესაძლებლობა.

⌘ „პოლიტიკური ნეიტრალიტეტის პრინციპის“ დარღვევა კვლავ რჩება როგორც მოსამართლის დისციპლინური პასუხისმგებლობის საფუძველი, მაგრამ განსახილველი **კანონპროექტის** ნორმა უფრო მკაფიოდ აზუსტებს და აფართოებს იმ საკითხთა წრეს, რომელთა შესახებ მოსამართლის მიერ აზრის გამოთქმა არ ჩაითვლება პოლიტიკური ნეიტრალიტეტის დარღვევად, ესენია: სასამართლოს რეფორმის შესახებ, მართლმსაჯულების სისტემის ფუნქციონირების გაუმჯობესების თაობაზე ან/და სამართლის განვითარების სხვა საკითხებთან დაკავშირებული მეცნიერული ან ანალიტიკური მსჯელობა. ამასთან დისციპლინურ გადაცდომად შეიძლება მიჩნეულ იქნეს მხოლოდ პოლიტიკური ნეიტრალიტეტის პრინციპის „აშკარა“ დარღვევა, რაც მეტ გარანტიებს ქმნის მოსამართლის გამომხატვის თავის-

უფლების დაცვისათვის. შესაბამისად ამ საკითხთან დაკავშირებული რეკომენდაცია მეტწილად გაზიარებულია კანონპროექტში.

მართლმსაჯულების სისტემის გამჭვირვალობა, ანგარიშვალდებულება, ეფექტიანობა:

✗ ქმედითი ნაბიჯები არ გადადგმულა იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს დამოუკიდებლობის, ანგარიშვალდებულებისა და მიუკერძოებლობის გაზრდის მიზნით ვენეციის კომისიის და ODHR-ის რეკომენდაციების საფუძველზე.

✗ **კანონპროექტი** აუმჯობესებს სასამართლოს აქტებზე ხელმისაწვდომობას და განსაზღვრავს, რომ ღია სასამართლო სხდომაზე მიღებული სასამართლო აქტის სრული ტექსტი მისი **მიღებისთანავე ხდება საჯარო ინფორმაცია** და გაიცემა საჯარო ინფორმაციის გაცემისთვის დადგენილი წესით, ამასთან კანონპროექტი განსაზღვრავს აღნიშნული სასამართლო აქტის დეპერსონალიზებული ტექსტის ამ აქტის მიღების შემდეგ სათანადო ვებგვერდზე გამოქვეყნების ვალდებულებას. უნდა აღინიშნოს, რომ არ სრულდება სასამართლო აქტების საჯაროობასთან დაკავშირებული მოქმედი რეგულაცია, 2020 წლის 30 აპრილიდან დღემდე სასამართლოს ვებგვერდზე (www.ecd.court.ge) გამოქვეყნებული არ არის სასამართლოს მიერ მიღებული აქტები შესაბამისი წესით.

✗ სასამართლოს ეფექტიანობის გაზრდის მიზნით, საქმეთა განხილვის გაჭიანურების პრობლემის დასაძლევად არ შემუშავებულა გეგმა და არ გადადგმულა ქმედითი ნაბიჯები, გარდა იმისა, რომ მთავრობამ 2023 წლის ნოემბერში გამოაქვეყნა „დეოლიგარქიზაციის გეგმა,“ რომელიც მართლმსაჯულების ნაწილში ზედმიწევნით **იმეორებს** 2022 წელს გამოქვეყნებულ სასამართლო სტრატეგიის და სამოქმედო გეგმის პუნქტებს, მათ შორის საქმეთა გაჭიანურების პრობლემის დაძლევისათვის დაკავშირებულ საკითხს.

✘ სასამართლოში კვლავ არსებობს მოსამართლის 100-ზე მეტი ვაკანსია, თუმცა დღემდე არ გატარებულა საჭირო ღონისძიებები ამ ვაკანსიების კვალიფიციური და კეთილსინდისიერი კადრებით შესავსებად. 2024 წლის 24 იანვარს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს გადაწყვეტილებით, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მოსამართლის თანამდებობაზე ასარჩევად, საქართველოს პარლამენტისთვის წარსადგენი კანდიდატების შერჩევის პროცედურა დაიწყო, საგულისხმოა, რომ იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ უზენაესი სასამართლოს ორი მოსამართლის - ნინო ბაქაძურისა და ზურაბ ძლიერიშვილის 10-წლიანი უფლებამოსილების ამოწურვამდე 9 თვით ადრე დაიწყო კანდიდატების შერჩევის პროცესი. უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეობის კანდიდატად დარეგისტრირდა 18 პირი. საგულისხმოა, რომ იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს ორმა წევრმა განაცხადი წარადგინა უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეობის შესარჩევ პროცესში, რომლებმაც კანდიდატად რეგისტრაციის შემდეგ, დაახლოებით ორ კვირაში, დატოვეს საბჭოს წევრის თანამდებობა. გარდა ამისა, კიდევ ერთი კანდიდატი, რომელიც დაკავშირებულია მოსამართლეთა გავლენიან ჯგუფთან, მოიხსნა რეგისტრაციიდან დამატებითი ინფორმაციის წარუდგენლობის გამო.

✘ მოსამართლეთა გადამზადება ირიბი მტკიცებულებების გამოყენებასთან დაკავშირებით თუ რა ღონისძიებები გატარდა იუსტიციის უმაღლეს სკოლაში ამის შესახებ უცნობია (გაიგზავნა მიმართვა იუსტიციის უმაღლეს სკოლაში, თუმცა დოკუმენტის გამოქვეყნებამდე შესაბამისი ინფორმაცია ხელმისაწვდომი არ გამხდარა).

⌚ საკონსტიტუციო ცვლილებები პროკურორის დანიშვნის წესის დამტკიცების შესახებ, რომელიც ითვალისწინებს გენერალური პროკურორის არჩევას პარლამენტის სრული შემადგენლობის სამი მეხუთედის (90 ხმა) უმრავლესობით პარლამენტმა პირველი მოსმენით მიიღო 2022 წლის ოქტომბერში. ასევე შემოთავაზებულია ე.წ. ანტი-ჩიხური მექანიზმი, რომლის მიხედვითაც თუ სამი მეხუთედის უმრავლესობით პარლამენტი გენერალურ პროკურორს ორჯერ ვერ აირჩევს,

გენერალური პროკურორის არჩევა სრული შემადგენლობის უმრავლესობით - 76 ხმით ხდება. აღნიშნული წესით გენერალური პროკურორი ერთი წლით აირჩევა. ამ ცვლილებების ამოქმედების შემთხვევაში შეიძლება ითქვას, რომ გენერალური პროკურორის არჩევის წესთან დაკავშირებული რეკომენდაცია გათვალისწინებული იქნება.

2023 წლის 30 ნოემბერს ცვლილებები შევიდა „პროკურატურის შესახებ“ საქართველოს ორგანულ კანონში, აღნიშნული ცვლილებები არ მოიცავს დისციპლინურ წარმოებასთან დაკავშირებულ საკითხებს და პრაქტიკულად არაფერს ცვლის პროკურორების შიდა დამოუკიდებლობის თვალსაზრისით. შესაბამისად თუ გავითვალისწინებთ, რომ გასული წლის ნოემბრიდან დღემდე ორგანული კანონის ნორმების ცვლილებების სხვა პროექტი წარმოდგენილი არ ყოფილა, შეგვიძლია ჩავთვალოთ, რომ აღნიშნულ საკითხზე რეკომენდაციების შესასრულებლად ხელისუფლებას ნაბიჯი არ გადაუდგამს.

✘ ამ დრომდე არ შემუშავებულა ნორმები საპროკურორო საბჭოს შემადგენლობის ცვლილებასთან დაკავშირებით. არსებული საკანონმდებლო მოცემულობით საპროკურორო საბჭო შედგება 15 წევრისაგან, რომელთაგან 8 პროკურორთა კონფერენციის მიერ არჩეული, ხოლო 7 არა-პროკურორი წევრია. გასული წლის ნოემბერში მიღებული ახალი ნორმები მინიმალურადაც არ ცვლის გენერალური პროკურორისა და საპროკურორო საბჭოს უფლებამოსილების ფარგლებს და ვერ უზრუნველყოფს საკადრო საკითხებთან დაკავშირებით უფლებამოსილების სამართლიან გადანაწილებას გენერალურ პროკურორსა და საპროკურორო საბჭოს შორის, რამდენადაც კარიერულ საკითხებზე გადაწყვეტილების მიღება კვლავ გენერალური პროკურორის კომპეტენციაში რჩება. გარდა ამისა არ ყოფილა წარმოდგენილი ნორმები დისციპლინური წარმოების წესის იმგვარად მოწესრიგების შესახებ, რომელიც უფრო მყარ გარანტიებს შექმნიდა პროკურორების ინდივიდუალური დამოუკიდებლობის დასაცავად. სიახლეს წარმოადგენს პერსონალურ მონაცემთა დაცვის ოფიცრის პოზიციის და გენერალური პროკურორის მუდმივმოქმედი სათათბირო ორგანოს - რანგირების საბჭოს შექმნა.

✗ პროკურორების სწავლებასა და საუკეთესო პრაქტიკის გაზიარებასთან დაკავშირებით ფინანსური ხასიათის დანაშაულების გამოძიების თაობაზე უცნობია რა ღონისძიებები გატარდა პროკურატურის მიერ (გაიგზავნა მიმართვა გენერალურ პროკურატურაში, თუმცა დოკუმენტის გამოქვეყნებამდე შესაბამისი ინფორმაცია ხელმისაწვდომი არ გამხდარა).

გამოწვევები:

! ხელისუფლებას არ წარმართავს ფართო და ინკლუზიურ პროცესს, რომელშიც სამოქალაქო საზოგადოებას ექნებოდა მონაწილეობის და წინადადებების წარდგენის შესაძლებლობა სასამართლო რეფორმის საკითხებზე.

! სასამართლო სისტემაში მაღალ თანამდებობაზე დანიშნული/არჩეული პირების კეთილსინდისიერების თაობაზე არსებობს საფუძვლიანი კითხვები, თუმცა წამყვან თანამდებობებზე დანიშნული/არჩეული მოსამართლეების კეთილსინდისიერების შემოწმების მექანიზმის დაწესებასთან დაკავშირებით პოლიტიკური ხელისუფლება და სასამართლოს წარმომადგენლები გამოხატავენ მკვეთრად ნეგატიურ დამოკიდებულებას და საკითხს აცხადებენ დახურულად. ხოლო 10-მდე მოსამართლეს, რომლებმაც განსხვავებული მოსაზრება გამოხატეს, მათ მადისკრედიტირებელი კამპანიით პასუხობენ პოლიტიკური ხელისუფლების წარმომადგენლები.

! მოსამართლეთა ქონებრივი მდგომარეობის შემოწმების შესახებ ჯერ კიდევ არ შემუშავებულა მექანიზმი, რომელიც მინიმუმამდე შეამცირებდა სასამართლოში კორუფციის რისკებს.

! სასამართლოში წარსულში გატარებული რეფორმების და დღეს არსებული გამოწვევების შესახებ შემუშავებული არ არის დეტალური და სიღრმისეული ანალიზი, რომელიც შესაძლებელს გახდიდა არსებული პრობლემების და მათი გადაჭრის გზების სწორად იდენ-

ტიფიცირებას და მის საფუძველზე, სასამართლოს რეფორმის ეფექტიანი სამომავლო სტრატეგიის შემუშავებას.

! ხელისუფლებას არ აქვს სასამართლოს რეფორმის ახალი სტრატეგია და სამოქმედო გეგმა.

! იუსტიციის უმაღლესი საბჭო ფლობს ფართო, დაუბალანსებელ ძალაუფლებას და ითავსებს მრავალ სხვადასხვა ფუნქციას. საბჭოს შემადგენლობაში არიან ის მოსამართლე წევრებიც, რომლებიც იმავდროულად იკავებენ სხვა ადმინისტრაციულ თანამდებობას სასამართლოში. იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მიერ სხვადასხვა საკითხზე გადაწყვეტილების მიღების წესი არ არის ინკლუზიური და არ შეესაბამება კოლეგიური ორგანოს მიერ საკითხის გადაწყვეტის პრინციპებს. მნიშვნელოვან საკითხებზე, მათ შორის მოსამართლეთა დანიშვნის შესახებ გადაწყვეტილების მიღების პროცესში არ არის უზრუნველყოფილი არამოსამართლე წევრების სათანადო ჩართულობა და ბალანსი მოსამართლე და არამოსამართლე წევრებს შორის. იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრის თანამდებობის განმეორებით დაკავების უფლება კვლავ შენარჩუნებულია.

! მიუხედავად იმისა, რომ სამოსამართლო კონკურსის ფარგლებში იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილების უზენაესი სასამართლოს საკვალიფიკაციო პალატაში გასაჩივრების წესი მნიშვნელოვნად გაუმჯობესდა, ჯერ კიდევ არ არსებობს ნორმა, რომელიც იმპერატიულად განსაზღვრავს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წარდგინებაზე/განკარგულებაზე საჩივრის განმხილველი ორგანოს უზენაესი სასამართლოს საკვალიფიკაციო პალატის გადაწყვეტილების სავალდებულო ხასიათს.

! უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეობის კანდიდატების შერჩევის პროცესთან დაკავშირებით სრულად არ არის გათვალისწინებული ვენეციის კომისიის რეკომენდაციები და პროცესი ვერ უზრუნველყოფს კანდიდატების დამსახურებაზე დაფუძნებით შერჩევას.

! უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეობის კანდიდატისთვის მინიმალური ასაკობრივი ზღვარი ისევ 30 წელია, რაც ვენეციის კომისიის

შეფასებით დაბალია და საკითხზე მუშაობა ამ დრომდე არ დაწყებულია.

! უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარე ზედმეტად ხანგრძლივი ვადით - 10 წლით ინიშნება თანამდებობაზე. აღნიშნული ვადის შემცირება საჭიროებს საკონსტიტუციო ნორმის ცვლილებას. აღნიშნულ საკითხზე მუშაობა ამ დრომდე არ დაწყებულია.

! მოსამართლის თანხმობის გარეშე მივლინებისათვის განსაზღვრული საკანონმდებლო წესი მნიშვნელოვან საფრთხეს უქმნის ინდივიდუალური მოსამართლის დამოუკიდებლობას. ორგანული კანონი აღარ ითვალისწინებს 2021 წლამდე არსებულ იმ სამართლებრივ გარანტიებს, რომლებიც პრაქტიკულად გამორიცხავდა ან შეამცირებდა მაინც მივლინების მექანიზმის გამოყენების შესაძლებლობას ინდივიდუალური მოსამართლის წინააღმდეგ. კერძოდ, კანონი აღარ ითვალისწინებს მოსამართლის შემთხვევითი შერჩევის მექანიზმს, ტერიტორიულ შეზღუდვას, სააპელაციო სასამართლოს მოსამართლის პირველი ინსტანციის სასამართლოში მივლინების აკრძალვას. გარდა ამისა ვენეციის კომისიის შეფასებით მივლინების ვადა კვლავ ხანგრძლივია, ხოლო მივლინების საფუძვლები არ არის საკმარისად ნათელი. მივლინების არსებული წესი ქმნის მოსამართლის წინააღმდეგ უფლებამოსილების ბოროტად გამოყენების მაღალ რისკს.

! საქმეთა ელექტრონული განაწილების მოქმედი წესი ვერ უზრუნველყოფს ისეთი ძირითადი მიზნების შესრულებას, როგორცაა საქმეთა სამართლიანი განაწილება მოსამართლებს შორის და მოსამართლეთა თანაბარი დატვირთულობა. გარდა ამისა, უფლებამოსილ პირებს უტოვებს საქმეთა განაწილების პროცესზე არასათანადო გავლენის მოხდენის შესაძლებლობას.

! მოსამართლის გამოხატვის თავისუფლება არ არის დაცული, მიუხედავად იმისა რომ კანონპროექტი გარკვეულ ცვლილებებს ითვალისწინებს, ამასთან მიმართებით ჯერ კიდევ რჩება მოსამართლის დისციპლინური წესით დასჯის რისკები.

! იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს ანგარიშვალდებულების, მიუკერძოებლობისა და გამჭვირვალობის ნაკლებობა. იუსტიციის უმაღლესი საბჭო არ გასცემს სამოქალაქო საზოგადოებრივი ორგანიზაციების მიერ მოთხოვნილ საჯარო ინფორმაციას, რაც ართულებს მისი საქმიანობის ეფექტიან მონიტორინგს და უარყოფითად აისახება ანგარიშვალდებულებისა და გამჭვირვალობის მოთხოვნებზე.

! 2024 წლის 1-ელი იანვრიდან სასამართლო ხელისუფლებას აკისრია ვალდებულება, სასამართლოს მიერ ღია სხდომის შედეგად მიღებული სასამართლოს აქტის დეპერსონალიზებული ტექსტი, შესაბამის საქმეზე სასამართლოს საბოლოო გადაწყვეტილების კანონიერ ძალაში შესვლის შემდეგ, სათანადო ვებგვერდზე გამოაქვეყნოს (<https://ecd.court.ge/>). მიუხედავად ამისა, კანონიერ ძალაში შესული სასამართლოს გადაწყვეტილებები ვებგვერდზე დღემდე არ არის გამოქვეყნებული.

! საქმის განხილვის ვადების დარღვევას სისტემატური ხასიათი აქვს და გადაუჭრელ პრობლემად იქცა სასამართლოში, ხელისუფლებას კი ამ დრომდე არ აქვს შემუშავებული ეფექტიანი სტრატეგია საქმეთა გაჭიანურების პრობლემის დასაძლევად.

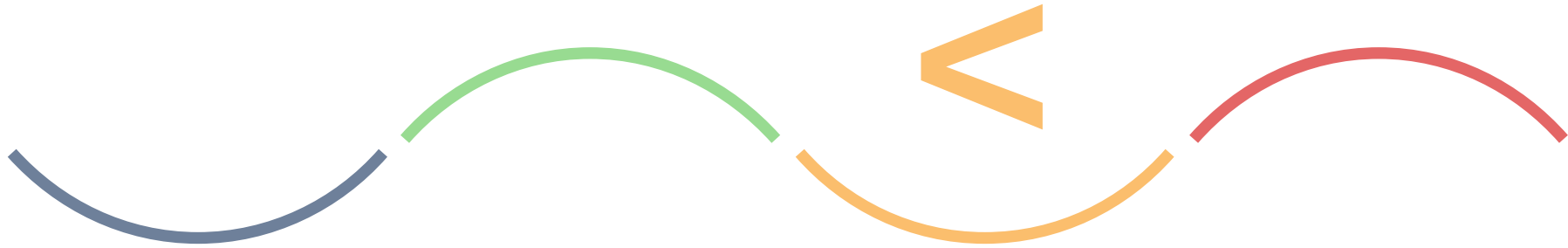
! სასამართლო სისტემაში არ არის მოსამართლეთა საკმარისი რაოდენობა, რაც წარმოადგენს სასამართლო სისტემის გადატვირთულობის და საქმეთა განხილვის გაჭიანურების ერთ-ერთ მიზეზს.

! ამ ეტაპზე მნიშვნელოვან გამოწვევას წარმოადგენს პროკურორის მიმართ დისციპლინური წარმოების არსებული წესი და გენერალური პროკურორის ფართო უფლებამოსილება დისციპლინური წარმოების პროცესში.

! არსებული მონაცემებით არ არსებობს სათანადო ბალანსი გენერალური პროკურორისა და საპროკურორო საბჭოს უფლებამოსილებას შორის. გენერალური პროკურორი სარგებლობს ფართო უფლებამოსილებით და იგი იღებს გადაწყვეტილებებს ისეთ საკადრო საკითხებზე როგორცაა: პროკურატურის თანამშრომელთა მიღება, დაწინაურება, დაქვეითება, რანგის მინიჭება. და სხვ.

ნაბიჯი N7

ანტიკორუფციული ზომები, სპეციალური საგამოძიებო სამსახური, პერსონალურ მონაცემთა დაცვის სამსახური



ნაწილობრივ შესრულდა



ევროკავშირის მოთხოვნა:

ანტიკორუფციული ბიუროს, სპეციალური საგამოძიებო სამსახურისა და პერსონალურ მონაცემთა დაცვის სამსახურის ეფექტიანობის, ინსტიტუციური დამოუკიდებლობისა და მიუკერძოებლობის შემდგომი უზრუნველყოფა. ამ ორგანოებთან მიმართებით ვენეციის კომისიის რეკომენდაციების შესრულება ინკლუზიური პროცესის გზით; კორუფციასა და ორგანიზებულ დანაშაულთან ბრძოლის საქმეების გამოძიების ძლიერი გამოცდილების (ევროკავშირის თარგმანში - მონაცემთა ბაზის) შექმნა.

* მომზადებულია ინფორმაციის თავისუფლების განვითარების ინსტიტუტის (IDFI), მმართველობის მონიტორინგის ცენტრის (GMC), საქართველოს დემოკრატიული ინციატივის (GDI) მიერ



მოლოდინები:

- ანტი-კორუფციული ბიუროს, სპეციალური საგამოძიებო სამსახურისა და პერსონალურ მონაცემთა დაცვის სამსახურის კანონმდებლობის გადახედვა ვენეციის კომისიის რეკომენდაციების შესაბამისად;
- ODIHR-ის რეკომენდაციების შესრულება პერსონალურ მონაცემთა დაცვისა და სპეციალური საგამოძიებო სამსახურების ხელმძღვანელთა დანიშვნის პროცედურასთან დაკავშირებით;
- პერსონალურ მონაცემთა დაცვის შესახებ ახალ კანონში არსებული ხარვეზების გამოსწორება და პერსონალურ მონაცემთა დაცვის სამსახურის გაძლიერება ვენეციის კომისიის რეკომენდაციების შესაბამისად;
- ანტი-კორუფციული ბიუროსა და შესაბამისი ძალოვანი სტრუქტურების ეფექტიანი და დამოუკიდებელი ფუნქციონირების უზრუნველყოფა, პოლიტიკური ნიშნით შერჩევითობის გარეშე; ქონებრივი დეკლარაციების შემოწმება ლეგიტიმურ შემოსავალთან მიმართებით და აუხსნელი განსხვავებების შემთხვევაში გამოძიებების დაწყება;
- დეოლიგარქიზაციის სამოქმედო გეგმის შესრულება სისტემური მიდგომის საფუძველზე, ვენეციის კომისიის რეკომენდაციების შესაბამისად;
- კორუფციულ საქმეებზე ჩატარებული გამოძიებების, სამართლებრივი დევნის, სასამართლო გადაწყვეტილებების და საბოლოო განაჩენების მონაცემთა ბაზის მომზადება; საჯარო კომუნიკაციისა და ანგარიშვალდებულების გაზრდა მაღალი დონის კორუფციულ საქმეებთან დაკავშირებით;
- ახალი ანტიკორუფციული სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის მიღება; მის აღსასრულებლად შესაბამისი ფინანსური რესურსების გამოყოფა და მონიტორინგის მექანიზმის შექმნა;

- OECD-ის ანტიკორუფციული ქსელის დატოვების თაობაზე გადაწყვეტილების გაწვევა და წინა შეფასების რაუნდების რეკომენდაციების შესრულება.
- იმგვარი სტატისტიკის წარმოება, რომელიც შესაძლებელს გახდის სისხლის სამართლის საქმეების მთელი ჯაჭვის მონიტორინგს. კერძოდ, დაწყებული გამოძიების, წარდგენილი ბრალდების და სასამართლოს მიერ გამოტანილი განაჩენების შემთხვევების რაოდენობის განსაზღვრა და სისხლისსამართლებრივი დევნის მიმართ გამოძიების ხარისხის და პროკურატურის მიდგომის შეფასება.

ანტიკორუფციული ბიურო:

- ანტიკორუფციული ბიუროს ინსტიტუციური და პერსონალური დამოუკიდებლობისა და მიუკერძოებლობის გარანტიების უზრუნველყოფა ვენეციის [კომისიის](#) რეკომენდაციების შესაბამისად, იმგვარად, რომ გადაწყვეტილი იქნეს ევროკომისიის დასკვნაში იდენტიფიცირებული საკვანძო გამოწვევები, მათ შორის:
 - ანტიკორუფციული ბიუროსთვის მაღალი დონის კორუფციული საქმეების გამოძიების უფლებამოსილების მინიჭება; ამ მანდატის ეფექტურად განსახორციელებლად საჭირო ადმინისტრაციული და ფინანსური რესურსის გამოყოფა;
 - ანტიკორუფციულ უფროსს თანამდებობაზე არჩევა საქართველოს პარლამენტის მიერ კვალიფიციური უმრავლესობით ან მრავალპარტიული შეთანხმებით;
 - ანტიკორუფციული ბიუროს უფროსის ასარჩევად საჭირო კრიტერიუმების გაზრდა; უფროსისთვის და მისი მოადგილეებისთვის იმუნიტეტის გარანტიების განსაზღვრა.

- ანტიკორუფციული ბიუროს ანგარიშვალდებულების განსაზღვრა მხოლოდ პარლამენტის წინაშე;
- არსებული სახით, ანტიკორუფციული საბჭოსადმი ბიუროს ანგარიშვალდებულების გაუქმება.
- ანტიკორუფციული ბიუროს მიერ უფლებამოსილების ეფექტიანი განხორციელება, მათ შორის, მაღალი დონის კორუფციასთან მიმართებით; ბიურომ უნდა იმოქმედოს პოლიტიკური შერჩევითობის გარეშე, მათ შორის, ქონების დეკლარაციები უნდა შემოწმდეს ლეგიტიმურ შემოსავალთან მიმართებით და აუხსნელი განსხვავებების შემთხვევაში უნდა დაიწყოს გამოძიება;
- ანტიკორუფციული ბიუროს მიერ ინტერესთა კონფლიქტისა და უკანონო გამდიდრების შემთხვევების იდენტიფიცირება, რაც ქონებრივ დეკლარაციებზე დაკვირვების საშუალებით მოხდა, ხოლო შემდგომ საგამოძიებო უწყებას გადაცემა.

სხვა ანტიკორუფციული ღონისძიებები:

- კორუფციასთან ბრძოლის ფარგლებში, ანტიკორუფციული ბიუროს ინსტიტუციური გაძლიერებისა და დამოუკიდებლობის გარდა, ევროკომისია საქართველოს ხელისუფლებისგან სხვა ნაბიჯების გადადგმასაც მოელის, მათ შორისაა:
 - OECD-ის ანტიკორუფციულ ქსელში დაბრუნება და წინა შეფასების რაუნდების რეკომენდაციების სრული იმპლემენტაცია;
 - ახალი ანტიკორუფციული სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის მიღება და მის აღსასრულებლად შესაბამისი ფინანსური სახსრების გამოყოფა და ეფექტიანი მონიტორინგის მექანიზმის შექმნა;
 - მაღალი დონის კორუფციული შემთხვევების აღრიცხვა და სტატისტიკის მუდმივად წარმოება/გასაჯაროება.

სპეციალური საგამოძიებო სამსახური და პერსონალურ მონაცემთა დაცვის სამსახური:

- პერსონალურ მონაცემთა დაცვის სამსახურის ინსტიტუციური დამოუკიდებლობის გარანტიებისა და ეფექტიანობის გაძლიერება, სამსახურის ხელმძღვანელის შერჩევის წესის ცვლილება, ასევე მათი არსებული მანდატის დახვეწა და ახალი უფლებამოსილებების მინიჭება ევროკომისიის, ვენეციის კომისიისა და OSCE/ODIHR რეკომენდაციების შესაბამისად.
- სპეციალური საგამოძიებო სამსახურის ინსტიტუციური დამოუკიდებლობის გარანტიებისა და ეფექტიანობის გაძლიერება, სამსახურის ხელმძღვანელის შერჩევის წესის ცვლილება, ასევე მათი არსებული მანდატის დახვეწა და ახალი უფლებამოსილებების მინიჭება ევროკომისიის, [ვენეციის კომისიისა](#) და [OSCE/ODIHR](#) რეკომენდაციების შესაბამისად. მათ შორის,
 - სამსახურების უფროსის თანამდებობაზე განმწესების და თანამდებობიდან გადაყენების წესის ცვლილება, ასევე სამსახურის საკვანძო თანამშრომლებისთვის შესაბამისი ხარისხის იმუნიტეტის მინიჭება. მათ შორის, სპეციალური საგამოძიებო სამსახურის ხელმძღვანელის შესარჩევი კომისიიდან გენერალური პროკურატურის ჩართულობის საკითხის გადახედვა. სამსახურის უფროსის შესარჩევი კრიტერიუმებისა და კომისიის მიერ კანდიდატთა შერჩევისთვის გადაწყვეტილების მიღების წესის გადახედვა;
 - სამსახურის უფროსის სისხლისსამართლებრივ პასუხისგებაში მიცემაზე პარლამენტის თანხმობის შესახებ გადაწყვეტილების მიღების წესის ცვლილება;
 - სპეციალური საგამოძიებო სამსახურის მანდატის გადახედვა. მანდატის დაახლოება სამსახურის არსებობის რეალურ მიზნებთან. მანდატის გაფართოება, მათ შორის, პროკურორებზე, ისევე როგორც მს მინისტრზე, სუს-ის უფროსსა და გენერალურ პროკურორზე;


- სპეციალური საგამოძიებო სამსახურის მიერ პროკურატურისგან საქმის მის იურისდიქციის დაქვემდებარების მოთხოვნაზე უარის, ასევე პროკურატურის მიერ სპეციალური საგამოძიებო სამსახურისგან საქმის ამოღების და გამოძიების მიზნებისთვის სხვა ორგანოსთვის გადაცემის შესახებ გადაწყვეტილების წესის ცვლილება, იმგვარად, რომ არსებობდეს ამ გადაწყვეტილებების დასაბუთების ვალდებულება;
- საგამოძიებო სამსახურის ფუნქციური ავტონომიის უზრუნველყოფა საქართველოს პროკურატურისგან, მათ შორის, საგამოძიებო სამსახურისთვის საპროკურორო უფლებამოსილების განხორციელების შესაძლებლობის მინიჭების გზით;
- სპეციალურ საგამოძიებო სამსახურისთვის უფლებამოსილების მინიჭება ყოველწლიურ ანგარიშთან ერთად მოამზადოს სპეციალური ანგარიშები საჭიროების არსებობის შემთხვევაში.
- სამსახურების აღჭურვა დაკისრებული ფუნქციების დამოუკიდებლად და ეფექტიანად განხორციელებისთვის საჭირო რესურსებით.


არსებული მდგომარეობა:


ანტიკორუფციული ბიურო:

კანდიდატის სტატუსის მონიჭების შემდეგ, საქართველოს მთავრობას კორუფციასთან ბრძოლის თვალსაზრისით, ახალ პირობებთან ერთად, წარსულში გადასადგმელი ნაბიჯებიც ხელახლა განესაზღვრა. 2024 წლის 21 თებერვალს, საპარლამენტო უმრავლესობამ დააინიცირა ცვლილებები კანონში “კორუფციის წინააღმდეგ ბრძოლის შესახებ, თუმცა, გამოწვევას წარმოადგენს ის გარემოება, რომ არსებული მდგომარეობით, განსახორციელებელი ცვლილებები ძალიან

მცირე დოზით მოიცავს ვენეციის კომისიის მიერ გაქვლერებულ რეკომენდაციებს.

 პირველი მოსმენით მიღებული ცვლილებების თანახმად, კანონში ზუსტდება ვენეციის კომისიის მიერ გამოკვეთილი შემდეგი საკითხები: ა) ანტიკორუფციული ბიუროს ხელმძღვანელის ხელშეუხებლობის დაცვა - რაც მას იცავს სისხლისსამართლებრივ პასუხისგებაში მიცემის, დაკავებისა და გაჩხრეკისგან, საქართველოს პარლამენტის წინასწარი თანხმობის გარეშე. ბ) ნარკოტიკული ნივთიერების მოხმარება ან სავალდებულო ნარკოტესტის გავლაზე უარის თქმა უფლებამოსილების შეწყვეტის მიზეზი ვეღარ იქნება. გ) ბიუროს ხელმძღვანელს აღარ ექნება უფლებამოსილება, რომ ნარკოტიკული ტესტის გავლის დამადასტურებელი ცნობა მოითხოვოს თანამდებობის პირისგან;

 გავრცელებული ინფორმაციით, ახალი ანტიკორუფციული სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის შემუშავებით ანტიკორუფციული ბიუროს დაკავებული და ეს პროცესი მიმდინარეობს.

 2024 წლის 19 თებერვალს საქართველოს მთავრობამ პარლამენტს წარუდგინა 2024 წლის საგაზაფხულო სესიისთვის გათვალისწინებული საქართველოს მთავრობის კანონშემოქმედებითი საქმიანობის მოკლევადიანი [გეგმა](#). გეგმით გათვალისწინებულია “კორუფციის წინააღმდეგ ბრძოლის შესახებ” საქართველოს კანონში ცვლილებების ინიცირება. 2024 წლის 21 თებერვალს ინიცირებული კანონპროექტი ითვალისწინებს, მათ შორის, გეგმაში იდენტიფიცირებული საკითხების დიდ ნაწილს. თუმცა, ამის გარდა, სამთავრობო გეგმის მიხედვით, ცვლილებებით უნდა მოგვარდეს შემდეგი საკითხები: თანამდებობის პირთა ქონებრივი მდგომარეობის სავალდებულო დეკლარირებას დაქვემდებარებულ პირთა წრის გაფართოება; ინტერესთა შეუთავსებლობის დეკლარაციის ფორმის შემუშავება; ანტიკორუფციული ბიუროსთვის კორუფციული რისკების შეფასებისა და შესაბამისი რეკომენდაციების გაცემა ადმინისტრაციული ორგანოებისთვის; საქართველოს საგადასახადო კოდექსის 39-ე მუხლის მეორე

ნაწილით გათვალისწინებულ პირთა ჩამონათვალში ანტიკორუფციული ბიუროს დამატება.

⌚ ანტიკორუფციულ ბიუროს არ ენიჭება კორუფციულ საქმეების გამოძიების უფლებამოსილება. ეს უფლებამოსილება კვლავაც სხვადასხვა უწყებებ(ებ)ში დარჩება.

⌚ უცვლელი რჩება ანტიკორუფციული ბიუროს ხელმძღვანელის არჩევის წესი, რაც იმას ნიშნავს, რომ პარლამენტის ნაცვლად, ბიუროს ხელმძღვანელს საქართველოს პრემიერ-მინისტრი დანიშნავს, საკონკურსო კომისიის მიერ წარდგენილი კანდიდატებიდან.

⌚ არ მცირდება პრემიერ-მინისტრის როლი, როგორც ანტიკორუფციული ბიუროს ხელმძღვანელის შერჩევის, ასევე უფლებამოსილების ვადამდე შეწყვეტის შემთხვევაში, რაც ვენეციის კომისიის თანახმად, პრემიერ-მინისტრს მეტისმეტად ძლიერ გავლენას ანიჭებს;

⌚ უწყებათაშორისი ანტიკორუფციული საბჭოს მიმართ ანტიკორუფციული ბიუროს ანგარიშვალდებულება კვლავაც არ უქმდება, რაც ეწინააღმდეგება ვენეციის კომისიის მოთხოვნას. რეკომენდაციის თანახმად, ანტიკორუფციული ბიურო ანგარიშვალდებულებული უნდა იყოს მხოლოდ პარლამენტის წინაშე. არსებული მდგომარეობით, ანტიკორუფციული ბიურო ანგარიშვალდებულებულია პარლამენტისა და უწყებათაშორისი ანტიკორუფციული საბჭოს წინაშე, ხოლო დამატებით პრემიერ-მინისტრის მიერ მისი დანიშვნა და გათავისუფლება, ვენეციის კომისიის მიხედვით, ფაქტობრივ დონეზე “სამმაგ ანგარიშვალდებულებას” აყალიბებს.

⌚ უცვლელად რჩება ბიუროს უფროსისთვის კანონით დადგენილი მინიმალური საკვალიფიკაციო მოთხოვნები, რაც ვენეციის კომისიის თანახმად არასაკმარისია

⌚ საკანონმდებლო ცვლილებებით, თანამდებობის პირის მიერ დეკლარაციის არასწორად შევსების შემთხვევაში, ანტიკორუფციულ ბიუროს შეუძლია დაადგინოს ხარვეზი, რომლის აღმოფხვრისთვისაც

გათვალისწინებულია ერთ თვიანი ვადა. კანონპროექტი პირდაპირ შეზღუდვას აწესებს ამ პერიოდის განმავლობაში დეკლარაციის გასაჯაროების ან მასში ასახული ინფორმაციის საჯარო ინფორმაციის სახით გაცემაზე.

⌚ ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაციის (OECD) ანტიკორუფციული ქსელთან საქართველო ოფიციალურად 2023 წლიდან აღარ თანამშრომლობს. გადაწყვეტილების შეცვლა და ანტიკორუფციულ ქსელში დაბრუნება ევროკომისიის ერთ-ერთი მოთხოვნაა, რისკენაც OECD/ACN-მა კიდევ ერთხელ 14 მარტს [მოუწოდა](#) საქართველოს მთავრობას;


⌚ OECD-ის ანტიკორუფციულ ქსელში დაბრუნების გარდა, საქართველოს მთავრობამ ასევე სრულად უნდა შეასრულოს OECD/ACN გასულ რაუნდებში გაცემული რეკომენდაციები;

სპეციალური საგამოძიებო სამსახური და პერსონალურ მონაცემთა დაცვის სამსახური:

⌚ 2023 წლის 18 დეკემბერს, ვენეციის კომისიამ მიიღო დასკვნა, რომლითაც შეაფასა სპეციალური საგამოძიებო სამსახურისა და პერსონალურ მონაცემთა დაცვის სამსახურის შესახებ კანონმდებლობაში განხორციელებული ცვლილებები. ამავე დასკვნაში ვენეციის კომისიამ გასცა რეკომენდაციები ორივე სამსახურის ინსტიტუციური გაძლიერების თვალსაზრისით.

⌚ 2024 წლის 1 მარტს ძალაში შევიდა “პერსონალურ მონაცემთა დაცვის შესახებ” საქართველოს ახალი კანონი, რომელიც მნიშვნელოვნად ცვლის პერსონალურ მონაცემთა დამუშავების მარეგულირებელ წესებს. მაგრამ ახალი კანონი, შინაარსობრივად, ნაკლებად ეხება ვენეციის კომისიის რეკომენდაციებით გათვალისწინებულ ინსტიტუციურ საკითხებს და არ ცვლის სამსახურის ინსტიტუციური

გაძლიერებასა და დამოუკიდებლობასთან დაკავშირებულ რეგულირებას.


 2024 წლის 21 თებერვალს მმართველმა პარტიამ დააინიცირა საკანონმდებლო პაკეტი, რომელშიც შედის კანონპროექტები “სპეციალური საგამოძიებო სამსახურის შესახებ” და “პერსონალურ მონაცემთა დაცვის შესახებ” საქართველოს კანონებში ცვლილებების თაობაზე. კანონპროექტის განმარტებითი ბარათით, შემოთავაზებული ცვლილებების მიღების საჭიროებად სწორედ ევროკავშირის 9 ნაბიჯის ფარგლებში განსაზღვრული ვალდებულებები სახელდება. კანონპროექტით:


- სპეციალურ საგამოძიებო სამსახურსა და პერსონალურ მონაცემთა დაცვის სამსახურს ენიჭება უფლებამოსილება საკუთარი ინიციატივით ნებისმიერ დროს გამოაქვეყნოს სპეციალური ანგარიში იმ საკითხების თაობაზე, რაც მის საქმიანობას უკავშირდება და მას მნიშვნელოვნად მიაჩნია.
- სახალხო დამცველს ეძლევა უფლებამოსილება სპეციალური საგამოძიებო სამსახურისა და პერსონალურ მონაცემთა დაცვის სამსახურის უფროსის შესარჩევი კომისიის წევრად არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირის წევრთაგან წარადგინოს პირი, როგორც კონკურსის ჩატარების გზით, ასევე მის გარეშე.
- იზრდება სპეციალური საგამოძიებო სამსახურისა და პერსონალურ მონაცემთა დაცვის სამსახურის უფროსის არჩევის მიზნით შესარჩევი კომისიის დაკომპლექტების ვადები.
- იცვლება სპეციალური საგამოძიებო სამსახურისა და პერსონალურ მონაცემთა დაცვის სამსახურის უფროსის შესარჩევი საკონკურსო კომისიის მიერ გადაწყვეტილების მიღების წესი - კომისია სრული შემადგენლობის ხმათა უმრავლესობით შეარჩევს კანდიდატებს.
- ცვლილება შედის სპეციალური საგამოძიებო სამსახურისა და პერსონალურ მონაცემთა დაცვის სამსახურის უფროსის ხელშეუხებლობასთან დაკავშირებული საკითხის გადაწყვეტის წესში. კანონპროექ-


ტით, აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით პარლამენტი უბრალო უმრავლესობის ნაცვლად გადაწყვეტილებას მიიღებს სრული შემადგენლობის უმრავლესობით.

- უქმდება გამონაკლისი, რომელიც სპეციალური საგამოძიებო სამსახურის საგამოძიებო ქვემდებარეობას გამორიცხავს პროკურორის მიერ ჩადენილი სისხლის სამართლის კოდექსის 108-ე, 109-ე, 111-ე, 113-ე-118-ე, 120-ე-124-ე, 126-ე, 1261, 137-ე-139-ე, 143-ე-144-ე და 150-ე-1511 მუხლებით გათვალისწინებული რომელიმე დანაშაულის შემთხვევაში.

კანონპროექტები 2024 წლის 6 მარტს პირველი მოსმენით იქნა მიღებული.

 საგამოძიებო სამსახურის მანდატი კვლავ შეზღუდულია და არ ვრცელდება მაღალი თანამდებობის პირებზე (მსს-მინისტრზე, გენერალურ პროკურორზე და სახელმწიფო უსაფრთხოების სამსახურის უფროსზე);

 საგამოძიებო სამსახურის წარმოებული გამოძიების ეფექტურობა და მის კომპეტენციას მიკუთვნებულ საქმეებზე სისხლის სამართლებრივი დევნის განხორციელება სრულად პროკურატურაზეა დამოკიდებული. ამ თვალსაზრისით, საქართველოს პარლამენტი უარს აცხადებს საგამოძიებო სამსახურს მიანიჭოს საგამონაკლისო შემთხვევებში საპროკურორო საქმიანობის განხორციელების შესაძლებლობა ან იგივე ლეგიტიმურ მიზნებს მიაღწიო სხვა სამართლებრივი მექანიზმით.

 საკანონმდებლო დონზე არ გახსნილა დისკუსია, ვენეციის კომისიის მიერ იდენტიფიცირებულ ერთ-ერთ მნიშვნელოვან გამოწვევაზე - ფარულ მოსმენებზე და ფარულის მოსმენის ტექნიკური ინფრასტრუქტურის ეფექტურ ზედამხედველობაზე, შესაბამისი დანაშაულების გამოძიებაზე და ამ თვალსაზრისით - პერსონალურ მონაცემთა დაცვის სამსახურისა და საგამოძიებო სამსახურის როლზე.

გამოწვევები:

ანტიკორუფციული ბიურო:

! ფუნდამენტური მნიშვნელობის საკითხები, რაც მათ შორის ვენეციის კომისიის მიერ არის იდენტიფიცირებული და ანტიკორუფციული ბიუროს ეფექტიანობასა და დამოუკიდებლობას უზრუნველყოფს, გათვალისწინებული არ არის.

! საქართველოს მთავრობა კვლავაც არ ბრუნდება OECD-ის ანტიკორუფციულ ქსელში, სადაც საქმიანობა ოფიციალურად 2023 წელს შეწყვიტა. ასევე, უცნობია, რატომ არ ხდება ამ გადაწყვეტილების შეცვლა.

! ამ დრომდე არ იკვეთება რაიმე ნიშანი, რომელიც მაღალ დონის კორუფციის საქმეთა ეფექტურ გამოძიებაზე მიუთითებდა.

სპეციალური საგამოძიებო სამსახური და პერსონალურ მონაცემთა დაცვის სამსახური:

! “სპეციალური საგამოძიებო სამსახურის შესახებ” და “პერსონალურ მონაცემთა დაცვის შესახებ” საქართველოს კანონში შემოთავაზებული ცვლილებები, მართალია ნაწილობრივ პასუხობს ვენეციის კომისიის რეკომენდაციებს, თუმცა ცვლილებები სპორადულია და სათანადოდ ვერ უზრუნველყოფს სამსახურების ინსტიტუციურ დამოუკიდებლობას, მიუკერძოებლობასა და ეფექტურობას.

ნაბიჯი N8

დეოლიგარქიზაცია

შესასრულებელია



ევროკავშირის მოთხოვნა:

დეოლიგარქიზაციის არსებული სამოქმედო გეგმის გაუმჯობესება მრავალსექტორული, სისტემური მიდგომის განსახორციელებლად, ვენეციის რეკომენდაციების შესაბამისად და გამჭვირვალე და ინკლუზიური პროცესის წარმოებით, რომელშიც ჩართულები იქნებიან ოპოზიციური პარტიები და სამოქალაქო საზოგადოება.

* მომზადებულია ინფორმაციის თავისუფლების განვითარების ინსტიტუტის (IDFI), მმართველობის მონიტორინგის ცენტრის (GMC), საქართველოს რეფორმების ასოციაციის (GRASS) მიერ



მოლოდინები:

- დეოლიგარქიზაციის სამოქმედო გეგმის სრულყოფისა და შესრულების დაწყებისთვის შემდგომი ნაბიჯების გადადგმა, კორუფციულ საქმეებზე, განსაკუთრებით მაღალ დონეზე, ჩატარებული გამოძიებების, სამართლებრივი დევნის, სასამართლო გადაწყვეტილებების და საბოლოო განაჩენების მონაცემთა ბაზის მომზადება და პოლიტიკურ, სასამართლო და ეკონომიკურ სფეროებში ფართო პირადი ინტერესებისა და გავლენების კუთხით არსებულ გამოწვევებზე რეაგირება;
- სამოქმედო გეგმის შესრულება სისტემური მიდგომის საფუძველზე, ვენეციის კომისიის რეკომენდაციების შესაბამისად; აღნიშნული მოიცავს ახალი ანტი-კორუფციული სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის მიღებას და მათ სრულყოფილ განხორციელებას სათანადო ფინანსური სახსრებისა და მონიტორინგის მექანიზმების უზრუნველყოფით;
- სამოქმედო გეგმის შესრულების კოორდინაციისა და მონიტორინგის უზრუნველსაყოფად, ინკლუზიური და ეფექტიანი მექანიზმის დროულად ამოქმედება, რომელიც ასევე მოემსახურება გეგმის საჭიროებისამებრ გადახედვას და შევსებას;
- ოლიგარქიის მავნე გავლენებთან ბრძოლა „სისტემური“ მიდგომის საფუძველზე; დეოლიგარქიზაციის ნაბიჯის შესრულება სხვა პრიორიტეტების შესრულების გზით, რაც ვენეციის კომისიის რეკომენდაციებთან სრულ შესაბამისობაშია;
- ვენეციის კომისიის მიერ დეოლიგარქიზაციის განხორციელების სისტემური მიდგომის ძირითადი მოთხოვნების ჯეროვნად იმპლემენტაცია, მათ შორის, მის იმპლემენტაციაში ჩართული საკვანძო ინსტიტუტების მიუკერძოებლობის, დამოუკიდებლობისა და ეფექტიანობის უზრუნველყოფა;

- არსებული სამოქმედო გეგმის დახვეწა ევროკავშირის უკუკავშირისა და ვენეციის კომისიის რეკომენდაციების გათვალისწინებით, ასევე ოპოზიციისა და სამოქალაქო საზოგადოების ჩართულობით;
- სამოქმედო გეგმით გათვალისწინებული საკანონმდებლო ცვლილებების დროულად მიღება და ადმინისტრაციული ღონისძიებების დროულად გატარება;
- სამოქმედო გეგმით გათვალისწინებული ზომების პრაქტიკაში ეფექტიანი აღსრულება, მათ შორის, მაღალი დონის კორუფციის შემთხვევების გამოძიება და შესაბამისი საქმის წარმოება, რათა მოხდეს მავნე გავლენის აღმოფხვრა როგორც პოლიტიკურ, ასევე სასამართლო და ეკონომიკურ სფეროებში;
- სამოქმედო გეგმის შესრულების პროცესის პერიოდული, გამჭვირვალე და ეფექტიანი მონიტორინგის წარმოება.



არსებული მდგომარეობა:

საქართველოს ძალისხმევა დეოლიგარქიზაციის განსახორციელებლად თავდაპირველად სპეციალური კანონის მიღებაზე იყო ორიენტირებული („პერსონალური მიდგომა“). თუმცა 2023 წლიდან ვენეციის კომისიის რეკომენდაციების შესაბამისად, საქართველო სისტემურ მიდგომაზე გადაერთო. (უფრო დეტალურად, ვენეციის კომისიის რეკომენდაციებზე იხ. ანალიზი). ევროკომისიის ანგარიშის შემდგომ, საქართველოს მთავრობამ 2023 წლის 27 ნოემბერს საბოლოოდ დაამტკიცა „საქართველოში ეკონომიკურ, პოლიტიკურ და

საზოგადოებრივ ცხოვრებაში ინტერესების გადაჭარბებული გავლენის თავიდან არიდების [სამოქმედო გეგმა](#)“.

✔ დამტკიცებულია დეოლიგარქიზაციის სამოქმედო გეგმა. საქართველომ უარი თქვა სპეციალური კანონის მიღებაზე და აირჩია სრულად სისტემური მიდგომა.

🕒 საქართველომ დაიწყო დეოლიგარქიზაციის სამოქმედო გეგმით გათვალისწინებული აქტივობების ნაწილის იმპლემენტაცია, მათ შორის, შეასრულა ან/და მიმდინარეობს მუშაობა GRECO-ს, MONEYVAL-ისა და FATF-ის რეკომენდაციების ნაწილის აღსასრულებლად.

⌚ საკვანძო ინსტიტუციური რეფორმები, რომლებსაც არსებითი მნიშვნელობა აქვს დეოლიგარქიზაციის ვალდებული სათანადოდ შესრულებისთვის არ ხორციელდება ან არსებითი ხარვეზებით მიმდინარეობს (სანიმუშოდ იხ. ნაბიჯი N6: მართლმსაჯულება და ნაბიჯი N7: ანტიკორუფციული რეფორმა)

✗ არსებული მდგომარეობით, სამოქმედო გეგმა, დამტკიცების შემდგომ აღარ განახლებულა.

გამოწვევები:

! დეოლიგარქიზაციის სამოქმედო გეგმა არ არის ამბიციური და არ მოიცავს ან არასრულად/არასწორად მოიცავს საკვანძო სისტემურ რეფორმებს. გეგმა არ შეიცავს სიღრმისეულ მულტისექტორულ მიდგომას და დემოკრატიულ ინსტიტუტებს შორის კოორდინაციის მექანიზმების გაძლიერებას. ამ გეგმის განახლება და განვითარება პოლიტიკური დღის წესრიგში არ დგას.

! დეოლიგარქიზაციის სამოქმედო გეგმის შემუშავებისა და აღსრულების მონიტორინგის ეტაპზე არ იყო/არის უზრუნველყოფილი სამოქალაქო საზოგადოების ჩართულობა.

ნაბიჯი N9

ადამიანის უფლებები, სამოქალაქო საზოგადოებასთან თანამშრომლობა

შესასრულებელია



ეკროკავშირის მოთხოვნა:

ადამიანის უფლებათა დაცვის გაუმჯობესება, მათ შორის, ადამიანის უფლებათა დაცვის ამბიციური სტრატეგიის განხორციელების და შეკრებისა და გამომხატვის თავისუფლების უზრუნველყოფის გზით. მიუკერძოებელი, ეფექტიანი და დროული გამოძიებების დაწყება ინციდენტებზე, რომლებიც ეხება დაუცველი ჯგუფების, მედიის სფეროში მომუშავე პროფესიონალებისა და სამოქალაქო საზოგადოების აქტივისტების უსაფრთხოებას, და ძალადობაში დამნაშავე პირებისა და ორგანიზატორების გასამართლება. სამოქალაქო საზოგადოებასთან კონსულტაციების წარმოება და თანამშრომლობა, რაც მათ საშუალებას მისცემს არსებითად ჩაერთონ საკანონმდებლო და პოლიტიკის შემუშავების პროცესებში, და მათი თავისუფალი მუშაობის უზრუნველყოფა

* მომზადებულია საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაციის (GYLA), სოციალური სამართლიანობის ცენტრის (SJC), საქართველოს დემოკრატიული ინციატივის (GDI), რონდელის ფონდის (GFSIS), საფარის და დემოკრატიის კვლევის ინსტიტუტის (DRI) მიერ



მოლოდინები:

- ადამიანის უფლებათა სტრატეგიის სამოქმედო გეგმის შემუშავების დასრულება ინკლუზიური მიდგომის საფუძველზე და მასში სახალხო დამცველის, სამოქალაქო საზოგადოებისა და საერთაშორისო ორგანიზაციების მიერ გამოთქმული მოსაზრებების გათვალისწინება; ანტი-დისკრიმინაციული კანონმდებლობის აღსრულების გაძლიერება; სიძულვილის ენისა და სიძულვილის ნიშნით ჩადენილი დანაშაულების პრევენციისთვის ეფექტიანი ზომების გატარება;
- სახელმწიფო სტრატეგიების დამტკიცება ყველა ტიპის სიძულვილსა და დისკრიმინაციასთან საბრძოლველად და ეთნიკური და რელიგიური უმცირესობების დასაცავად;
- 2021 წლის 5 ივლისის თბილისის პრაიდზე ჩადენილი ძალადობის გამოძიება და ორგანიზატორების დასჯა; ადამიანის უფლებათა სამოქმედო გეგმაში ლგბტქი+ თემის უფლებების დაცვის უზრუნველყოფა; შეკრებისა და გამოხატვის თავისუფლების უფლების დაცვა, მათ შორის დაინტერესებული მხარეების ფართო მონაწილეობით ადმინისტრაციული სამართალდარღვევების კოდექსის შეცვლის გზით;
- სამართლებრივი რეაგირება 2023 წლის 7-9 მარტის აქციებზე ძალის გადამტეხებისა და არაპროპორციული ზომების გამოყენების შემთხვევებზე;
- ჟურნალისტების უსაფრთხოების უზრუნველყოფა და მათ წინააღმდეგ თავდასხმებზე დროული, მიუკერძოებელი და ჯეროვანი სამართლებრივი რეაგირება, მათ შორის 2021 წლის 5 ივლისის 50 ჟურნალისტის წინააღმდეგ განხორციელებული ძალადობის კონტექსტში;
- საკანონმდებლო ჩარჩოს შემდგომი დაახლოება ევროპულ და საერთაშორისო სტანდარტებთან, განსაკუთრებით სიძულვილის

ნიშნით ჩადენილი დანაშაულებისა და სიძულვილის ენის შესახებ, მათ შორის 2008 წლის ჩარჩო გადაწყვეტილებასთან დაკავშირებით რასიზმისა და ქსენოფობიის გამოხატვის ცალკეულ ფორმებთან ბრძოლის შესახებ;

- პერსონალურ მონაცემთა დაცვის ახალ კანონში ხარვეზების აღმოფხვრა და პერსონალურ მონაცემთა დაცვის სამსახურის გაძლიერება ვენეციის კომისიის დასკვნის შესაბამისად, პერსონალურ მონაცემთა ახალი რეგულაციების ადეკვატური იმპლემენტაციის მიზნით;

სამოქალაქო საზოგადოებისა უფლებრივი მდგომარეობის გაუმჯობესება

- სამოქალაქო საზოგადოებასთან, აკადემიურ წრეებსა და ოპოზიციასთან ფართო კონსულტაციების მეშვეობით ადამიანის უფლებათა დაცვის ეროვნული სტრატეგიის და სამოქმედო გეგმის გადასინჯვა სახალხო დამცველის, სამოქალაქო საზოგადოებისა და შესაბამისი საერთაშორისო ორგანიზაციების მიერ მიერ წამოჭრილი მთავარი საკითხების გათვალისწინება;
- მონიტორინგისა და მონაცემთა შეგროვების ყოვლისმომცველი სისტემის განვითარება, რათა შეფასდეს ადამიანის უფლებათა შესახებ კანონმდებლობის, პოლიტიკისა და სტრატეგიების იმპლემენტაციის დონე;
- სამოქალაქო საზოგადოებასა და მედიასთან კონფრონტაციული რეჟიმის შეწყვეტა და მათი საქმიანობისთვის ხელის შემშლელი კანონების არმიღება, მათთან კონსტრუქციული თანამშრომლობის დაწყება, განსაკუთრებით 9 ნაბიჯის შესრულების კონტექსტში;
- სამოქალაქო საზოგადოების მხარდაჭერისთვის და მასთან თანამშრომლობისთვის ყოვლისმომცველი სახელმწიფო სტრატეგიის

ფართო საზოგადოებრივი ჩართულობით შემუშავება და დამტკიცება; კანონპროექტებისა და პოლიტიკის დოკუმენტების შემუშავებაში სამოქალაქო საზოგადოების კონტრიბუციისთვის ქმედითი მექანიზმის შექმნა და მათი მოსაზრებების გაზიარება;

- ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსით გათვალისწინებული [სამოქალაქო მრჩეველთა საბჭოს](#) ინსტიტუტის ჩართულობის ქმედუნარიან ინსტრუმენტად ჩამოყალიბება;
- სამინისტროებთან სამოქალაქო საზოგადოებრივ ორგანიზაციებთან საკონსულტაციო საბჭოების აღდგენა და აქტიურად გამოყენება დარგობრივი გადაწყვეტილებების მიღების პროცესში საზოგადოებასთან რჩევებისა და პოზიციების გაზიარებისა და შეჯერებისთვის;

პირადი ცხოვრების დაცულობის უზრუნველყოფა

- პირადი ცხოვრების უფლების დაცულობისთვის ფარული მიყურადების და ჩაწერის სისტემის სრულყოფილი გადახედვა. მოქმედი რეგულაციებით, ხშირია დუბლირება სხვადასხვა საგამოძიებო უწყებას შორის და იქმნება ფარული დონისძიებების არამართლზომიერად გამოყენების რისკები. საჭიროა, ფარული მიყურადების და ჩაწერის დონისძიებებზე ზედამხედველობის მომწესრიგებელი კანონმდებლობის (მათ შორის, სასამართლო კონტროლის ხარისხის ზრდა ცალკეული ტიპის საქმეებზე და ზედამხედველობის მექანიზმების გაძლიერება) სრულყოფილად გადახედვა;

თანასწორი უფლებრივი გარემოს უზრუნველყოფა

- ადამიანის უფლებათა დაცვის სტრატეგიაში ლგბტქი+ თემის უფლებების, სექსუალური ორიენტაციისა და გენდერული იდენტობის საფუძველზე დისკრიმინაციის საკითხების ასახვა. ასევე, პირადი ცხოვრების დაცულობის ეფექტური მექანიზმების და წამებასთან დაკავშირებული გამოწვევების გათვალისწინება;

- ეთნიკური უმცირესობების უფლებების დასაცავად სამართლებრივი ჩარჩოსა და მათი განმახორციელებელი მექანიზმების გაძლიერება და სრულყოფა;
- ეთნიკური უმცირესობებისთვის რეგულარული, დემოკრატიული და ინკლუზიური საკონსულტაციო პროცესის ჩამოყალიბების მიზნით, სამთავრობო და საპარლამენტო დონეზე ამგვარი საკონსულტაციო პლატფორმების შექმნა, რაც განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია, როგორც, ცენტრალურ, ისე ადგილობრივ დონეზე ეთნიკური უმცირესობების დაბალი პოლიტიკური რეპრეზენტაციის ფონზე;
- ეთნიკური და რელიგიური უმცირესობების თემებიდან ქალი აქტივისტების უსაფრთხოების გარანტიების უზრუნველყოფა და შესაბამისი შემთხვევების გამოძიება. ულტრამემარჯვენე და ნაციონალისტური ძალების მიერ უმცირესობების მიმართ თავდასხმების აღკვეთა;
- სახალხო დამცველის აპარატის ქვეშ არსებული უმცირესობათა საკონსულტაციო მექანიზმის გაძლიერება;
- ეთნიკური და რელიგიური უმცირესობების, ასევე, ლგბტქი+ ადამიანების უფლებების ეფექტიანი დაცვისთვის ანტიდისკრიმინაციული კანონმდებლობის აღსრულების გაძლიერების, ისევე, როგორც შესაბამისი სამოქმედო გეგმების დამტკიცების პროცესში “დისკრიმინაციის წინააღმდეგ ბრძოლის, მისი თავიდან აცილებისა და თანასწორობის მდგომარეობის შესახებ” სახალხო დამცველის სპეციალური ანგარიშების (2021-2023 წლები) რეკომენდაციების გათვალისწინება;
- სახალხო დამცველის მანდატის გაძლიერება, რათა მას შეეძლოს სავალდებულო სახით ინფორმაციის გამოთხოვა კერძო ორგანიზაციებისა და პირებისგან ადმინისტრაციული სამართალწარმოების პროცესში. ამასთან, დისკრიმინაციის საქმეებზე სახალხო დამცველის მიერ სასამართლოში მიმართვის ვადის 1 წლამდე გაზრდა;

- [ნულოვანი ტოლერანტობის](#) პოლიტიკისა და პრაქტიკის შემუშავება ყველა ფორმის დისკრიმინაციის და ძალადობის/დისკრიმინაციის მოწოდების წინააღმდეგ;
- ლგბტქი+ და სხვა ჯგუფების დასაცავად ყოვლისმომცველი და მრავალგანზომილებიანი სახელმწიფო პოლიტიკის განვითარება და განხორციელება, მათ წინააღმდეგ საზოგადოებაში არსებული შეუწყნარებლობისა და ცრურწმენების აღმოფხვრა, გამიზნული ცნობიერების ამაღლების კამპანიებით;
- სექსუალური ორიენტაციის და გენდერული იდენტობის, ასევე, რელიგიის საფუძველზე ჩადენილი სიძულვილის დანაშაულების ეფექტიანი გამოძიების უზრუნველსაყოფად, ძალადობის მასშტაბის სამწუხარო ზრდასთან ერთად, სპეციალიზებული საგამოძიებო განყოფილების შექმნისა და გამოძიების ეფექტიანობის გაუმჯობესების მიზნით საჭირო სხვა ხელშესახები ინსტიტუციური ღონისძიებების შესახებ მსჯელობის [დაწყება](#);
- ულტრა-მემარჯვენე რადიკალურ ჯგუფებთან გამკლავების თანმიმდევრული პოლიტიკის, შემუშავება და მათი მხრიდან მომდინარე ძალადობის [პრევენცია](#);
- სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულების მსხვერპლთა დაცვის და დახმარების მიზნით შესაბამისი სახელმწიფო სერვისების შემუშავება და დანერგვა;
- სიძულვილის ენისა და სიძულვილის ნიშნით ჩადენილი დანაშაულების გამოწვევების საპასუხოდ უფრო ქმედითი ნაბიჯების გადადგმა, მათ შორის ყველა ტიპის სიძულვილსა და დისკრიმინაციასთან ბრძოლის სტრატეგიის მიღების გზით;
- 2021 წლის 5 ივლისის ძალადობის დროული და ეფექტიანი გამოძიება, მათ შორის, მედიის, სამოქალაქო საზოგადოების და სახალხო დამცველის მიერ მოგროვებული მტკიცებულებების დიდძალი რაოდენობის გათვალისწინებით, და ორგანიზატორებისა და წამქეზებლების დასჯა. ასევე, 2023 წლის 8 ივლისის მოვლენების გამოძიება და დამნაშავეების დასჯა;

შეკრების და გამოსატვის თავისუფლების ხარისხის გაუმჯობესება

- შეკრებისა და გამოსატვის თავისუფლების უზრუნველსაყოფად, ეუთო/ოდირის [დასკვნის](#) შესაბამისად მანიფესტაციების დროს დროებითი კონსტრუქციების მოწყობასთან დაკავშირებით საკანონმდებლო ცვლილებების მიღებაზე უარის თქმა. ამასთან, შეკრებისა და გამოსატვის თავისუფლების პრაქტიკაში უმაღლესი სტანდარტით უზრუნველყოფა, განსაკუთრებით წინასაარჩევნო პერიოდში;
- დაინტერესებული პირების ფართო ჩართულობით ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსში სისტემურ ცვლილებაზე მუშაობის დაწყება. კოდექსის ცვლილების დროს გათვალისწინებული იყოს ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს სტანდარტები.
მათ შორის, ადმინისტრაციული წესით დაკავებულ პირთა უფლებების არასათანადო დაცვის გარანტიების გაუმჯობესება, მტკიცების ტვირთის სტანდარტის გაუმჯობესება ისე, რომ დაკავებულებს არ უწევდეთ მათი უდანაშაულობის მტკიცება, დაკავების კანონიერების შემოწმების ეფექტიანი სამართლებრივი მექანიზმის არსებობა და სხვა;
- მედიის საქმიანობაში ხელშეშლის პრევენციის მიზნით საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 154-ე მუხლის ცვლილებაზე მუშაობის დაწყება;
- სასამართლოების მიერ კრიტიკული მედიისა და ჟურნალისტების გაჩუმების მიზნით, ცილისწამების საფუძველით დაწყებული დავების გამოსატვის თავისუფლების დაცვის მაღალი სტანდარტებით განხილვა და გადაწყვეტა;
- ხელისუფლების მიერ მედიის საქმიანობისთვის ხელისშემშლელი კანონების პარლამენტში ინიცირებისგან თავის შეკავება, ხოლო უკვე არსებული კანონმდებლობის გადახედვა და გამოსატვის და

მედიის თავისუფლების მაღალ სტანდარტებთან შესაბამისობაში მოყვანა;

- საჯარო დაწესებულებებმა უნდა უზრუნველყონ საჯარო ინფორმაციის კანონით დადგენილ ვადებში გაცემა;
- ხელისუფლების მიერ ოპოზიციური მედიების მფლობელთა უსაფუძვლო სამართლებრივი დევნის დაუშვებლობა;
- ჟურნალისტთა უსაფრთხოების უზრუნველყოფა. ჟურნალისტთა წინააღმდეგ ჩადენილი დანაშაულების ეფექტიანად გამოძიება;
- მაღალი თანამდებობის პირებისა და პოლიტიკური პარტიების წარმომადგენლების მხრიდან მედიის მადისკრედიტირებელი ნარატივების გავრცელებისა და კამპანიების განხორციელებისგან თავის შეკავება.

არსებული მდგომარეობა:

✗ 2023 წლის 28 დეკემბერს საქართველოს მთავრობის დადგენილებით დამტკიცდა საქართველოს ადამიანის უფლებათა დაცვის ეროვნული სტრატეგიის სამოქმედო გეგმა, რომლის შემუშავებაც პროცესიც [ინკლუზიურობის გარეშე წარიმართა](#).

✗ ადამიანის უფლებათა დაცვის 2024 – 2026 წლების სამოქმედო გეგმაში და სტრატეგიაში ლგბტქი+ ადამიანების უფლებები კვლავ არ არის ასახული, რაც ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტმა განსაკუთრებით კრიტიკულად შეაფასა და ხელისუფლებას, სამოქმედო გეგმასა და სტრატეგიაში ლგბტქი+ ადამიანების უფლებების დაცვისათვის საჭირო ყოვლისმომცველი და ინკლუზიური ზომების დროული ასახვისაკენ [მოუწოდა](#).

⌚ სახელმწიფომ დაამტკიცა ადამიანის უფლებათა დაცვის 2024-2026 წლის სამოქმედო გეგმა და სამოქალაქო თანასწორობის და ინტეგრაციის

რაციის სამოქმედო გეგმაც, თუმცა ეს პოლიტიკის დოკუმენტები ვერ პასუხობს ყველა ტიპის სიძულვილსა და დისკრიმინაციასთან ბრძოლის მიზანს. სტრატეგიები და სამოქმედო გეგმები არ პასუხობს ეთნიკური და რელიგიური უმცირესობების წინაშე მდგარ სისტემურ გამოწვევებს, მათ შორის, კანონმდებლობაში რელიგიური დისკრიმინაციის ჩანაწერებს; საბჭოთა პერიოდში ჩამორთმეული რელიგიური ქონების რელიგიური ორგანიზაციების საკუთრებაში დაბრუნების (რესტიტუციის) საკანონმდებლო რეგულირების არარსებობას; ეთნიკური უმცირესობების დაბალ პოლიტიკურ რეპრეზენტაციას წარმომადგენლობით ორგანოებში და სუსტ მონაწილეობას საჯარო ცხოვრებაში; ეთნიკური უმცირესობების საჯარო სამსახურში სუსტ დასაქმებას; ეთნიკური უმცირესობების ნაკლებ ჩართულობას სოციალურ და ეკონომიკურ პროგრამებში და მკვეთრ ასიმეტრიას ამ მიმართულებით.

✗ 2022 წელს, 2021 წელთან შედარებით, 68,4%-ით შემცირდა რელიგიის ნიშნით შეუწყნარებლობის მოტივით ჩადენილ დანაშაულებზე გამოძიების დაწყების მაჩვენებელი. ამასთან, 5.7%-ით შემცირდა რასის ნიშნით შეუწყნარებლობის მოტივით ჩადენილ დანაშაულებზე გამოძიების დაწყების [ტენდენციაც](#).

✗ 2023 წლის 7-9 მარტის აქციებზე ძალის გადამეტებისა და არაპროპორციული ზომების გამოყენების შემთხვევები [დღემდე არ არის გამოძიებული](#).

✗ 2021 წლის 5 ივლისის ძალადობის ორგანიზატორებიდან არცერთი სისხლის სამართლის პასუხისგებაში მიცემული არ არის. შეინიშნება კრიტიკული ჟურნალისტების მიმართ ძალადობის და შევიწროების ტენდენცია (საია, საქართველო 2023 წელს, სამართლის უზენაესობისა და ადამიანის უფლებების მდგომარეობის [შეფასება](#), 2024).

⌚ ინიცირებულია [კანონპროექტი](#) „პერსონალურ მონაცემთა დაცვის შესახებ“ კანონში ცვლილებების შეტანის თაობაზე, თუმცა აღნიშნული კანონპროექტი არ ფარავს ვენეციის კომისიის [დასკვნაში](#) წამოჭრილ ისეთ მნიშვნელოვან საკითხებს, როგორცაა ფარული საგამოძიებო

მოქმედებების კონტროლი და საკონკურსო კომისიაში გენერალური პროკურატურის მონაწილეობა.

სამოქალაქო საზოგადოებისა უფლებრივი მდგომარეობის გაუმჯობესება

⌚ არ შეინიშნება რაიმე სახის წინსვლა არასამთავრობო ორგანიზაციების გადაწყვეტილებების მიღების პროცესში ჩართულობის თვალსაზრისით. 2024 წლის მიმდინარე სამი თვის განმავლობაში აღმასრულებელი ხელისუფლების არც ერთ ინსტიტუტში არ გამართულა კონსულტაციები ან დიალოგის შეხვედრა არასამთავრობო სექტორთან. სახელისუფლებო ორგანოებს არ განუახლებიათ ე.წ. „დაგზავნის სიები“, რომლითაც შეატყობინებდნენ არასამთავრობოებს მათ უწყებაში მიმდინარე სიახლეების შესახებ ან მოიწვევდნენ მათ საკონსულტაციოდ.

ასევე, ნაკლებად აქტიურია ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსით გათვალისწინებული „სამოქალაქო მრჩეველთა საბჭოების“ ფუნქციონირება. მიუხედავად იმისა, რომ აღნიშნული საბჭოები ნომინალურად შექმნილია ქვეყნის მუნიციპალიტეტების უმეტეს ნაწილში, რეალურად საბჭო პერიოდულად იკრიბება მხოლოდ ათამდე მუნიციპალიტეტში. ასეთ შემთხვევებშიც კი შეხვედრების ოქმები იშვითად ხდებიან საჯარო და, მით უმეტეს, ნაკლებად არის ცნობილი ისეთი ფაქტის შესახებ, როდესაც მუნიციპალიტეტმა გაითვალისწინა სამოქალაქო საბჭოს წევრების წინადადებები. ამ მიმართულებით, ასევე, აუცილებელია მონიტორინგის და შეფასების წარმოება.

✗ სამოქალაქო საზოგადოების წინააღმდეგ მიმართული რეპუტაციის შემლახველი დისკურსი საპარლამენტო უმრავლესობის წარმომადგენლების მხრიდან კვლავ გრძელდებოდა ბოლო თვეების განმავლობაში. კერძოდ, პარლამენტის წარმომადგენლებმა არა ერთხელ საჯაროდ კვლავ დაადანაშაულეს არასამთავრობო ორგანიზაციები ქვეყნის

წინააღმდეგ მოქმედებებში, მათ შორის, აღმოსავლეთ პარტნიორობის ფორუმის მიერ შედგენილი EaP Index-ს შემუშავებაში მონაწილეობის გამო. [არასამთავრობოები დაადანაშაულეს](#) ინდექსის რედაქციისთვის თითქოსდა არასწორი ინფორმაციის მიწოდებაში, ისე, რომ თავდასხმების ავტორები არც კი გაცნობიან ინდექსის შემადგენელ მაჩვენებლებს და არც კი უცდიათ, რომ ქართულ ავტორებთან რაიმე სახის საგნობრივ განხილვაში შესულიყვნენ. პრემიერ-მინისტრი მხრიდან კვლავ დაფიქსირდა არასამთავრობო ორგანიზაციების პოლიტიკურ ორგანიზაციებად [მოსხენიება](#). ასევე, გრძელდება არასამთავრობო ორგანიზაციებზე [თავდასხმები](#) მათ უცხოურ დაფინანსებაზე მითითებით.

✗ პარლამენტმა [გეგმის განხილვაზე არ დაუშვა](#) არცერთი ის საზოგადოებრივი ორგანიზაცია, რომელიც არ იყო „ეროვნული პლატფორმის“ წევრი. პარლამენტს მხოლოდ აღმოსავლეთ პარტნიორობის ფორუმის საქართველოს ეროვნულ პლატფორმასთან გააჩნია შეთანხმება, რომლის ფარგლებშიც ვალდებულია წევრი არასამთავრობოების გადაწყვეტილებების პროცესში ჩართულობა უზრუნველყოს. აღსანიშნავია, რომ არასამთავრობო ორგანიზაციების ნაწილმა ამა წლის 26 იანვარს პარლამენტის სპიკერს შალვა პაპუაშვილს ოფიციალურად მიმართა წერილით, რეგისტრაციის ნომრით 1-771/24, და ითხოვა ევროინტეგრაციის პროცესში აქტიური ჩართულობა, რაც გულისხმობს 9 ნაბიჯის შესრულებასთან დაკავშირებულ სამუშაო შეხვედრებსა და ფორმატებში მონაწილეობას. არასამთავრობო ორგანიზაციებს აღნიშნულ წერილზე პასუხი დღემდე არ მიუღიათ. ამასთან, სტატუსმეტრის წარდგენაზე არასამთავრობო ორგანიზაციებმა მოიწვიეს პოლიტიკური პარტიები, რათა გაეზიარებინათ ხედვები. მიმართველი პარტია შეხვედრას არ დაესწრო და ჟურნალისტებთან აღნიშნული შეხვედრა საჯაროდ მოიხსენია, როგორც „ნაცური“ და [განაცხადა](#), რომ „რამდენი NGO 9 დათქმაზე ილაპარაკებს, თავისით სადღაც გამართავს შეხვედრას, იქ თუ ვირბინეთ, 9 დათქმა დაგვრჩება შეუსრულებელი, გვერდზე.“

ვერბალური თავდასხმები ხორციელდება, ასევე, იმ არასამთავრობო ორგანიზაციების და ექსპერტების წინააღმდეგ, რომლებიც მოითხოვენ და საჯაროდ ასაბუთებენ სასამართლო სისტემაში „კეთილსინდისიერების შემოწმების“ ღონისძიების აუცილებლობას, რაც, ასევე, წარმოადგენს ევროკომისიის მოთხოვნას. ხელისუფლების წარმომადგენლები, მათ შორის, პარლამენტის სპიკერი, ასეთ არასამთავრობოებს [ადანამაულებენ](#) ქვეყნის სუვერენული უფლებების უგულბე-ელყოფაში.

პირადი ცხოვრების დაცულობის უზრუნველყოფა

✗ ფარული მიყურადების ღონისძიებებზე ზედამხედველობის მომწესრიგებელი კანონმდებლობის გაუმჯობესებისთვის ნაბიჯები არ გადადგმულა.

თანასწორი უფლებრივი გარემოს უზრუნველყოფა

ეთნიკური უმცირესობები

⌚ ეთნიკური უმცირესობების ხარისხიან განათლებაზე ხელმისაწვდომობის მხრივ არსებულ პრობლემებს სახელმწიფო აღიარებს და ბილინგვური განათლების მოდელის დასაწერად მიმდინარეობს შესაბამისი სამუშაოები. (საქართველოს პარლამენტის განათლებისა და მეცნიერების კომიტეტის თემატური მოკვლევის ანგარიში, ეთნიკური უმცირესობების ხარისხიან განათლებაზე ხელმისაწვდომობის შესწავლა, 2022). ასევე გადაიდგა ნაბიჯები უმაღლეს განათლებაზე ხელმისაწვდომობის გასაზრდელად: 2024-2025 სასწავლო წლიდან ქართული ენის მომზადების საგანმანათლებლო პროგრამაზე (1+4) ჩარიცხულ სტუდენტთა სახელმწიფო სასწავლო გრანტით [დაფინანსება გაორმაგდა](#) – სწავლა ყოველწლიურად 100-100 სომხურ-ენოვანი და აზერბაიჯანულენოვანი სტუდენტის ნაცვლად 200-200 სტუდენტს დაუფინანსდება.

⌚ არ არსებობს ოფიციალური სტატისტიკა, რომელიც გახდებოდა სხვადასხვა მიმართულებით უმცირესობების სოციო-ეკონომიკური მონაწილეობის გაზომვის ინსტრუმენტი. ინტეგრაციის სამოქმედო გეგმის ფარგლებში სახელმწიფომ აიღო აღნიშნული სტატისტიკის წარმოების ვალდებულება, და მნიშვნელოვანია რომ ეს ვალდებულება შესრულდეს ევროპის საბჭოს რეკომენდაციების შესაბამისად, სტატისტიკის არსებობა გამოავლენს იმ სფეროებს, სადაც სახელმწიფოს პოზიტიური ჩარევა არის საჭირო უმცირესობების სოციო-ეკონომიკური გარიყულობის [აღმოსაფხვრელად](#).(გვ. 46-47)

⌚ საანგარიშო პერიოდში სახელმწიფო სამოქალაქო თანასწორობის და ინტეგრაციის სამოქმედო გეგმის [ფარგლებში](#) ახორციელებდა დაგეგმილ აქტივობებს ეთნიკური უმცირესობების ხარისხიან განათლებაზე ხელმისაწვდომობის გაზრდის, ასევე, სახელმწიფო ენის სწავლების მიმართულებით. უმცირესობების ენაზე ითარგმნა საკანონმდებლო აქტები, ჩატარდა საინფორმაციო შეხვედრების არაერთი ციკლი, განხორციელდა ინფრასტრუქტურული პროექტები. თუმცა სახელმწიფოს არ გადაუდგამს ნაბიჯები უმცირესობების უფლებების დასაცავად სამართლებრივი ჩარჩოს და მისი განხორციელების მექანიზმების გასაძლიერებლად, მათ შორის, საჯარო სამსახურში ეთნიკური უმცირესობების დასაქმების გაძლიერებისთვის, ეთნიკური უმცირესობების პოლიტიკური რეპრეზენტაციისა და მონაწილეობის გაზრდისთვის, ასევე ადგილობრივი თვითმმართველობის საქმიანობაზე და სახელმწიფო სერვისებით სარგებლობისთვის ეთნიკური უმცირესობების ხელმისაწვდომობის გასაზრდელად, მათ შორის თარგმანის რესურსების შექმნით.

✗ ISSA კვლევის თანახმად, ეთნიკური უმცირესობების 69,9 % აცხადებს, რომ მათ საკუთარი და მისი ოჯახის საჭიროებების არასდროს მიუმართავს ადგილობრივი ხელისუფლებისთვის. საჯარო ინტერესების შემთხვევაში მიმართვიანობა კიდევ უფრო მაღალია და

76,5 %-ს აღწევს. (ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლების პოლიტიკურ ცხოვრებაში მონაწილეობის კვლევა, ISSA, 2019, გვ.78)

✗ არ შექმნილა ფორმალური, რეგულარული, და დემოკრატიული საკონსულტაციო პლატფორმები მთავრობის და პარლამენტის დონეზე ეთნიკური უმცირესობების ინკლუზიური მონაწილეობისთვის და ინტეგრაციის სამოქმედო გეგმის მიხედვით, არც იგეგმება მათი შექმნა უახლეს წლებში.

✗ ეთნიკური უმცირესობების ინტეგრაციისა და მონაწილეობის პროცესს, მეტად ართულებს სახელმწიფოს მიერ არჩეული ენის პოლიტიკაც. ეთნიკური უმცირესობების 63%, მათივე შეფასებით, ცუდად ან ძალიან ცუდად ცნობს ქართულ ასოებს და კითხულობს სიტყვებს. 60%-ს ძალიან ცუდად ან ცუდად შეუძლია ქართულ ენაზე მოსაუბრე ადამიანთან კომუნიკაცია. ქართული ლიტერატურის კითხვა და ტექსტის შინაარსის გაგება ძალიან ცუდად ან ცუდად შეუძლია კიდევ უფრო დიდ ნაწილს (84%). ქართული ენის ცოდნის მხრივ, ნეგატიურად გამოირჩევა ქვემო ქართლისა და სამცხე-ჯავახეთის რეგიონები.

✗ ევროპის საბჭოს რეკომენდაციების მიუხედავად, [არ გაძლიერებულია სახალხო დამცველის აპარატის ქვემ არსებული ეთნიკური და რელიგიური უმცირესობების](#) საკონსულტაციო პლატფორმები, ეთნიკურ უმცირესობათა საბჭო და რელიგიათა საბჭო, რომელიც ერთადერთი საკონსულტაციო პლატფორმაა ამ ჯგუფებისთვის. (§136)

✗ ეთნიკურ და რელიგიურ უმცირესობებს მიკუთვნებული ქალი უფლებადამცველების მიმართ განსაკუთრებით მაღალია ფიზიკური თავდასხმისა და ძალადობის რისკი, ვინაიდან მათი ინტეგრაცია ხელისუფლების მიერ არ არის მხარდაჭერილი და ისინი [ხშირად, ულტრამემარჯვენე და ულტრანაციონალისტური ჯგუფების რისხვის ადრესატი ხდებიან](#). სამწუხაროდ, ამ დრომდე მსგავსი ინციდენტები სათანადოდ გამოძიებული და დამნაშავე პირები იდენტიფიცირებულები არ არიან.

✗ დაბალია ეთნიკური უმცირესობების საჯარო სამსახურში დასაქმების მაჩვენებელიც. 2021 წლის მონაცემებით, მარნეულის მუნიციპალიტეტის მერიაში დასაქმებულთა მხოლოდ 36 %-ია ეთნიკური უმცირესობა, ეს მაშინ, როდესაც მარნეულის მუნიციპალიტეტში ეთნიკური უმცირესობების საერთო რაოდენობა მოსახლეობის 91,4% შეადგენს. ბოლნისის მუნიციპალიტეტის მერიაში იგივე მონაცემი კიდევ უფრო დაბალი იყო და მხოლოდ 14%-ს უტოლდება, ეს მაშინ, როდესაც ბოლნისის მუნიციპალიტეტის 69,1% ეთნიკური უმცირესობები შეადგენენ. დმანისის მუნიციპალიტეტის მერიაში კი დასაქმებულთა მხოლოდ 21,5 % ეთნიკური უმცირესობა, ეს მაშინ როდესაც დმანისის მუნიციპალიტეტის 66,9 % ეთნიკური უმცირესობები შეადგენენ. მძიმე ვითარებაა საგარეჯოს მუნიციპალიტეტშიც. (ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლების პოლიტიკურ ცხოვრებაში მონაწილეობის კვლევა, ISSA, 2019, გვ.78)

ღებტიქი+ ადამიანები

✗ ხელისუფლებას არ გადაუდგამს ქმედითი ნაბიჯები ღებტიქი+ და სხვა ჯგუფების დასაცავად სახელმწიფო პოლიტიკის განსავითარებლად, მათ წინააღმდეგ საზოგადოებაში არსებული ცრურწმენების და შეურაცხყოფების აღმოსაფხვრელად. მეტიც, ხელისუფლების და მმართველი პოლიტიკური პარტიის წარმომადგენლების [საკანონმდებლო ინიციატივა ანტიღებტიქი+ პროპაგანდის შესახებ](#), საზოგადოებაში არსებული სტიგმისა და შეუწყნარებლობის წახალისებადაც შესაძლოა მივიჩნიოთ.

ანტიდისკრიმინაციული მექანიზმები

⌚ ბოლო წლებში არსებითად გაუმჯობესდა ანტიდისკრიმინაციული მექანიზმები და ინსტიტუციური ინფრასტრუქტურა დისკრიმინაციის შემთხვევებზე ინდივიდუალური დავებისთვის. თუმცა, არ არსებობს თანასწორობის პოლიტიკის სპეციალური სამოქმედო გეგმა და მაღალ დონეზე ამგვარი პოლიტიკის კოორდინაციისა და კონსულტირების

მექანიზმები (განსაკუთრებით, რელიგიური და ეთნიკური უმცირესობებისთვის, ასევე, ლგბტქი+ ადამიანებისთვის).

სიძულვილით მოტივირებულ დანაშაულებზე რეაგირება

X ხელისუფლება, როგორც წესი, იძიებს სიძულვილით მოტივირებულ რუტინულ საქმეებს, თუმცა ის აშკარა ლოიალობას იჩენს იმ ძალადობრივი ჯგუფების ლიდერების მიმართ, [ვინც უკვე წლებია ლგბტქი+ აქტივისტებს ხელს უშლის შეკრებისა და გამოხატვის თავისუფლებით სარგებლობაში და მათ წინააღმდეგ ძალადობრივ დარბევებს ახორციელებს.](#) (§87)

X სახელმწიფო არასაკმარის მნიშვნელობას ანიჭებს და [ნაკლებად იძიებს](#) რელიგიისა და რასის ნიშნით შეუწყნარებლობის მოტივით ჩადენილ დანაშაულებს. (გვ.12)

X მიუხედავად იმისა, რომ გაიზარდა დისკრიმინაციის ნიშნით შეუწყნარებლობის მოტივით ჩადენილ დანაშაულებზე მსჯავრდებულთა რიცხვი, აღნიშნული ზრდა განპირობებულია გენდერის ნიშნით შეუწყნარებლობის მოტივით ჩადენილ დანაშაულებზე მსჯავრდებულთა რიცხვის [ზრდის ხარჯზე.](#)

X საანგარიშო პერიოდში [ადიგენის მუნიციპალიტეტში მცხოვრები მუსლიმი რელიგიური უმცირესობის წარმომადგენლები კვლავ გახდნენ](#) ადგილობრივი ჯგუფების მხრიდან თავდასხმის ობიექტი, რაც ბოლო 10 წლის მანძილზე დაუსჯელობის და დისკრიმინაციული პრაქტიკის გაგრძელებაა. ამის საპასუხოდ ხელისუფლება არ უზრუნველყოფს რელიგიური შეუწყნარებლობის შემთხვევების ქმედით გამოძიებას, და არც პრევენციული მექანიზმების დანერგვაზე ცდილობს მეზობელ თემებს შორის ნდობის მშენებლობისთვის და ქართველი მუსლიმი თემისთვის ღირსეული, თანასწორი და უსაფრთხო პოლიტიკური და სოციალური გარემოს შექმნისთვის. ამ დრომდეც ადიგენში მომხდარი თავდასხმის შემდეგ [შესაბამის ორგანოებს გამოძიება](#) არ დაუწყიათ.

X ხელისუფლების პოზიციას, რომ სექსუალური ორიენტაციის და გენდერული იდენტობის, ასევე, რელიგიის საფუძველზე ჩადენილი სიძულვილის დანაშაულების ეფექტიანი გამოძიების უზრუნველსაყოფად სპეციალური მექანიზმის შექმნის საჭიროება არ დგას და მის ნაცვლად გეგმავენ სპეციალიზირებული გამოძიებლების რესურსის შექმნას. ამგვარი სპეციალიზირებული გამოძიებლების რესურსის შექმნა დაპირება მთავრობას რამდენიმე წლის წინაც ჰქონდა. აღნიშნული პოზიცია გაჟღერდა ევროპის საბჭოს მიერ ორგანიზებულ სამუშაო შეხვედრასა და სხვადასხვა სამუშაო შეხვედრის ფორმატშიც.

X სახელმწიფოს არ აქვს სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულების პრევენციის გრძელვადიანი სამუშაო სტრატეგია, რომელიც, მათ შორის, გულისხმობს ცალკეული სოციალური ჯგუფების მიმართ (მათ შორის, ლგბტქი+, რელიგიური და ეთნიკური უმცირესობები) არსებული ნეგატიური წინასწარგანწყობების ცვლილებას და თანასწორობის, მულტიკულტურალიზმის და სხვა პროგრესული იდეების ინკლუზიას სხვადასხვა პროგრამასა და კამპანიაში.

X სახელმწიფოს არ გადაუდგამს ქმედითი ნაბიჯები ულტრამემარჯვენე, რადიკალური ჯგუფების მხრიდან მომდინარე ძალადობის პრევენციისთვის და ეფექტური რეაგირებისთვის. არ არსებობს სტრატეგია ან სახელმწიფოს ხედვის დოკუმენტი, რომელიც ამ ჯგუფებთან გამკლავების თანმიმდევრულ პოლიტიკას შეიმუშავებს.

სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულების მსხვერპლთა დაცვა

X დღევანდელი მოცემულობით, ოჯახში ძალადობის მსხვერპლებისთვის სახელმწიფოს ბაზაზე მოქმედებს შვიდი კრიზისული ცენტრი და ხუთი თავშესაფარი, თუმცა მათი გეოგრაფიული დაფარვა არასაკმარისია ძალადობის მსხვერპლებისთვის. (ძალადობაგამოვლილი ქალებისთვის მხარდამჭერი სერვისები და მექანიზმები საქართველოში, სოციალური სამართლიანობის ცენტრი, 2023. გვ. 42-45)

✗ სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის მსხვერპლებს (გარდა გენდერული ნიშნით ჩადენილი ძალადობის ან ოჯახში ძალადობისა) არ აქვთ ხელმისაწვდომობა სახელმწიფო სერვისებზე/თავშესაფრებზე/კრიზისულ ცენტრებზე.

⌚ არ არსებობს მსხვერპლთა გრძელვადიანი დახმარების და გაძლიერების მექანიზმები და რესურსები, განსაკუთრებით, მათ საცხოვრებელთან დაკავშირებული საჭიროებების საპასუხოდ.

შეკრების და გამოხატვის თავისუფლების ხარისხის გაუმჯობესება

✗ პარლამენტს დროებითი კონსტრუქციების მოწყობასთან დაკავშირებით საკანონმდებლო ცვლილებებზე პრეზიდენტის ვეტო ჯერ არ დაუძღვია, თუმცა, ასევე, არ უთქვამს უარი აღნიშნული ცვლილებების მიღებაზე.

⌚ საანგარიშო პერიოდში კვლავ გამოწვევას წარმოადგენდა ადმინისტრაციული წესით დაკავებული პირებისთვის კონსტიტუციით გარანტირებული უფლების შეზღუდვა. პრობლემური იყო სასამართლოში მტკიცებულებების არასათანადო გამოკვლევა და ობიექტური გარემოებების შეფასება. 23 იანვარს კეკელიძის ქუჩაზე მდებარე საცხოვრებელი კორპუსიდან ოჯახის გამოსახლების იძულების ღონისძიებაზე, პოლიციელის კანონიერი მოთხოვნის დაუმორჩილებლობისა და საზოგადოებრივი წესრიგის დარღვევის ფაქტებზე დაკავებული პირები ადმინისტრაციული წესით დააჯარიმა და გადაწყვეტილების მიღების დროს, მხოლოდ პოლიციელთა ჩვენებებით იხელმძღვანელა.

⌚ 23 იანვარს, იძულებითი გამოსახლების წინააღმდეგ გამართულ საპროტესტო აქციაზე, ორი პირი სისხლის სამართლის კოდექსის 187-ე მუხლის მე-2 ნაწილის გ ქვეპუნქტის საფუძველზე დააკავეს, რაც გულისხმობს სხვისი ნივთის დაზიანებას ან განადგურებას ჯგუფურად. აღნიშნული მუხლით ჯგუფურობა დამამძიმებელ გარემოებად 2023

წლის მარტის აქციების შემდეგ განისაზღვრა და უალტერნატივოდ ითვალისწინებს თავისუფლების აღკვეთას ვადით 3-დან 6 წლამდე. მუხლში ცვლილების შეტანის დროისა და მიმდინარე მოვლენების გათვალისწინებით, ნორმა შესაძლოა ატარებდეს შეფარულ მიზანს და კარგად იყოს გამოყენებული საპროტესტო მუხტის ჩასახშობად. მუხლი ალტერნატიულ სასჯელს არ ითვალისწინებს.

✗ საქართველოს პარლამენტის იურიდიულ საკითხთა კომიტეტის 2024 წლის [სამოქმედო გეგმაში](#), წინა წლების სამოქმედო [გეგმების](#) მსგავსად, გათვალისწინებულია ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა ახალ კოდექსზე მუშაობა. მიუხედავად ამისა, დაინტერესებული პირების ფართო ჩართულობით ამ დრომდე არ დაწყებულა ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის სისტემურ ცვლილებებზე მუშაობა.

✗ საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 154-ე მუხლის ცვლილებაზე მუშაობა არ დაწყებულა.

✗ კრიტიკული მედიისა და ჟურნალისტების გაჩუმების მიზნით, კვლავ გრძელდება ცილისწამების სარჩელების (SLAPP) აღძვრა.

✗ კვლავ პრობლემურია ჟურნალისტებისთვის შექმნილი საკანონმდებლო ბარიერები, მაგალითად, 2023 წლის 19 ოქტომბერს მაუწყებლობის შესახებ კანონში შეტანილი ცვლილებები, „საერთო სასამართლოების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის რეგულაცია სასამართლო პროცესის გადაღების შესახებ და პარლამენტის თავმჯდომარის ბრძანება პარლამენტში მასობრივი ინფორმაციის საშუალებების წარმომადგენელთა აკრედიტაციის წესის შესახებ (საია, საქართველო 2023 წელს, სამართლის უზენაესობისა და ადამიანის უფლებების მდგომარეობის [შეფასება](#), 2024).

✗ პრობლემად რჩება ჟურნალისტების საჯარო ინფორმაციაზე წვდომის [შეზღუდვა](#).

✗ კვლავ პრობლემურია ჟურნალისტების მიმართ ძალადობის გამოუძიებლობა და მათზე ძალადობა, განსაკუთრებით, საპროტესტო აქციების გაშუქების კონტექსტში (მედიის ადვოკატირების კოალიციის [განცხადება](#)).

✗ ხელისუფლების მხრიდან, კვლავ გრძელდება თავდასხმები კრიტიკული მედიის მიმართ, საზოგადოებისთვის მნიშვნელოვანი საკითხების გაშუქების გამო. მათ შორის აღსანიშნავია საქართველოს პარლამენტის თავმჯდომარის შალვა პაპუაშვილის მხრიდან “მთის ამბების” რედაქტორის გელა მთივლიშვილის წინააღმდეგ განხორციელებულ მორიგი თავდასხმის ფაქტი, რასაც მედიის ადვოკატირების კოალიცია [გამოეხმაურა](#) და მოუწოდა პარლამენტის თავმჯდომარეს და მმართველ პარტიას, შეწყვიტონ თავდასხმები ჟურნალისტებზე.

გამოწვევები:

! ადამიანის უფლებათა დაცვის სტრატეგიის სამოქმედო გეგმის შემუშავების პროცესში სამუშაო დოკუმენტის კომენტარების წარსადგენად გონივრული ვადა განსაზღვრული არ იყო, გეგმაში არ აისახა სამოქალაქო საზოგადოების ორგანიზაციების მიერ წარდგენილი [მოსაზრებები](#), (გვ.12-16) მიუხედავად ანტიდისკრიმინაციული კანონმდებლობის არსებობისა, რელიგიური უმცირესობები თავიანთი უფლებების რეალიზებისთვის გამოწვევებს აწყდებიან, მათ შორის, სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულების [არაეფექტიან გამოძიებას](#). (გვ.33)

! ძალადობა, სოციალური გარიყულობა, სიძულვილის ენა და დისკრიმინაცია ლგბტქ+ ადამიანების მიმართ კვლავ მზარდი პრობლემაა და სახელმწიფოს არათუ არ გააჩნია სტრატეგია და გეგმა აღნიშნული ჯგუფის უფლებების ყოვლისმომცველი დაცვისთვის, სახელმწიფო ხელისუფლების წარმომადგენლები თავად იყენებენ აგრესიულ ჰომოფობიურ ენას პოლიტიკაში და ჰომოფობიური ძალადობრივი ჯგუფ-

ების დანაშაულებრივი საქმიანობის და მოწოდებების მიმართ აშკარა ლოიალობას იჩენენ (მაგალითად, 2021 წლის 5 ივლისის და 2023 წლის 8 ივლისის მოვლენების გამოძიების არაეფექტიანობა).

! სახელმწიფოს სტრატეგია და სამოქმედო გეგმა სამოქალაქო ინტეგრაციასთან დაკავშირებით არ პასუხობს ევროპის საბჭოს მიერ გაცემულ მნიშვნელოვან რეკომენდაციებს ეროვნულ უმცირესობათა დაცვის ჩარჩო კონვენციის ფარგლებში, მათ შორის პოლიტიკური მონაწილეობის გაძლიერების, საკონსულტაციო მექანიზმების გაუმჯობესების, უმცირესობების სოციო-ეკონომიკურ ცხოვრებაში ჩართვის [მიმართულებით](#). (გვ 46-47)

! გამონწევად რჩება ჟურნალისტების პროფესიულ საქმიანობაში ხელშეშლის, საპროტესტო აქციების გაშუქებისას მათი დაკავების, ფიზიკური ძალადობის შემთხვევები, ასევე, მედიის მიმართ მტრულად განწყობილი რიტორიკა ხელისუფლების წარმომადგენლების მხრიდან ([Commission, Georgia 2023 Report მედიაკოალიციის განცხადება](#)).

! [ვენეციის კომისიის](#) მიხედვით, პერსონალურ მონაცემთა დაცვის სამსახური არაა ის ორგანო, რომელიც ეფექტიანად შეძლებს ფარული საგამოძიებო მოქმედებების ჩატარების კანონიერების კონტროლს და უმჯობესი იქნება თუ აღნიშნულ ფუნქციას სპეციალური საგამოძიებო სამსახური შეასრულებს. ასევე, პრობლემურია საკონკურსო კომისიაში გენერალური პროკურატურის მონაწილეობა და უმჯობესი იქნება თუ იგი სამოქალაქო საზოგადოების მიერ შემოთავაზებული წევრის მონაწილეობით შეიცვლება.

სამოქალაქო საზოგადოების უფლებრივი მდგომარეობის გაუმჯობესება

! აუცილებელია, რომ ხელისუფლებამ (პარლამენტმა და მთავრობამ) გააფართოოს 9 ნაბიჯის იმპლემენტაციასთან დაკავშირებით შექმნილი სამუშაო ჯგუფის შემადგენლობა და დაუშვას ყველა კვალი-

ფიციური არასამთავრობო ორგანიზაცია მასში მონაწილეობის მისაღებად;

! აუცილებელია, შეწყდეს იმ არასამთავრობო ორგანიზაციების მიმართ აგრესიული და მტრული ტონის გამოყენება, რომლებიც რეფორმების პროცესს აკვირდებიან და კრიტიკულ შენიშვნებს გამოთქვამენ შეუსრულებელ ვალდებულებებთან მიმართებაში.

! აუცილებელია, ხელი შეეწყოს, მათ შორის, საერთაშორისო დახმარების მეშვეობით, სამოქალაქო მრჩეველთა საბჭოების მეტად გამჭვირვალე და ქმედით ფუნქციონირებას.

პირადი ცხოვრების დაცულობის უზრუნველყოფა

! გამოწვევად რჩება ფარულ მიყურადებასთან დაკავშირებული კანონმდებლობა, რომელიც 2022 წელს კიდევ უფრო გაუარესდა ნაჩქარევად მიღებული საკანონმდებლო ცვლილებების შედეგად ([ვენეციის კომისიის მოსაზრება](#)). გამოწვევას წარმოადგენს არაადეკვატური ზედამხედველობის მექანიზმების [არსებობა](#). ასევე, გამოწვევად რჩება ის, რომ 2021 წელს სახელმწიფო უსაფრთხოების სამსახურის მხრიდან მასშტაბური, სავარაუდოდ უკანონო, ფარული მოსმენა-მიყურადებისა და თვალთვალის შემთხვევები დღემდე არაა ეფექტიანად გამოძიებული (საია, საქართველო 2023 წელს, სამართლის უზენაესობისა და ადამიანის უფლებების მდგომარეობის [შეფასება](#), 2024).

თანასწორი უფლებრივი გარემოს უზრუნველყოფა

ეთნიკური უმცირესობები

! უმცირესობების პოლიტიკური მონაწილეობა ცენტრალურ დონეზე კვლავ რჩება გამოწვევად, განსაკუთრებით 2020 წლის საპარლამენტო არჩევნების შემდეგ, როცა უმცირესობების წარმომადგენლობა პარლამენტში ბოლო ათწლეულის განმავლობაში ყველაზე მცირეა (6 წარმომადგენელი). ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენლობა

კვლავ დაბალია იმ ადგილობრივ თვითმმართველობებშიც კი, სადაც ეთნიკური უმცირესობები სტატისტიკურად მოსახლეობის უმრავლესობას წარმოადგენენ. ეთნიკური უმცირესობებით კომპაქტურად და ტრადიციულად დასახლებულ მუნიციპალიტეტების მოქმედ საკრებულოებში 938 ქართველს, 3106 ეთნიკურ აზერბაიჯანელსაც და 1206 ეთნიკურ სომეხსაც 1 წარმომადგენელი ყავს. ამ რეალობის მიუხედავად, სახელმწიფო არ მუშაობს სპეციალური მექანიზმების დასაწარმოებლად, რომელიც არჩევით ორგანოებში წარმომადგენლობის გაზრდას შეუწყობს ხელს, რაც ევროპის [საბჭოს მინისტრთა კომიტეტის რეკომენდაციითაც არის განსაზღვრული](#). (§142)

! ეთნიკური უმცირესობების დასაქმება საჯარო სამსახურში მკვეთრად დაბალია. სახელმწიფო არ აწარმოებს სტატისტიკას და კვლევას, რომელიც შესაბამის უწყებებში ეთნიკური უმცირესობების დასაქმების მონაცემებს აჩვენებდა. ამდენად ხელისუფლებას ყურადღების მიღმა რჩება ეთნიკური უმცირესობების დასაქმების მონაცემები.

! საპარლამენტო და სამთავრობო დონეზე არ არსებობს ეთნიკურ უმცირესობათა მონაწილეობის მდგრადი საკონსულტაციო პლატფორმები, შესაბამისად, პარლამენტისა და მთავრობის დონეზე ისე მიიღება მნიშვნელოვანი გადაწყვეტილებები, რომ ეთნიკურ [უმცირესობებს არ აქვთ საკონსულტაციო სივრცეც კი გადაწყვეტილებების მიღების პროცესზე გავლენის მოსახდენად](#). (§136)

! ეთნიკური უმცირესობებისთვის კვლავ სირთულეებთანაა დაკავშირებული ადმინისტრაციულ ორგანოებთან ურთიერთობა ქართულ ენაზე. არსებული ენის პოლიტიკა კი, რომელიც არც ცენტრალურ დონეზე, და არც ადგილობრივი თვითმმართველობის დონეზე არ უზრუნველყოფს უმცირესობების თარგმანის რესურსების ინტეგრირებას ადმინისტრაციული სამართალწარმოების პროცესში, ეთნიკურ უმცირესობებს რიყავს საჯარო პროცესებიდან.

! ეთნიკური უმცირესობები არსებულ პოლიტიკურ და სოციალურ რეალობაში გარიყულობას განიცდიან. ეთნიკური უმცირესობების სოცი-

ალური ექსკლუზია ყველაზე აშკარად ჩანს განათლების [ხელმისაწვდომობაში](#). (გვ.10)

! ენის არსებული პოლიტიკა, რომელიც სახელმწიფო ენის შესახებ კანონისა და ეროვნულ უმცირესობათა დაცვის ევროპული ჩარჩო კონვენციის მოთხოვნების მიუხედავად, ეთნიკურ უმცირესობების ენებზე თარგმანის სერვისებს ადმინისტრაციულ პრაქტიკაში არ ნერგავს, ეთნიკური უმცირესობების ხელმისაწვდომობას სახელმწიფო პროგრამების მიმართ მკვეთრად ამცირებს.

! სომეხი ეთნიკური უმცირესობებისთვის პრობლემას წარმოადგენს საქართველოს მოქალაქეობის მიღება. მათმა დიდმა ნაწილმა მოქალაქეობა შრომითი მიგრაციის პრაქტიკიდან გამომდინარე დაკარგა და ახლა მის დაბრუნებას ათი ათასზე მეტი ეთნიკურად სომეხი ვეღარ ახერხებს. ცხადია, რომ მოქალაქეობის არ არსებობა მათ ყველა სხვა უფლებით სარგებლობის შესაძლებლობას [ართმევს](#).

! დაბალი პოლიტიკური მონაწილეობის ფონზე რეგულარული საკონსულტაციო მექანიზმების არარსებობა უმცირესობებს რიყავს პოლიტიკური პროცესებიდან და მათ არ აქვთ გავლენა გადაწყვეტილების მიღების პროცესზე.

! საბჭოების საქმიანობა არ არის ფორმალისებური და მათი მონაწილეობა გადაწყვეტილების მიღების პროცესში როგორც აღმასრულებელ, ისე საკანონმდებლო დონეებზე არ არის რეგულარული, განსაზღვრული შესაბამისი წესებით ან თანამშრომლობის მემორანდუმებით შესაბამის უწყებებთან/პარლამენტთან/თვითმმართველობასთან. (სოციალური სამართლიანობის ცენტრი, ინტერვიუ ეთნიკური უმცირესობათა საბჭოს კოორდინატორთან, 15 მარტი, 2024)

! არ არის განსაზღვრული საბჭოების მანდატი და საქმიანობის წესი, მათი დაფინანსება დამოკიდებულია დონორულ მხარდაჭერაზე, რის გამოც აღნიშნული საკონსულტაციო პლატფორმების საქმიანობა არ არის მდგრადი და რეგულარული.

! სამართალდამცავი ორგანოები უგულბეღყოფენ ულტრა-მემარჯვენე ნაციონალისტური ძალების მიერ განხორციელებული ქმედებების დამაზიანებელ ეფექტს როგორც, უშუალოდ ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენელი ქალი უფლებადამცველების საქმიანობის, ისე [თანასწორობისა და სამოქალაქო ინტეგრაციის პროცესისთვის](#).

! სახელმწიფოს არაეფექტიანი რეაგირება დაუსჯელობისა და დაუცველობის გარემოს ქმნის, სხვა ქალი აქტივისტების საჯარო საქმიანობისა და გამოხატვის კუთხით და ფაქტობრივად შეუძლებელს ხდის, ულტრამემარჯვენე და ნაციონალისტური ძალების მიერ უმცირესობებზე თავდასხმების პრევენციას.

! სამართალდამცავი ორგანოები ხშირად, [განზრახ აჭიანურებენ](#) ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენელი ქალი უფლებადამცველების მიმართ განხორციელებული თავდასხმებისა და შურაცხყოფის შემთხვევების გამოძიებას.

! ადამიანის უფლებათა სამოქმედო გეგმაში უფლებადამცველების, მათ შორის, ქალი უფლებადამცველების დაცვაზე მიმართული აქტივობები გაწერილი არ არის და ეს პერსპექტივა სრულად იგნორირებულია სამოქმედო გეგმიდან.

! სახალხო დამცველს არ აქვს უფლებადამცველების, მათ შორის, ქალი უფლებადამცველების წინაშე მდგარი უსაფრთხოების გამოწვევების რეგულარული მონიტორინგისა და პრევენციის ეფექტიანი მექანიზმები.

ანტიდისკრიმინაციული მექანიზმები

! ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტმა, ხაზი გაუსვა 2022-2030 წლის ადამიანის უფლებათა დაცვის ეროვნულ სტრატეგიის არაეფექტიანობასაც, ვინაიდან, კომიტეტმა მიიჩნია, რომ ეროვნული სტრატეგია ვერ პასუხობს რელიგიური და სხვა უმცირესობების ჯგუფების უფლებათა დაცვის კუთხით არსებულ [გამოწვევებს](#).

! სახალხო დამცველისთვის გამოწვევად რჩება დისკრიმინაციის საქმეებზე მის მიერ მიღებული გადაწყვეტილებების ეფექტიანი აღსრულება, რაც აღსრულების სამუშაოების გაძლიერებას და ამ პროცესის უკეთეს ინსტიტუციონალიზებას (შესაბამისი მეთოდოლოგიების დამკვიდრება, აპარატის შიგნით შესაბამისი ერთეულის და ადამიანური რესურსების მობილიზება) გულისხმობს.

! სახალხო დამცველს არ აქვს სიძულვილის ენის პროაქტიული და რეგულარული მონიტორინგისა და მასთან გამკლავების ინსტრუმენტები და რესურსები, რაც ასევე საჭიროებს პრიორიტეტიზაციას.

! სახალხო დამცველთან არ არსებობს თანასწორობის პოლიტიკის მხარდამჭერი საკოორდინაციო პლატფორმა, რომელიც ლგბტქი+ თემისთვის, ასევე რელიგიური და ეთნიკური უმცირესობების გაერთიანებებს, ასევე ამ თემაზე მომუშავე ორგანიზაციებს სახალხო დამცველის აპარატთან მდგრადი და რეგულარული მუშაობის შესაძლებლობას მისცემდა.

სიძულვილით მოტივირებულ დანაშაულებზე რეაგირება

! სახელმწიფოს არ აქვს პოლიტიკური ნება დაიწყოს გამოძიებები ისეთი ტიპის სიძულვილით მოტივირებულ ან დისკრიმინაციული ნიშნით ჩადენილ საქმეებზე, რაზეც არსებობს მაღალი საზოგადოებრივი ან პოლიტიკური ინტერესი. ამგვარი ქმედებები არ არის გამოძიებული შესაბამისი სისხლის სამართლებრივი კვალიფიკაციით.

! არ არსებობს სტატისტიკა ძალადობრივი ქმედებისაკენ საჯაროდ მოწოდების, როგორც სისხლის სამართლის დანაშაულის კვალიფიკაციაზე, რადგან ამ კვალიფიკაციით გამოძიება არც ერთ საქმეზე არ დაწყებულა.

! ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევა კოდექსში ამ დრომდე არ არის სიძულვილის მოტივის აღმნიშვნელი მუხლი, რომელიც ასეთი

ტიპის სამართალდარღვევების დროს გამოყენებულ პასუხისმგებლობას დაამძიმებდა და ამგვარი ინციდენტების სტატისტიკის შექმნის შესაძლებლობას შექმნიდა.

! სისხლის სამართლის კოდექსში არ არსებობს სპეციალური მუხლი, რომელიც სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულების გამოძიების დაწყების კარგად გამართული სტატისტიკის შექმნის შესაძლებლობას შექმნიდა.

! სახელმწიფო განზრახ ირჩევს პოლიტიკური ჰომოფობიის ტენდენციას, რისი ნათელი მაგალითიცაა 2024 წლის 29 თებერვალს, მმართველი პარტიის მიერ დაანონსებული საკანონმდებლო ცვლილებებიც. საპარლამენტო უმრავლესობამ ჰომოფობიური კანონპროექტი დააინციირა. მამუკა მდინარაძემ განმარტა, რომ ახალი ინიციატივით, "საზოგადოებას ფსევდოლიბერალური იდეოლოგიისგან და მისი გარდაუვალი მავნე შედეგებისგან" [დაიცავნ](#).

! სექსუალური ორიენტაციის და გენდერული იდენტობის, ასევე რელიგიის საფუძველზე ჩადენილი სიძულვილის დანაშაულებზე გამოძიების დაწყება არ ხდება ქმედითად და პროაქტიულად, განსაკუთრებით თუ ამგვარ საქმეებზე არსებობს მაღალი პოლიტიკური ინტერესი, გამოძიების პროცესი კი არის გაჭიანურებული, ხარვეზიანი და არაეფექტური.

! სახელმწიფოს არ აქვს პოლიტიკური ნება, არც პოლიტიკის ხედვის დოკუმენტი ულტრამემარჯვენე რადიკალურ ჯგუფებთან გასამკლავებლად. მათ მიერ ჩადენილი სავარაუდო დანაშაულები ხშირად რჩება გამოძიების გარეშე, ან თუ გამოძიება იწყება, ეს საქმეები ვერ იღებს სათანადო სისხლის სამართლებრივ კვალიფიკაციას, სადაც მოკვეთილი იქნება დისკრიმინაციული ნიშანი ან სიძულვილის მოტივი, ისევე როგორც სიძულვილის წახალისება.

სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის მსხვერპლთა დაცვა

! კრიზისული ცენტრების მომსახურება მხოლოდ დიდ ქალაქებშია ხელმისაწვდომი, რაც სოფლად მცხოვრები მოსახლეობისთვის ბარიერს წარმოადგენს.

! ძალადობის გამოცდილების მქონე ქალები ხშირად არ მიმართავენ სისტემას დაცვისთვის. საქართველოში ქალთა მიმართ ძალადობის ეროვნული კვლევა უთითებს, რომ ქალების 38.2 პროცენტს არავისთვის უთქვამს პარტნიორის მხრიდან ძალადობის გამოცდილების შესახებ და მსხვერპლები დახმარებისთვის ძირითადად არაფორმალურ სოციალურ ქსელებს მიმართავენ, ხოლო ფორმალურ სისტემის სამართლის ინსტიტუტებს - პოლიციას, სასამართლოებს მხოლოდ მძიმე შემთხვევებში მიმართავენ. ამის მიზეზი მათ შორის, ძალადობა-გამოვლილი პირების მდგრად გაძლიერებაზე მიმართული პოლიტიკის სისუსტეა.

! სამართალდამცავებთან ურთიერთობისას არსებული ბარიერები (ენობრივი ბარიერი, ჰომოფობიური დამოკიდებულება და სხვა) მსხვერპლებისთვის დამაბრკოლებელი გარემოებაა საჭირო სერვისების მისაღებად ([ძალადობაგამოვლილი ქალებისთვის მხარდამჭერი სერვისები და მექანიზმები საქართველოში](#), სოციალური სამართლიანობის ცენტრი, 2023).

! მსხვერპლისა და დაზარალებულის კოორდინატორის სამსახური არ არის საკმარისად აღჭურვილი რესურსებით, ცოდნით და სახელმძღვანელო პრინციპებით, იმისათვის რომ იმუშაოს დისკრიმინაციის ან სიძულვილით მოტივირებული დანაშაულის მსხვერპლებთან, გარდა გენდერული ნიშნით ჩადენილი დანაშაულებისა და ოჯახში ძალადობის შემთხვევებისა. კოორდინატორების ჩართულობა დასაქმებულთა მცირე რაოდენობის გამო, არასაკმარისი და ფრაგმენტულია.

! სამართალდამცავთა არასენსიტიურობა და კულტურული/ეთიკური კომპეტენცია ხშირად ქმნის გამოწვევებს სხვადასხვა მარგინალური ჯგუფის წარმომადგენელი მსხვერპლებისთვის, მათ შორის შშმ პირებისთვის და ლგბტქ+ ადამიანებისთვის, იწვევს მათ რევიქტიმიზაციას, და უნდობლობას სამართალდამცავი ორგანოების მიმართ, ისევე როგორც სახელმწიფო სერვისების მიმართ.

შეკრების და გამოხატვის თავისუფლების ხარისხის გაუმჯობესება

! გამოწვევად რჩება არსებული პრაქტიკა, რომლის მიხედვითაც პროტესტის გამოხატვისას კარვის გაშლისთვის, პოლიცია პირს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის 173-ე მუხლის (სამართალდამცავი ორგანოს თანამშრომლის კანონიერი განკარგულებისა ან მოთხოვნისადმი დაუმორჩილებლობა) საფუძველზე აკავებს, ხოლო სასამართლო, რომელიც ამ ტიპის საქმეს იხილავს, არ იკვლევს, რამდენად კანონიერი იყო პოლიციელის მოთხოვნა კარვის აღებასთან დაკავშირებით და პირს სამართალდამრღვევად ცნობს (საია, საქართველო 2023 წელს, სამართლის უზენაესობისა და ადამიანის უფლებების მდგომარეობის [შეფასება](#), 2024, გვ.30).

! გამოწვევას წარმოადგენს ადმინისტრაციული წესით დაკავებული პირების კონსტიტუციით გარანტირებული უფლებების დაცვის საკითხი. საანგარიშო პერიოდში სასამართლოს მიერ ადმინისტრაციული წესით დაკავებული პირების მიმართ გამოტანილი შაბლონური გადაწყვეტილებები, რომელიც არ ეფუძნება ობიექტურ გარემოებების ანალიზსა და რეალურ მტკიცებულებებს, კითხვის ნიშნის ქვეშ აყენებს სასამართლოს დამოუკიდებლობას და არაპროპორციულად ზღუდავს შეკრებისა და გამოხატვის უფლებას.

! ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა ახალი კოდექსის პროექტზე მუშაობა გათვალისწინებული იყო პარლამენტის იურიდიულ საქმეთა კომიტეტის [2022](#) და [2023](#) წლების სამოქმედო გეგმებით.

მიუხედავად ამისა, პროექტები დაინტერესებულ მხარეებს არ წარდგენიათ. კომიტეტის საქმიანობის 2023 წლის [ანგარიშის](#) მიხედვით, სისტემური რეფორმის ნაცვლად, კოდექსში არაარსებითი ცვლილებებია შესული. ამჟამად იგივე აქტივობა გათვალისწინებულია კომიტეტის 2024 წლის სამოქმედო [გეგმაში](#).

! საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 154-ე მუხლი შესაბამისობაში უნდა მოვიდეს ჟურნალისტების უსაფრთხოების, დაცვისა და გაძლიერების შესახებ [რეკომენდაციასთან](#), რომლის მიხედვითაც სახელმწიფომ უნდა გამოიძიოს და სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობა გამოიყენოს ჟურნალისტების მიმართ ჩადენილი კრიმინალური აქტებისთვის, მიუხედავად იმისა ისინი ჩადენილია ონლაინ თუ ფიზიკურ სივრცეში.

! საერთო სასამართლოები SLAPP საქმეების განხილვისას მხედველობაში არ იღებენ გამოსატყვის თავისუფლების მაღალ სტანდარტს, რის გამოც მათ მიერ მიღებულ გადაწყვეტილებებს მსუსხავი უფექტი აქვს მედიებსა და ჟურნალისტებზე გააშუქონ საზოგადოებისთვის მნიშვნელოვანი საკითხები.

! გამოწვევად რჩება 2023 წლის 19 ოქტომბერს დაჩქარებული წესით მიღებული ცვლილებები მაუწყებლობის შესახებ კანონში, რომლის შედეგად, მნიშვნელოვნად გაიზარდა კომუნიკაციების ეროვნული კომისიის უფლებამოსილება, ჩაერიოს მაუწყებლების შინაარსობრივ საქმიანობაში. ასევე, გამოწვევად რჩება „საერთო სასამართლოების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონით დადგენილი რეგულაცია, რომლის მიხედვითაც, კონკრეტული პროცესის გადაღების მიმართ საზოგადოებრივი ან საერთო საეთერო მაუწყებლების ინტერესის არარსებობის პირობებშიც, ინტერნეტ და ბეჭდურ მედიას არ აქვს სასამართლო პროცესის გადაღების შესაძლებლობა. ასევე პრობლემურია პარლამენტში ჟურნალისტების აკრედიტაციის წესი, რომლის მიხედვითაც ჟურნალისტები ვალდებულია რესპონდენტის მოთხოვნის

ნისთანავე შეწყვიტოს ინტერვიუ (საია, საქართველო 2023 წელს, სამართლის უზენაესობისა და ადამიანის უფლებების მდგომარეობის [შეფასება](#), 2024).

! გამოწვევაა საჯარო ინფორმაციის გაცემის გაუარესებული პრაქტიკა, ადმინისტრაციული ორგანოები ხელოვნურ ბარიერებს უქმნიან კონკრეტულ ჟურნალისტებსა და მედიაორგანიზაციებს და უარს უბნებენ საჯარო ინფორმაციის გაცემაზე (საია, საქართველო 2023 წელს, სამართლის უზენაესობისა და ადამიანის უფლებების მდგომარეობის [შეფასება](#), 2024).

! გამოწვევად რჩება, რომ 2021 წლის 5 ივლისის ძალადობის ორგანიზატორები დღემდე არ არიან სისხლის სამართლის პასუხისგებაში მიცემული (საია, საქართველო 2023 წელს, სამართლის უზენაესობისა და ადამიანის უფლებების მდგომარეობის [შეფასება](#), 2024). პრობლემურია საპროტესტო დემონსტრაციებზე ჟურნალისტების ადმინისტრაციული დაკავების პრაქტიკა.